

ΕΠΙΧΡ-359
KAL

Θ Α Λ Ε Ι Α Σ Κ Α Λ Λ Ι Ξ Ι Α Ν Ν Η

Η ΑΣΤΡΟΛΟΓΗ

ΕΔΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ

Συν Βιβλιοθηκός
 το Παιδί Χαλκί
 Βιβλιοθηκός
 ΕΔΙ
 Ελ. 1971/77

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΑΥΤΟ ΕΞΕΔΩ-
 ΣΕ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
 ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΑΦΗΜΙ-
 ΣΤΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΤΩΝ
 ΔΕΚΕΜΒΡΗ ΤΟΥ 1943

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
— ΧΑΛΚΙΔΑ —
Ασφ. αριθ. 38402
Χρονολ. Είσεως, 15-5-71
Ειδικότης, Κράτος
Αριθ. 889359/ΕΔΙ

88P.35P
KAL

LIBRARY OF THE
KAZAKHSTAN

Η ΑΣΤΡΟΛΟΓΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΘΑΛΕΙΑΣ ΚΑΛΛΙΓΙΑΝΝΗ

102 ΤΟΜΟΣ ΤΥ-
ΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ
ΣΕΙΡΑΣ Ε. Δ. Ι.

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

Η ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΕΓΙΝΕ ΣΤΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗ-
ΜΑΤΑ ΝΙΚΟΛ. ΑΠΑΤΣΙΔΗ

Πριν από μερικά χρόνια, δέν ύπήρχε τὸ κάτω χωριό. Ὑπήρχε μόνο τὸ ἀπάνω χτισμένο σ' ἓνα λόφο. Σάν πλήθουναν οἱ ἄνθρωποι, τὸ κάτω ἀπλώθηκε καὶ κάτω, ἀνάμεσα στ' ἀμπέλια καὶ στὰ λειβάδια κι' ἔφτασε στὴ θάλασσα.

Τὰ δυὸ μεγάλα στοιχεῖα τοῦ χωριοῦ, ἦταν ἓνα ψηλὸ βουνὸ κι' ἓνας μεγάλος ποταμὸς ποὺ εἶχε τὴν πηγὴ του σ' αὐτό.

Οἱ πόρτες ἦταν τὸσες, γιὰ νὰ ἀποτελέσουν ἓνα Δῆμο.

Στ' ἀπάνω χωριό, τὰ σπίτια εἶναι χτισμένα τὰ περισσότερα μὲ πέτρα, ἔχουν πεζούλια, θολωτὲς πόρτες καὶ κρυψῶνες ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς σκλαβιάς.

Οἱ κάτοικοι εἶναι ἡσυχοὶ καὶ καρτερικοὶ σάν δέν τοὺς πειράξει κανένας, καλλιεργοῦν τὴ γῆ τους κι' εἶναι σφιχτὰ δεμένοι μαζί τῆς μὲ μύθους καὶ ἱστορίες. Ὑδρεύονται ἀπὸ πηγὰδια κρυμμένα μέσα σὲ λιόφυτα ἢ δρομάκια μ' ἀλιγαριές.

Ὁ ποταμὸς, σχίζει τὰ λειβάδια μὲ παραποτάμους καὶ χύνεται στὴ θάλασσα. Τὸ καλοκαίρι οἱ γυναῖκες πλένουν στοὺς καταπότες, ἀπλώνουν τὰ ρούχα τους στὰ βατόμουρα καὶ τὰ βοῦρλα ποὺ ἀφθονοῦν μέσα στοὺς καταπότες καὶ τὸ χειμῶνα οἱ ἄντρες στερεώνουν τοὺς φράχτες γύρω ἀπὸ τὰ περιβόλια γιὰτὶ ὄντας ὁ ποταμὸς ξεχειλήσει, παρασύρει ὅ,τι βρεῖ στὸ διάβα του.

Ὁ Παῦλος, ἕνας ψηλὸς καλοδεμένος ἄντρας μὲ ἀδρᾶ χαρακτηριστικά, καθόταν στὸ κάτω χωριό, κείνη τῆ στιγμή γύρισε ἀπὸ τὸν πρῶνὸ του περίπατο στὴν πηγὴ. Φορεῖ κοστοῦ μι ἵππασίας καὶ φαίνεται χαρούμενος. Μπαίνει στὸ μεγάλο δωμάτιο ποῦ χρησιμοποιοῦσε γιὰ γραφεῖο, ἀφήνει τὸ σκουῖφο καὶ τὸ μαστιγιὸ του πάνω στὸ τραπέζι καὶ πῆγε σ' ἕνα παράθυρο πάνω ἀπ' τὸν κῆπο μὲ τὶς ἀχλαδιές. Τὸ βλέμμα του ἀγκαλιάζει τὰ δέντρα, καὶ γυρίζει ἀπὸ σημεῖο σὲ σημεῖο.

Ὑστερα ἀπὸ χρόνων ἀπουσία, δὲν βρίσκει καμμιά ἀλλαγὴ. Ἦσυχο τὸ χωριό, μακριὰ ἀπὸ κάθε θόρυβο τῆς πολιτείας ἐξακολουθεῖ νὰ ζεῖ τὴ ζωὴ του χρόνια καὶ χρόνια τώρα, βουτηγμένο στὴν πρόληψη καὶ στὴν στατικότητα τῆς παράδοσης.

Φωτολουσμένα φαίνονταν τὰ σπιτάκια τοῦ ἀπάνω χωριοῦ. Τὸ μεγάλο χαράκι ποῦ εἶχε λαξεμένο ἕνα μικρὸ ντουλαπάκι καὶ φιλοξενοῦσε πάντα τὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγιᾶς μ' ἕνα καντηλάκι, ὕστερα ὁ ἀνηφορικὸς δρόμος γιὰ τὸν ἄη Δημήτρη καὶ τὸ νεκροταφεῖο. Στὸν νοῦ του ἔρχονται σιγὰ σιγὰ θύμισες τῆς παιδικῆς του ζωῆς κι' ἀλαφρὰ ἀκούει τὸ καμπανάκι νὰ σημαίνει τὸν ἑσπερινὸ μιᾶς μεγάλης γιορτῆς. Ἡ μακαρίτισσα ἢ μητέρα του, θὰ τὸν εἶχε πλύνει ἀπὸ νωρίς, θὰ τοῦχε φορέσει τὰ καινούρια ἀπὸ πανὶ τοῦ Ρεσίνα, ροῦχα του—πανταλόνι καὶ μπλουζάκι—καὶ παίρνοντας τὸ φαναράκι θ' ἀνέβαιναν στ' ἀπάνω χωριό—ὁ πατέρας, κοίτονταν πάντα παράλυτος, ἔτσι τούλάχιστον τὸν γνώρισε ἐκεῖνος ὡς ποῦ πέθανε, λίγους μῆνες πρὶν ἀπὸ τὴ μάνα του, ποῦ θάλεγε κανεὶς πῶς τὴν

πήρε μαζί του. Είχε λείπει τὸνα μάτι του μισο-
ανοιχτὸ καὶ χαμογελοῦσε. Ὁ περίβολος τῆς
ἐκκλησίας ἦταν γιομάτος, μὰ πάντα εὔρισκε
ὁ Παῦλος μιὰ θέση πάνω στὴν πεζούλα γιὰ
νὰ καθίσει σὰν τὸ σκοῦσε ἀπὸ τὴ μητέρα του,
γιατὶ τὸ σκοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Τοῦ
ἦταν ἀδύνατο νὰ στέκει ἀνάμεσα στὶς φοῦστες
τῶν γυναικῶν καὶ νὰ ἀναπνέει κεῖνον τὸν ζεστὸ
ἀέρα ποὺ μύριζε κερὶ καὶ λιβάνι. Καὶ πολλὲς
φορὲς στὰ παιδικὰ ρωτήματα, ποὺ γεννιόντου-
σαν μέσα του, δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβει
γιατὶ τάχατες, νὰ θέλει ὁ Θεὸς ὄρθιους τοὺς
πιστοῦς. Εἶχε τολμήσει μιὰ δυὸ φορὲς νὰ τὸ πεί
στὴ μάνα του κι' ἐκείνη τὸν μάλλωσε «κρι-
ματίζεσαι παιδί μου, αὐτὸ εἶναι μιὰ θυσία γιὰ
νὰ συχωρεθοῦν οἱ ἁμαρτίες μας ἀπὸ τὸ μεγα-
λοδύναμο».

Μὴ τάχα καὶ τὸν εἶδε ὁ Θεὸς σὰν πῆγε κά-
ποτε μ' ἕνα λάστιχο σὲ μιὰ φωλιά; ἢ μὴν τὸν ἔ-
βλεπε ὅσες φορὲς φώναζε κρυφὰ τοὺς φίλους
του καὶ ριμάζανε τίς συκιὲς τοῦ πατέρα του;

Ἴσως νὰ τοῦχε γράψει μιὰ μεγάλη ἁμαρτία,
τότε ποὺ πῆγε στὸ μποστάνι καὶ χάλασε τόσα
καρπουζάκια ὅσα ἦταν οἱ φίλοι του γιὰ νὰ τὰ
κάμουν βάρκες καὶ νὰ τὰ ρίξουν στὸν ποταμὸ.

Μὰ πάλι ἀφοῦ ἐκεῖνος βλέπει τί γίνεται στὴ
σκέψη μας καὶ στὶς καρδιές μας, γιατί δὲν τοῦ
τὸ ἀπαγόρευσε πρὶν τὸ κάμει;

... Ὑστερα ἐρχόταν ἡ ἐορτάσιμη μέρα. Τὴ
χαρὰ ποὺ ἔνοιωθε νὰ παίρνει λιτανία μὲ τοὺς
φίλους του καὶ τίς μαννάδες των, ὅλο τὸ ἀπά-
νω χωριὸ γιὰ νὰ καταλήξουν στὸ κάτω. Τὰ τρα-
πέζια πλούσια στρωμένα μὲ λογιῶν· λογιῶν φα-
γιά, λυράρηδες, χοροί...

..“Υστερα—θάταν δέκα χρονῶ τότε—ἔκλεισ’ ἡ μάννα του τὰ μάτια της, οἱ μοιρολογίστρες τὴν κλάψανε καὶ τὰ δυὸ χωριά τὴν συνώδευσαν στὸ νεκροταφεῖο. “Ἄκουε νὰ τοῦ λένε πὼς ἡ μάννα του πῆγε στὸν οὐρανὸ καὶ θὰ τὸν ἔβλεπε ἀπὸ ἐκεῖ, μὰ ἐκεῖνος ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ καταλάβει, πὼς ἦταν δυνατὸν ἀφοῦ τὸν ἀγαποῦσε τόσο πολὺ νὰ φύγει καὶ νὰ πάει στὸν οὐρανὸ, δὲν ἔκλαψε ποτὲ μπροστὰ σὲ τρίτους, τὸν ἔλεγαν μάλιστα καὶ σκληρόκαρδο, πῆγαινε μόνο στὸ μνήμα καὶ καθόταν ὧρες κοιτάζοντας τὸ χορταριασμένο χῶμα, μὴ μπορῶντας νὰ καταλάβει πὼς γίνεται μιὰ ζωὴ ποὺ σπαρταρᾷ πάνω στὴ γῆ νὰ σωπαίνει ὕστερα κάτω ἀπ’ αὐτή. Τότε φούσκωνε ἡ καρδούλα του κι’ ἄνοιγαν τὰ φυλλοκάρδια του. “Ἐκλαιγε, ἔκλαιγε κι’ ἀποζητοῦσε τὴ μάννα του. Δυὸ παλῆοι ὑπηρέτες εἶχαν ἀνατραφεῖ στὸ χτήμα καὶ τὸ ἐπισταγοῦσαν μὲ τὴν ἐπίβλεψη ἐνὸς θειοῦ του. Αὐτοί, ἔφεραν στὸν κόσμον ἕνα κοριτσάκι. Ἡ Στελλιανή, ἦταν ἕνα ἀδύνατο πεισματάρικο κοριτσάκι. Ὁ Παῦλος τοῦ ἀφοσιώθηκε μ’ ἕνα διάχυτὸ συναίσθημα ἄντρα καὶ ἀδελφοῦ. “Ἐπαιζαν μαζὶ καὶ κανένα παιδί του χωριοῦ, δὲν τολμοῦσε νὰ πειράξει τὴ Στελλιανή, θᾶχε νὰ κάνει μαζὶ του.

Ὁ Παῦλος μεγάλωσε, στὸ χωριό, χῶρια ἀπὸ ἕνα δημοτικὸ σκολεῖο, δὲν ὑπῆρχε ἄλλη ἐκπαίδευση, κι’ ὁ θεῖος του τὸν πῆγε ἐσωτερικὸ σ’ ἕνα σκολεῖο τῆς χώρας. “Ἐταί ὁ Παῦλος ἔχασε τὴν ἐπαφή του μὲ τὴ γῆ. Τὰ καλοκαίρια καὶ τίς γιορτὲς ποὺ γύριζε, θυμόταν κι’ ἀναζητοῦσε τὴ ζωὴ, τοῦ σκολεῖοῦ, τίς φιλίες του μὲ τοὺς συμμαθητὲς του καὶ τοὺς κινηματογράφους ποὺ πῆγαινε μὲ τὸ σκολεῖο.

Τελείωσε τὸ γυμνάσιο, κάθισε ἕνα καλοκαίρι καὶ πῆγε στὸ Πανεπιστήμιο. Γράφτηκε στὴν ἰατρικὴ, γιὰ νὰ τὴν ἐγκαταλείψει σὲ λίγο γιὰ τὴ χημεία, ὕστερα στὴ νομικὴ Ἦταν ἀνήσυχος, ζιζάνιο σωστό, καὶ πάντα ἔνοιωθε νὰ τοῦ λείπει κάτι, κάτι ποῦ θὰ μαλάκωνε τὸ χαρακτήρα του, κάτι ποῦ κᾶκανε τὸ βλέμμα του πιὸ ἡρεμο καὶ πιὸ μαλακό Δὲν τὸν βρῆκε σὲ καμμιά γυναῖκα ἀπὸ τίς πολλὰς ποῦχε γνωρίσει, γιὰτὶ καὶ καμμιά δὲν στάθηκε κοντά του σὰν τὴν μανουῖλα του ποῦ δὲν πρόφθασε νὰ χαρεῖ.

Τὰ χρόνια περνοῦσαν, ὁ θεῖος Παντελεήμονας ἔστειλε λεφτὰ κί' ὁ Παῦλος γίνηκε ἕνα πουλί ποῦ πετοῦσε ἀπὸ τόπο σὲ τόπο σέρνοντας τὸ ἀνικανοποίητο τῆς ψυχῆς του.

Καὶ ξαφνικά, τὸν πιάνει μιὰ τρομερὴ νοσταλγία γιὰ τὸ χωριό του. "Ὅπου πήγαινε, τὸ βουνὸ στεκόταν μπροστά του, τὸ ἄρωμα τῆς λιγαριάς καὶ τὰ ξερὰ χόρτα, ἢ καλύβα στὸ ἀλῶνι, οἱ ἀχλαδιὲς σκὸν κῆπο. Τὰ καρπουζάκια στὸν ποταμό, τὸ χορταριασμένο μνήμα τῆς μάννας, μαρτύριο τοῦ γινόταν κάθε ποῦ ἔμενε μόνος.

Τότε σκέφτηκε νὰ κατεβεῖ. "Ἐγραψε στὸ θεῖο του, τοῦ ζήτησε νὰ τὸν κατανοπίσει σὲ τί σημεῖο βρισκόταν τὸ χωριό, καὶ νὰ τοῦ γράψει τί ἔλλείψεις ἔχει τὸ χτήμα.

Ἡ ψυχὴ του, ἡ σκέψη του εἶχαν κιόλας πρωτοπάει καὶ στὶς καμπίνες τοῦ βαποριοῦ καὶ στὰ βαγόνια τοῦ σιδηροδρόμου, κινιόνταν νευρικά, σὰν νὰ ἀνυπομονοῦσε γιὰτὶ δὲν ἔφτανε μιὰ ὥρα γρηγορώτερα. Τὸ χωριό, τὸν δέχτηκε μὲ μεγάλη χαρὰ. Μιὰ ψυχρότητα εἶναι ἡ ἀλήθεια διακρινότανε στὶς σχέσεις του μὲ τοὺς συχω-

ριανούς. Μ' αυτό δέν θά κρατοῦσε πολύ. Θᾶ-
ταν ὥσπου νά γνωριστοῦν καλλίτερα Σ' αὐ-
τοὺς τοὺς ἀνθρώπους ὑπάρχουν δυὸ διαφορε-
τικά συναισθήματα. "Ἡ θ' ἀπλώσουν τὸ χέρι
καί θά σέ δεχτοῦν ἀμέσως στήν ψυχὴ τους ἢ
θά σέ δοκιμάσουν μὲ μιὰ ψυχρὴ ἐπιφυλακτικό-
τητα σάν τὴν Λυδία λίθο πού ἐξετάζεται τὸ
πραγματικό χρυσάφι.

Γιὰ τὸν Παῦλο ἴσως συνέβηκε τὸ δεύτερο.
Καμμιά φορά καί ἡ φήμη εἶναι τέτοια πού νά
σφαλίζει τίς καρδιές καί γιὰ τὸν Παῦλο ἔλε-
γαν ἕνα σωρὸ φανταστικά πράματα πού πέρ-
ναν μεγαλύτερες διαστάσεις στίς ἀπλοϊκὲς καρ-
διές τῶν συχωριανῶν του.

Ἡ Στελλιανή, τὸ ἀδύνατο ἐκεῖνο πεισματά-
ρικο παιδί, εἶχε ξεπεταχτεῖ σὲ μιὰ ἀρκετὰ συμ-
παθητικὰ κοπέλλα. Ὁ Παῦλος, τίς λίγες μέρες
πού τὴν ἔβλεπε στίς διακοπές, πρὶν πάει στὸ
ἐξωτερικό, τῆς φερνόταν πολὺ ἀδελφικά, καί
ξακολουθοῦσε νά τὴ θεωρεῖ σάν ἕνα ἀνθρωπο-
δικό του. Στὸ τέλος ὅμως, σχεδὸν τὴν ξέχασε
καί τώρα πού γύρισε, τρόμαξε σχεδὸν μπροστά
σὴν ἐπιμονὴ τῆς κοπέλλας νά λείει πῶς δέν
τὸν εἶχε βγάλει ποτέ ἀπ' τὸ μυαλό της. Αὐτὸ
τὸν στενοχωροῦσε καί κάκιζε τὸν ἑαυτό του νο-
μίζοντας πῶς εἶχε φταίξει πραγματικά στὸ πλέ-
ξιμο τῶν ὀνείρων της γύρω ἀπ' τὸ ἄτομό του.

Μὰ στὸ χωριό, ὑπῆρχε τώρα ἕνα ἄλλο ἄτομο
πού τὸν ἀπασχόλησε ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα πού
γύρισε. Τὸ ἄτομο αὐτό, ἦταν ἡ Μάντα, ἡ κόρη
μιᾶς γιάτρινας πού εἶχε σπουδάσει στήν Ἀ-
θήνα κ' ἐγύρισε τὸ καλοκοσίρι ἐκεῖνο. Δέν τοῦ
μίλησε μόνο ὁ θεῖος του γι' αὐτὴν πού ἦταν ὁ
καλλίτερος φίλος της, μὰ κι' ἀκόμα μερικά

ἄλλα πρόσωπα, μὲ τὴν διάθεση νὰ ψέξουν τὴ συμπεριφορά της. Ἡ Μάντα ἦταν ἓνα πολυσύνθετο πλάσμα, ἀνήσυχο μὲ μιὰ μεγάλη ζωτικότητα ποὺ ζήτηγε νὰ διοχετευθεῖ σὲ μιὰ κοινωνικὴ δράση. Αὐτὸ ξάφνισε τοὺς ὡς τότε ἡσυχούς χωρικούς κι' ἄρχισαν ἓνα περίεργο πόλεμο ἐναντιὰ της. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔδινε τὴν πεποίθηση στὸν Παῦλο, πῶς τὸ κορίτσι αὐτό, θάταν ἀξιοπρόσεχτο κι' ἤθελε πολὺ νὰ τὴν γνωρίσει. Μίλησε στὸ θεῖο του, ἐκεῖνος εἶτε ἀπὸ φόβο, εἶτε ἀπὸ μιὰ κάποια διαίσθηση ἀνέβαλε κάθε μέρα τὴν ἐπίσκεψή του μὲ τὸν ἀνησιό του στὸ σπίτι τῆς γιάτραινας. Κι' ὁ Παῦλος, ἤθελε νὰ κρατήσῃ τοὺς τύπους στὴν περίπτωσιν αὐτῆ. Δὲν εἶχε παρὰ νὰ περιμένει λίγο.

Κοίταξε λίγο ἀκόμα τὸ ἀπάνω χωριό, ὕστερα μαζεύοντας τὶς ἀναμνήσεις του, γύρισε πρὸς τὸ γραφεῖο. Ἄναψε ἓνα τσιγάρο καὶ κοιτώντας πρὸς τὴν πόρτα ποὺ μῆκε πρὶν ἀπὸ λίγο φώναξε:

—Μαργίτσα!

Μιὰ μεσόκοπη μὲ φωτεινὸ πρόσωπο, φάνηκε σὲ λίγο.

—'Αφέντη μου!

Ὁ νέος ἄντρας, ἔκανε πῶς θύμωσε καὶ μὲ ζαρωμένα τὰ φρύδια:

—Δὲν σοῦπα, νὰ μὴν μὲ λές ἀφέντη; Φαίνεται πῶς ἄρχισες νὰ γίνεσαι πολὺ περήφανη στ' αὐτιά!

Ἡ γυναῖκα ντράπηκε καὶ μὲ συστολὴ τώρα ἀνθρώπου ποὺ ἀναγκάζεται νὰ κάμει κάτι ἐνῶ δὲν τὸ ἐγκρίνει:

—Κύριε Παῦλο!

—Οὔτε κύριο, δὲν πρέπει νὰ μὲ λές καλή

μου Μαργίτσα. Στάθηκες σά μάννα στο πλευρό μου σάν ἔμεινα ὀρφανός. Ἐσύ κι' ὁ ἄντρας σου, κρατήσατε χρόνια τὸ χτήμα, κι' ὅταν λείπω ἢ ἔγνοια σας εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δική μου γιὰ τὸ βιὸς μου. . . εἶναι κι' ὁ θεῖος βέβαια, μ' ἂν λείπατε κι' ἔσεῖς :

Δὲν ξεχνῶ ἐγὼ Μαργίτσα μου κι' ἂν ἔλειπα χρόνια ἀπὸ κοντά σας ἢ σκέψη μου συχνά φτερούγιζε ἐδῶ. Θ' ἀλλάξουν πολλὰ πράματα ἐδῶ τώρα, μὰ μὴ νομίσεις πὼς θὰ παραβλέψω τὴ συμβουλή σας. . . Τὸ μισὸ τῆς γνώσης εἶν' ἡ πείρα.

Ἐσύ δὲν θέλω νὰ κουράζεσαι πολὺ. Ἄρκετά δούλεψες Μαργίτσα, κι' ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ξέρεις μιὰ μηχανή, ποὺ φθείρεται μέρα μὲ τὴ μέρα καὶ στὸ τέλος χαλᾷ. Ἐσύ, καιρὸς εἶναι νὰ κάτσεις καὶ νὰ ἐπιβλέπεις μόνο.

Ὅσο μιλοῦσε ὁ Παῦλος ἢ Μαργίτσα ἄκουγε μὲ προσοχή. Κρατοῦσε τὰ χέρια τῆς πλεγμένα κάτω ἀπὸ τὴν μπροσποδιά τῆς καὶ τὸν κοιτοῦσε πότε στὸ στόμα, πότε στὰ χέρια, παρακολουθῶντας τίς κινήσεις ποὺ ἔκανε. Στὰ μάτια, δὲν τὸν κοίταξε οὔτε μιὰ φορὰ ἂν καὶ τὸν εἶχε σχεδὸν ἀναθρεμένο ἢ ἴδια. Μὰ τότες βέβαια ἦτανε ἓνα παιδί, ἐνῶ τώρα κοιτᾷμ ἄντρας ποὺ ἔτριζε τὸ δωμάτιο καθὼς περπατοῦσε !

Ὁ Παῦλος τὴ χτύπησε στοὺς ὤμους κι' ἀλάζοντας τόνό :

—Ναὶ καλή μου Μαργίτσα :

Ἡ Μαργίτσα συγκινήθηκε, σήκωσε τὴν μαύρη τηςπαδιά καὶ σκουπίζοντας τὰ μάτια τῆς :

—Ἦσουνα τὸ καμάρι τῆς μακαρίτισσας τῆς κυρᾶς μου — ἄχ γιατί νὰ μὴ ζεῖ τώρα νὰ σέ κα-

μαρώνει; Σάν ἔκλεισε τ' ἀγιασμένα της τὰ ματάκια, στὰ χέρια μου σὲ παράδωσε.

—“Ἐλα τώρα Μαργίτσα μὴν κλαῖς—λέει ὁ Παῦλος ποὺ συγκινήθηκε κι' αὐτός—ἔτσι ἦτανε γραφτό. Νά, τώρα προλίγου, τὴν θυμήθηκα κι' ἐγώ, πολὺ ἔντονα μάλιστα. Εἶναι λίγες μέρες ποὺ γύρισα καὶ μοῦ φαίνεται σάν νὰ μὴν ἔλειψα καθόλου. Τίποτα δὲν ἄλλαξε δῶ μέσα.

Σκέφτεται λίγο ὕστερα πλησιάζει περισσότερο τὴ Μαργίτσα:

—Καὶ ὅμως κάτι ἄλλαξε, κάτι βρῆκα πολὺ διαφορετικὸ ἀπ' ὅ,τι τ' ἄφησα.

Ἡ Μαργίτσα, κατεβάζει τὴν ποδιά της καὶ τὸν προσέχει.

—Ἡ Στελλιαννὴ σου... ἔγινε σωστὴ κοπέλλα! Δὲν νομίζεις πῶς εἶναι καιρὸς νὰ τῆς βροῦ με ἓνα καλὸ σύντροφο;

Ἡ Μαργίτσα ζώηρεψε μὲ μιὰς, κύτταξε τώρα τὸν Παῦλο στὰ μάτια καὶ μ' ἔξοχην εὐφράδεια εἶπε:

—Ἐκλείσε τὰ εἰκοσπέντε Παῦλο μου καὶ πάτησε τὰ εἰκοσιέξη! Κι' εἶνε μιὰ χρυσοχέρα, ὄχι νὰ τὸ παινευτῶ γιατί' εἶναι κόρη μου, μὰ ὅ,τι πιάσουν τὰ χεράκια της, φαίνεται ἀπὸ μακριά!

Σταματᾶει λίγο κι' ἀρχίζει πάλι:

—“Ἀχ παιδάκι μου, τρία παλληκάρια τὴν ἔχουν γυρέψει ἀπὸ τὸν πατέρα της καὶ τρεῖς φορές ἀρνήθηκε.

Ὁ Παῦλος ἀκούει σμίγοντας τὰ φρύδια του ὅπως συνήθιζε σάν σκέφτονταν πολὺ καὶ σάν τελείωσε ἡ Μαργίτσα:

—Καὶ δὲν σοῦ λέει τάχα τὸ λόγο π' ἀρνεῖται νὰ παντρευτεῖ;

—Δὲν μᾶς τὸν λέει παιδάκι μου, μὰ 'γὼ φο-

βᾶμαι ἢ καψερή, κανένα κρυφό σαράκι, — μὲ ἐμπιστευτικὸ ὕφος συνεχίζει — μὰ τώρα ποὺ ἤρθενε ἡ ἀφεντιά σου, πρέπει νὰ τὴ μιλήσεις... πρέπει νὰ καταλάβει πῶς εἴμαστε γέροι κι' αὔριο μεθαύριο κλείνομε τὰ μάθια μας, ἴντα θ' ἀπογίνει μαθὲς ἐκεῖνη ἀμοναχὴ τση στὸν κόσμο ;

— Ἡαλὰ Μαργίτσα, θὰ τῆς μιλήσω, ἄφησε, καὶ θὰ τὸ κανόνισω ἐγὼ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ἐκρυσπε τὰ χέρια τοῦ στίς τσέπες τοῦ παντελονιοῦ τοῦ ἔκανε δυὸ βόλτες καὶ ξαφνικά, σὰν νὰ θυμήθηκε κάτι ρώτησε σταματώντας :

— Ἀλήθεια Μαργίτσα, γνωρίζεις καλὰ τὴν κόρη τῆς γιάτριναιας ;

Ἡ Μαργίτσα τρομάζει κι' ἀλλάζει ὕφος.

— Καὶ ποιὸς δὲν τὴν γνωρίζει Παῦλο μου ἔξω ἀπὸ λόγου σου ; Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γύρισε στὸ χωριό μας, βγήκεν ὁ δαίμονας στίς στράτες παιδί μου. Μὰ τέτοιες γνώρες... ἄφηνέ τση νὰ προσπερνοῦν. Εἶναι τὰ κακὰ συναπαντήματα ποὺ λένε οἱ γραφές !

Κεῖνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς Στελλιανῆς ἐνῶ ἐρχόταν :

— Μητέρα, μητέρα !

Σταματᾷ στὴν πόρτα καὶ βλέποντας τὸν Παῦλο χαμηλώνει γιὰ λίγο τὰ μάτια τῆς, ὕστερα λέει στὴ μητέρα τῆς :

— Πήγαινε νὰ ἐτοιμάσεις τὸ κολατσό. Ὁ Πέτρης ἤρθε κιόλας ἀπὸ τὸ μπιστάνι.

Ἡ Μαργίτσα εἶδε τὸν Παῦλο μ' ἓνα ὑπονοούμενο ὕφος.

— Πάω ἐγὼ. . . θέλεις καφφέ Παῦλο μου ;

— Ἰσα ἴσα μητέρα, ἔχω ζεστό νερὸ στὴ φωτιά, ἐτοίμασέ τον καὶ τὸν φέρνω ἐγὼ, τῆς ἀπαντᾷ ἡ Στελλιανή.

Ἡ Μαργίτσα βγήκε, ἡ Στελλιανὴ κάτι πήγε νὰ φτιάξει στὸ γραφεῖο καὶ κρυφοκύταζε τὸν Παῦλο ποὺ ἄρχισε νὰ βολταῖρνει κοκκινίζοντας, ὅστερα βγήκε ἔξω γιὰ νὰ γυρίσει ἀμέσως μὲ τὸν καφφέ. Τὸν ἀφίνει στὸ γραφεῖο κι' ἀφοῦ καμάρωσε λίγο ἀκόμα τὸ ψηλὸ γεροδεμένο κορμί του, στάθηκε θαρρετὰ προστὰ του. Δυὸ κοιτίδες στεφάνωναν τὸ κεφάλι καὶ τὸ βλέμμα τῆς ἔδειχνε ἀποφασιστικότητα, τοῦ εἶπε μὲ θάρρος !

— Τί σοῦλεγε ἡ μητέρα :

Ἄ Παῦλος μίλησε μὲ καλωσύνη.

— Ἄκουσέ με Στελλιανή, πρέπει νὰ συνέλθεις, ἡ μητέρα σου μούλεγε, πὼς στὸ διάστημα ποὺ ἔλειπα σὲ ζήτησαν τρία παληκάρια. Πρέπει ν' ἀποφασίσωμε γιὰ τὸ μέλλον σου...

Ἄ Ὅσο μιλοῦσεν ὁ Παῦλος τὰ χεῖλη τῆς Στελλιανῆς τέντωναν σὲ τρόπο ποὺ νὰ δείχνει τὸ πείσμα τοῦ κοριτσιοῦ ποὺ θὰ ξεσποῦσε σὲ λίγο.

— Ἄν πρόκειται νὰ μὲ συμβουλέψεις νὰ παντρεφτῶ, θὰ χάσεις ἄδικα τὰ λόγια σου ὅπως τᾶχασαν κι' οἱ δικοί μου. Στὸ εἶπα καὶ στὸ ξαναλέω : Τὸ χάρο μόνο θὰ πάρω γι' ἄντρα μου σὰν μ' ἀναγκάσετε καὶ τὸ γιατί, τὸ ξέρεις ! — μαλακώτερα — Βέβαια δὲν λέω καὶ ὁ ἀφέντης μου μπορεῖ νὰ μὲ παντρεφτεῖ, μὰ ὅμως μιά καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸν βγάλω ἀπὸ τὸ νοῦ μου, ἄς μ' ἀφήσουν τουλάχιστο νὰ ζῶ καὶ νὰ τὸν ἀγαπῶ...

Ἄ Παῦλος τῆς πιάνει νευρικά τὰ χεῖρια :

— Μὰ τὴν ἀλήθεια καὶ χάνω τὴ μιλιὰ μου κάθε φορὰ ποὺ θέλω νὰ σοῦ μιλήσω Στελλιανή, δὲν εἴμαστε παιδιὰ νὰ παίζουμε ἀκόμα, ἔκλεισες τὰ εἴκοσιπέντε, γιὰ σκέψου, μποροῦσες νᾶχεις τρία παιδιὰ. Οἱ γονιοί σου εἶναι γέροι, αὔ-

ριο μεθαύριο θά πεθάνουν... ἐγὼ θά φύγω ἀπὸ τὸ χωριό, τί θά γίνεις Στελλιανή ἐσύ;

— Μιὰν ἀγάπη μόνο πρέπει νὰ κάνει ὁ ἄνθρωπος, ἀπαντᾷ μὲ παράπονο ἡ Στελλιανή. Γιατί μ' ἄφησες νὰ σ' ἀγαπήσω;

— Ποῦ νάξερα πὼς θά τόδενεξ κόμπο στὸ μαντῆλι σου; Σὰν ἤμουνα μικρός, σοῦλεγα ὅπως λένε ὅλα τὰ παιδιὰ πὼς θά σέ παντρεφτῶ σὰν μεγαλώσω. Παίζαμε μαζὶ ὅπως παίζουν ὅλα τὰ παιδιὰ, φαίνεται νευρικός, φέρνει δυὸ βόλτες καὶ σταματᾷ πάλι μπροστά της.

— "Ἀκουσέ με Στελλιανή, αὐτὴ ἡ ἱστορία πρέπει νὰ τελειώνει. Ἐπὶ τέλους, εἶσαι μιὰ ἔξυπνη κοπέλλα, κατάλαβε, ἔνωση δὲν μπορεῖ νὰ γίνει μὲ μᾶς! Θά μ' ἀναγκάσεις νὰ σοῦ φερθῶ ἄσχημα καὶ πιστεψέ με δὲν τὸ θέλω διόλου, μὰ διόλου! Σ' ἀγαπῶ σὰν ἀδελφή μου, κοίταξε νὰ συμμαζέψεις τὸ νοῦ σου!

Ἡ Στελλιανή κλαίει τώρα σιγὰ καὶ μέσα ἀπὸ τὸ κλᾶμμα της:

— Κι' ὅμως ποτὲ δὲ μοῦχες μιλήσει ἔτσι ὡς τὰ σήμερα, θέλεις νὰ κάνεις τὸ σκληρό, γιὰ νὰ μ' ἀπογοητέψεις, μὰ ἐσύ δὲν εἶσαι κακός, τὸ ξέρω, χί-χί, χί..

— εἶμαι τέτοιος χαρακτηῆρας, Στελλιανή. Κοντὰ μου, δὲν θᾶσαι μιὰ εὐτυχισμένη γυναῖκα. Σοῦ τὸ λέω καθαρὰ. Δὲν σ' ἀγαπῶ!

Μὲ μιὰ κίνηση νευρική πηγαίνει στὸ παράθυρο, βλέπει κάποιον στὸν κῆπο.

— "Ε, κύριε Παντελεήμονα, δὲν ἔρχεσαι κι' ἀπὸ μέσα; Σοῦ φαίνεται ἰδρωμένο τὸ ἄλογο; Πῆγα στὴν πηγὴ

Γυρίζει πρὸς τὸ γραφεῖο του. Ἡ Στελλιανὴ τοῦ λέει μὲ παράπονο:

— Ἦτανε τὰ τελευταῖα σου λόγια :

— Ἔλα Στελλιανή πιά, πήγαινε, ἔρχεται ὁ θεῖος μου, σκούπισε τὰ μάτια σου καί μὴ κἀνεις σάν παιδί.

Πίνει τὸν καφέ του ἐπὶ τέλους καὶ ὅταν φεύγει ἡ Στελλιανή :

— Ἐλπίζω νὰ φανεῖς λογική.

Ὁ κύριος Παντελεήμονας, ἕνας τύπος ἀγαθοῦ πενηντάρη, μὲ μπαστουνάκι καὶ ψάθινο καπέλλο μπήκε σὲ λίγο στὸ δωμάτιο.

— Καλημέρα Παῦλο κι' ἀπὸ κοντά.

— Καλῶς τὸ δάσκαλο, τί νέα ;

Τί ἔκανες τοῦ κοριτσιοῦ πάλι ; Νὰ τὸ σκάσεις πολεμᾶς ; Ποτάμι τρέχανε τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μάτια του.

Ὁ Παῦλος τοῦ προσφέρει τσιγάρο καὶ τὸν πειράζει.

— Εἶναι ἀνάγκη νὰ πεῖς καὶ τὰ μάτια ; ἀπὸ τοῦ ἄλλοῦ τάχα μποροῦν νὰ τρέχουν τὰ δάκρυα ;

— Δὲν ντρέπεσαι ἴω νὰ μὲ πειράζεις γέρον ἄνθρωπο ; Δὲν τόξερα νὰ προσέχω καὶ τὴν ὀμιλία μου γιὰ νὰ μὴ μὲ διορθώνεις. Ἐγώ, θὰ μιλῶ ὅπως ἔμαθα κι' ὅπως δασκάλεψα δυὸ γενιὲς παιδιῶν κι' ἐσύ, κάνε τὸ κολαΐ σου. Μὰ ὅπως κι' ἂν μιλῶ θὰ μὲ καταλάβεις σ' αὐτὸ πού θέλω νὰ σοῦ πῶ.

Ὁ Παῦλος πηγαίνει ὥστόσο στὸ γραφεῖο καὶ κάθεται μὲ τὸ ἕνα πόδι αἰωρούμενο στὴ γωνιά χαμογελώντας λέει :

— Τί ἔχεις νὰ μοῦ πεῖς πάλι ; κι' ἐσύ γομίζεις πῶς βρίσκομαι ἀκόμα ὑπὸ τὴν κηδεμονία σου γιὰ νὰ μὲ συμβουλευεῖς διαρκῶς.

— Γιὰ τὴν Στελλιανὴ ἤθελα νὰ σοῦ μιλήσω

Παύλε, τώχει πάρει κατάκαρδα τὸ κορίτσι.

—Πρέπει νὰ συνέλθει καὶ τὸ γρηγορότερο μάλιστα, καταλαβαίνει φυσικὰ πὼς δὲν σκοπεύω διόλου νὰ . . . ἔχει τὴν φαντασίαν !

Ὁ δάσκαλος γελᾷ κουνώντας τὸ κεφάλι του.

—Τώχεις κι' ἐσὺ ἄθλια τὸ κοκκαλάκι τῆς νιχτερίδας !

—Σάν ποιὸν ἄλλονε δάσκαλέ μου—ἀκούγεται μιὰ φωνὴ χαρούμενα νὰ λέει—μήπως καὶ μιᾶς γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου ;

—Ἄμ' γιὰ ποιὸν ἄλλονε θὰ μιλοῦσα διάολε—ἀπαντᾷ γελώντας ὁ δάσκαλος—γιὰ σένα ; Μούρη πού τὴν ἔχεις !

Ἐνας κοντὸς ἀνθρωπάκος μὲ μάτια γεμάτα ζῶν, μπαίνει στὸ δωμάτιο, συνεχίζει.

—Κρίμα μπρὲ κι' ἔλεγα κι' ἐγὼ πὼς δὲν εἶχα συναγωνιστῆ.

Ὁ Παῦλος πλησιάζει καὶ χαιρετᾷ τὸν καινούριον.

—Καλῶς τὸν κύριο δήμαρχο, πὼς πάνε τὰ κέφια ;

—Καλὰ Παῦλο μου . . .

Ὁ δάσκαλος τοὺς διακόπτει, λέγοντας πρὸς τὸν δήμαρχο.

—Ἄκουσες Γιωργάκι μου ; ὁ ἀνηψιὸς μου, εἶπε τῆ λέξη «κέφια». Αὐτὰ εἶναι τὰ ἑλληνικὰ πού ἔμαθε στὰ κονσερβατόρια πού τὸν στείλαμε. . . μὲ τρέλλανε ὁ ἀφιλότιμος νὰ μὲ διορθώνει, μὰ ἄς ἔχει χάρη πού τούχῳ μεγάλη ἀδυναμία.

Κι' οἱ τρεῖς γελοῦν τώρα, ὁ δήμαρχος πηγαίνει καὶ καθίζει κοντὰ στὸ δάσκαλο στὸν καναπέ.

—Νὰ σοῦ πῶ, ἐδῶ πού τὰ λέμε Παντελεήμονα, ἐτουλόγου του καὶ μερικοὶ μερικοὶ ἄλλοι

πού πάνε στις Ἀθῆνες καὶ τὰ Παρίσια, θὰ μᾶς
βάλουν τὰ γιαλιὰ κι' ἄς κοπανοῦσες τριάντα
χρόνια τό: οὐ μὴν ἀλλά, καί: Τυφλὸς τὰ τ'
ῶτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ.

Ἐὸ δάσκαλος διαμαρτύρεται.

—Δέ θὰ τὸ ρίξω κάτω Γιωργάκι μου, ἐγὼ
δὲν τὰ φοβοῦμαι τὰ νειᾶτα κι' οὔτε τὰ φτονῶ!
Τὰ χαίρομαι καὶ τὰ καμαρώνω, κι' ἓνα βῆμα
νὰ πηγαίνουν ἐκεῖνα μπροστά, ἓνα θὰ πηγαίνω
ἐγὼ ξοπίσω. Θὰ τ' ἀκολουθῶ, μέχρι συντελείας
τοῦ κόσμου!

Ἐὸ Παῦλος γελῶντας πηγαίνει πίσω ἀπὸ
τὸν καναπέ, τοὺς προσφέρει τοιγάρου καὶ βάζει
λίγο στραβὰ τὸ καπέλλο τοῦ θεῖου του λέ-
γοντας.

—Μπράβο κύριε Παντελεήμονα, γι' αὐτὸ σ'
ἀγαπῶ κι' ἐγὼ, εἶσαι ἓνας ἐξελιγμένος γέρος!

Ἐὸ δήμαρχος λές καὶ ζήληψε.

—Ἀθλιε, αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸ πῶ ἐγὼ! Μὲ
πρόλαβες κι' ἐδῶ. ὕστερα σοβαρὰ—Νάρθεις
θέλεις στὸ ἀλετρογουδιό; Οἱ πανωχωρίτες
θέλουν τὸ νερὸ καὶ βάλανε τὸ Σπυριδομανῶλη
μεσάζοντα, πρέπει νὰ πᾶ νὰ τότε βροῦμε...

—Νὰ μὲ σέρνεις θέλεις πάλι σὰν τὸν κολα-
οῦζο; δὲν μὲ ράβεις λέω ἔγὼ στὰ παντελόνια
σου; Οὔτε μὲ τὸν ἀνησιό μου δὲν μ' ἀφίνεις
μὰ σταλιὰ ἀμοναχό μου.

Κρυφογελᾷ κι' ὁ δήμαρχος ποῦναι ἓνα γε-
ροντικὸ παιδί, σηκώνεται πειστωμένος.

—Δὲν τότε ράβεις λέω ἔγὼ ἐσὺ τὸν ἀνησιό
στά μπατζάκια σου; Ἐμένα ἤθελες ἀνησιό!

Ἐὸ δάσκαλος γελᾷ τρανταχτᾶ τώρα.

—Πέταξε τὴ σκούφια σου νὰ τὴ φορέσω
γείτονα! Ἄϊντε πηγαινὲ ζηλιάρη καὶ μὴ ξεχά-

σεις αὐτὰ ποὺ σοῦπα γιὰ τὴν Μάντα μας.

— Καί κεῖ μὲ πρόλαβες νὰ κάνεις τὸν καλό, μὰ νῶ, θά κάνω τὸν καλλίτερο! Ἔχετε γειά.

Σὰν ἔφυγε ὁ δήμαρχος, ὁ Παῦλος κάθισε κοντὰ στὸ θεῖο του, τὸν ἀγκάλιασε ἀπὸ τὴν πλάτη καὶ χτυπῶντας τὸν ἀλαφρά.

— Πῶς σᾶς ζηλεύω, εἶστε τὸ πιὸ ταιριαστὸ ζευγάρι στὸ χωριό.

Ἔστερα σὰν νὰ θυμᾶται κάτι, λέει ζωηρότερα :

— Μὰ ἐπὶ τέλους, δὲν θὰ πᾶμε στὸ σπίτι τῆς Μάντας; Δὲν καταλαβαίνεις πῶς φλέγομαι ἀπ' τὸν πόθο νὰ γνωρίσω τὸ κορίτσι ποὺ ἀναστάτωσε τὸ χωριό μας;

Ἄσπερα δάσκαλος γελᾷ μὲ ὕφος!

— Ἐπομονή, ἢ καλὴ δουλειὰ ἀργεῖ νὰ γίνει!

Ἄν δὲν πᾶμε σήμερα, τώρα ἀμέσως κιάλας, θὰ πάω μόνος μου!

— Ἄκουσε Παῦλο . . . δὲν εἶναι πῶς δὲν θέλω νὰ σὲ συστήσω στὴ Μάντα . . . φοβοῦμαι ὅμως μήπως ἔχεις ἐπιρεαστεῖ ἀπὸ τὴν κακογλωσσά τοῦ κόσμου καὶ δὲν φερθεῖς μ' ὄση ἀξιοπρέπεια καὶ σοβαρότη χρειάζεται. Εἶσαι ἓνας . . . ἓνας δὸν ζουάν νὰ ποῦμε. Καμμιά γυναῖκα δὲν σοῦ ἀντιστάθηκε καὶ θὰ ἔκανες πολλὰ νὰ κλάψουν. Στὴ Μάντα δὲν θέλω νὰ φερθεῖς ἔτσι. Πρέπει νὰ φανεῖς ἀγνός καὶ τόμπρος!

Ἄσπερα Παῦλος βλέπει τὸ θεῖο του μὲ σμιγμένα φρύδια.

— Εἶμαι ἄντρας τριανταδυὸ χρονῶ θεῖε, πῶς μοῦ μιλᾷς ἔτσι; μὰ τὴν ἀλήθεια καὶ μ' ἔχεις πολὺ παρεξηγήσει. Ὅσο γιὰ τὴ Μάντα, ἔχεις μεγάλο λάθος. Ἰσα ἴσα, ἀπ' ὅσα ἀκούω, καταλαβαίνω πῶς εἶναι ἓνα παρεξηγημένο κο-

ρίτσι και την έκτιμῶ ακόμα περισσότερο.

Τραβᾶ σχεδόν τὸ θεῖο του ἀπὸ τὸ χέρι και μ' ἐπιτακτικὴ φωνή :

— Πᾶμε !

Ἄκριβῶς ἐκείνη τῇ στιγμῇ μπῆκε ὁ Σαμψών, ἕνας λιγομίλητος τύπος, βαρὺς ποὺ τὰ μάτια του ἔδειχναν ἡρεμία. Ἦταν ὁ ἄντρας τῆς Μαργίτσας. Βλέποντας τὸν Παῦλο νὰ μιλεῖ μὲ τὸν θεῖο του :

— Ἄ, νὰ μὲ συμπαθᾶτε κύριε Παῦλο ἤθελα νὰ σοῦ πῶ .. κ' ἐξακολούθησε μὲ τὴν συνείδηση ἀνθρώπου ποὺ πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι τὸ καθῆκον τῆς δουλειᾶς — γιὰ τὸν καπνό . . . πῆρα κι' ἄλλες ἐργάτριες σήμερα, τὸν περνοῦν κιόλας στὶς βέργες . . . πρέπει νὰ τελειώνουμε γιὰ νὰ ἐπιστατῶ κιόλας στ' ἀλώνισμα.

Ὁ Παῦλος ποὺ ὡς τόσο σηκώθηκε σοβαρὸς πηγαίνει κοντά του, τοῦ δίνει τσιγάρο Ὁ Σαμψών τὸ παίρνει δίχως νὰ τὸ ἀνάψει. Ὁ Παῦλος τοῦ μιλεῖ μὲ καλωσίνη.

— Καλέ μου Σαμψών, ὅ,τι πράττεις ἔχει καλῶς. Θὰ περάσω ἀπὸ τὴν καλύβα σὲ λίγο. Μὰ γιατί δὲν ἀφήνεις τὸν Πετρή στ' ἀλώνισμα ; Εἶναι πιὰ δουλεμένος ἐργάτης και τὰ καταφέρνει μιά χαρὰ νὰ σ' ἀντικαταστήσει.

Ὁ Σαμψών ποὺ κρατοῦσε τὴ διεύθυνση τοῦ ὑποστατικοῦ ὡς ἐκείνη τὴν ἡμέρα, σὰν νὰ τοῦ κακοφαίνεται, λέει ταπεινά :

— Ὅπως ἀγαπᾶς. Ὅσο ἦσουνά μικρός, εἶχα τὴν πρώτη κουβέντα ἐγώ. Τώρα καιρὸς ν' ἀναλάβεις και ν' ἀκουστεῖς κι' ἐσύ. Τὴν περυσία σου τὴν πόνεσα και δούλεψα τὴ γῆ σου σὰν νᾶταν δική μου, τὴν πότισα μὲ τὸν ἴδρω μου κι' ἔζησα ἀπ' αὐτήν. Τώρα βλέπω πὼς μὲ

παίρνουν τὰ χρόνια, μαράζι μπαίνει στην καρδιά μου για τὸ πῶς θ' ἀποδώσει.

Ὁ Παῦλος τὸν χτυπᾷ χαρούμενα στὴν πλάτη γιὰ νὰ τοῦ δώσει θάρρος.

— Μὴ φοβᾶσαι γέρο μου, θὰ σοῦ φαίνονται λίγο παράξενα αὐτὰ ποῦ θέλω νὰ ἐφαρμόσω, μὴν ἀμφιβάλλεις ὅμως, εἶναι πρὸς ὄφελος καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν ἐργασιῶν.

Ὁ Σαμψὼν γυρίζει πρὸς τὸ δάσκαλο καὶ σχεδὸν μὲ παράπονο τοῦ λέει :

— Τὰ ξέρεις δάσκαλε ἐσύ ; Θεριστικὲς κι' ἀλωνιστικὲς μηχανές. ἄχ, πάει τὸ δρεπάνι κι' ὁ βολόσουρος ! Σκαλιστικὴ καλλιέργεια καὶ τεχνητὰ λιπάσματα !

Ὁ δάσκαλος ποῦ ὡς τόσο ἔχει σηκωθεῖ, πάει κοντὰ του μὲ τὸ ὕφος του τὸ πάντα χαρούμενο :

— Τίποτα πιά δὲ μὲ ξαφνιάζει Σαμψὼν μου, βρισκόμαστε σὲ μιὰν ἐποχὴ ποῦ ὁ μηχανικὸς πολιτισμὸς τραβᾷ μπροστά, δὲν ἔχουμε παρά νὰ συμμορφωθοῦμε γιὰ τὴν πρόοδο καὶ τὴν πρόκοπή μας.

Ὁ Παῦλος τὸν διακόπτει :

— Ὁ Σαμψὼν εἶναι ἓνας ρομαντικὸς στὸ βάθος του, ποῦ νοιώθει βαθειὰ τὴ λύπη στ' ὅτι ἀλλάζει .. δὲν πᾶμε :

Κάνουν νὰ ξεκινήσουν κι' οἱ τρεῖς.

— Τὰ πρόβατα πῆγαν στὶς κούρες— λέει ὁ Σαμψὼν— γίνηκε μεγάλο γλέντι στὸ μιτᾶτο μὰ ἐσεῖς δεθῆκατε στὸ χωριὸ καὶ τὸ ξεχᾶστε τὸ βουνό.

Προχώρησαν, βγήκαν ἔξω στὸ περιβόλι καὶ περνώντας κάτω ἀπὸ ἀχλαδιές κουβέντιαζαν γιὰ διάφορα τοῦ ὑποστατικοῦ ζητήματα.

Τὴν ἴδια στιγμή μῆκε ἡ Στελλιανὴ στό γραφεῖο τοῦ Παύλου νὰ πάρει τὸ φλυτζάνι. Τὴν ἀκολούθησε ὁ Πετρήης, ἕνας ψηλὸς ἀδύνατος νέος μὲ κοντοκομμένο μουστακάκι καὶ πολὺ ὑπολογιστικὴ ἔκφραση, ὡς τόσο σήμερα προσπαθεῖ νὰ φανεῖ διαφορετικὸς.

Ἡ Στελλιανὴ τὸν ἀποπαίρνει.

—Τὶ θέλεις πάλι ἔδῳ πέρα ; δὲν σούπα νὰ μὴν τριγουρίζεις στὰ φουστάνια μου ; ἐδῶ εἶναι ἡ δουλειά σου ;

Ὁ Πετρήης τὴν πλησιάζει μελιστάλακτος τῆς προσφέρει ἕνα λούλουδο ποῦ κρατεῖ καὶ λέει :

—Ὡς πότε θὰ μὲ παιδεύγεις κι' ἐσύ ; Δὲν τὸ πῆρες ἀκόμα ἀπόφαση πὼς τ' ἀφεντικὸ δὲν σὲ θέλει ; Ἴντα λογαῖται μαθὲς καὶ ποῦ ξανακούστηκε, τ' ἀφεντικά νὰ παίρνουνε τὶς παρακόρες ; Ἐλα Στελλιανὴ στὰ συγκαλά σου κι' ἄκου τὴ σοβαρὴ μου συμβουλή.

—Ἄν ἀρχίσεις πάλι τὶς ἀηδίες σου—λέει νευρικὰ τώρα ἡ Στελλιανὴ—ξέρετο δὲν σ' ἀκούω καὶ φράζει τ' αὐτιά της μὲ τὰ δάχτυλα.

—Δὲν μ' ἀκούς γιατί εἶσαι ἀκόμα ντουχιου-ντισμένη, μὰ κάτεχε τὸ λοιπὸς, τ' ἀφεντικὸ μας πάει τώρα κιάλας στό σπίτι τῆς γιάτραινας . . . καὶ . . . ξέρεις δά, ὅποιος μπεῖ ἐκεῖ, δὲν βγαίνει μὲ τὰ σωστά του !

—Στὸ σπίτι τῆς γιάτραινας ; ἡ Στελλιανὴ ἀποσβολομένη κύταζε τὸν Πετρήη, σὰ χαμένη, ποῦ βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ τῆς τὰ πεῖ καθαρά.

—Ναῖσκε . . . ἐκεῖά ναι μαθὲς ἡ τάξη του . . . γραμματιζούμενος αὐτὸς γραμματιζούμενη κι' ἐκείνη . . . ὄϊ, ἐσένα θὰ ξανοίγει !

Ἡ Στελλιανὴ, νοιώθει νὰ τὴν τρῶνε τὰ φίδια.

—Πάψε σοῦ λέω! τοῦ φωνάζει ἄγρια κι' ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ.

—Τί θυμώνεις; ὄϊ λέω καί δέν παύω! Καιρὸς εἶναι νὰ ξυπνήσεις καί νὰ διώξεις τὴν κουζουλάδα πού σέ δέρνει—ἀλλάζει τόνο σάν νὰ καταλαβαίνει πὼς τῆς τὰ εἶπε πολλά:

—Μὰ γιὰ σκέψου Στελλιανή, οἱ γονιοὶ σου, εἶναι γέροι μπλειό, αὔριο πεθαίνουν, τ' ἀφεντικό φεύγει, ἂν παντρεφτοῦμεν ἐμεῖς, θὰ μείνωμεν στό πόδιν τους.

Ἡ Στελλιανή, φαίνεται σασισιμένη, ὁ Πετρῆς τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καί τὴν σφίγγει δυνατά, ἐκεῖνη συνέρχεται καί διώχνοντάς τον, τοῦ φωνάζει σκληρὰ καί τὰ μάτια τῆς λές καί βγάζουν φωτιές.

—Φύγε σοῦ λέω λειψανέβατε!

—Θὰ φύγω—τῆς ἀπαντᾷ πεισιμωμένος ὁ Πετρῆς—μὰ τὸ τέλος σου θᾶναι κακό, κρεμᾶς τὸ καλάθι σου ὅπου δέν φτάν' ἡ χέρα σου 'λὼ καί θὰ πέσει νὰ σοῦ χτυπήσει στὴν κεφαλή!

Φεύγει σιγὰ καί μουρμουρίζει «ὅποιος τὸ μετανοιώσει», μὰ ἡ Στελλιανή δέν τὸν ἀκούει, ὁ νοῦς τῆς εἶναι στὸν Παῦλο καί στὴν Μάντα πού ὅσο κι' ἂν τὴν φωνάζουν ἀστρόλογη, ξέρει καλά, τὸ νοιώθει, πὼς εἶναι ἓνα κορίτσι πολὺ ἐπικίνδυνο, μιὰ γυναῖκα ἀνώτερη ἀπ' αὐτὴν πού δέν θὰ μπορέσει νὰ τὰ βγάλει εὐκόλα πέρα μαζύ τῆς. Δαγκώνει τὰ χεῖλη τῆς ἀπὸ πόνο καί πηγαίνει στό γραφεῖο. Θέλει νὰ πάρει τὸ φλυτζάνι τοῦ καφέ, μὰ μὴ κρατώντας ἄλλο, πέφτει σχεδὸν στό κάθισμα καί ρίχνοντας τὸ κεφάλι τῆς πάνω στό τραπέζι κλαίει μ' ἀναφυλητά, ὕστερα σωπαίνει, κυτάζει προσεχτικὰ σ' ἓνα ὠρισμένο σημεῖο καί σάν νὰ σκέφτηκε

κάτι πολύ σοβαρό, σηκώνεται γρήγορα και βγαίνει.

Ἄλλοίμονο στην ἐργάτρια που δὲν θᾶταν ἐν τάξει σήμερα στὴ δουλειά της. Ἡ Στελλιανή, θὰ ζήταγε ἀφορμή!

* * *

Τὸ σπίτι τῆς γιάτραινας βρίσκεται ἀνάμεσα στὸ κάτω καὶ στ' ἄπάνω χωριό, πλάϊ στὸν ἀνηφορικό δρόμο εἶναι ἡ μεγάλη αὐλὴ μὲ μιὰ χαρουπιὰ, τὸ πατητήρι, τὸ καζάνι τῆς ρακῆς Ἄμα κυτάξεις τὴν πρόσοψη τοῦ σπιτιοῦ, θὰ καταλάβεις πὼς τὸ μισό, τὸ κάτω σπίτι, εἶναι πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια χτισμένο, μιὰ καμαρωτὴ πόρτα μὲ φύλλα πλατειά που κόβονται στὸ ἄπάνω μέρος κι' ἀνοίγοκλείουν σὰν παραθυράκι. Δίπλα ὁ ἀχερῶνας, ἀριστερὰ μὲ μιὰ κληματαριά στὸν τοῖχο. Δεξιὰ μιὰ πέτρινη σκάλα ποὺ βγαίνει στ' ἄπάνω δωμάτια. Αὐτὰ χτίστηκαν λίγα χρόνια πρὶν. Πλάϊ στὴν πόρτα τοῦ ἄπάνω σπιτιοῦ, εἶναι μιὰ ταρατσα μὲ τενεκέδες ἀπὸ μαστιχάκια, γεράνια καὶ βασιλικά. Εἶναι τὸ σπίτι τῆς Μαρίας, τῆς γειτονοπούλας. Ἡ Μαρία, εἶναι μιὰ ὄρφανὴ χωριατοπούλα.

Ἡ γιάτρινα εἶναι μιὰ μεσόκοπη σοβαρὴ χήρα. Τὸ πρόσωπό της δείχνει καρτερία καὶ δύναμη γυναίκας που πάλαιψε χωρὶς ἄντρα. Ἐχει δύο κορίτσια. Τὴν Θεῶν καὶ τὴν Μάντα.

Ἀπέναντι στὴν καμαρωτὴ πόρτα, εἶναι ριγμένος ἓνας χοντὸς κορμὸς δέντρου κάτω ἀπὸ τὴ χαρουπιὰ καὶ μέσα ἀπ' ἐκεῖ ἓνα σόχωρο φυτεμένο μὲ ἀγγινάρες. Εἶναι πρωτὶ ἀκόμα, ἀπὸ τὴν θολωτὴ πόρτα ἀκούγεται ἡ Θεῶν νὰ

ὕφαινει στὸν ἀργαλειό της καὶ νὰ τραγουδεῖ.

«Τὸ πέταλο παιῶ καὶ τὴ σαῖτα
ρίχνει μὲ χάση περισσή,
ἀνακατεύονται οἱ κλωστής
τὸ φάδι τὸ σιμόγι
ξουπλιάζει μιὰ καρδιά χροσῆ
καὶ μὲ λαχτάρα καοτερεῖ
τὸ βράδυ πὺν σιμώνει».

Ἐπὸ τὴν ταρατσα βγαίνει ἡ Μαρία, σκαλι-
ζει τίς γλάστρες, ὕστερα σκύβοντας πάνω ἀπὸ
ἓνα τενεκὲ φωνάζει :

— Μάντα, Μάντα !

Ἡ γιάτρainera βγαίνει ἀπὸ τὴ θολωτὴ πόρτα
κρατῶντας τὸ μύλο τοῦ καφφέ καὶ ἀλέθει.

— Τί θέλεις Μαρία ;

— Καλημέρα κυρά γιάτρainera, δὲν εἶναι μέ-
σα ἡ Μάντα ;

— Κατέβηκε στὰ καφφενεῖα — λέει ἀλέθον-
τας πάντα ἡ γιάτρainera — νὰ δεῖ ἂν ἦρθε ἡ
σοῦστα τοῦ Γιωργῆ ἀπὸ τὴ χώρα. Περιμένει ἔ-
να δέμα μὲ βιβλία ἀπὸ τὴ νονά της.

Ἡ Μαρία γελαῖ ἐπιπόλαια :

— Κοντὰ στὸ νοῦ κι' ἡ γνώση κυρά γιά-
τρainera μου, μήπως ἤθελες νὰ τῆς στείλει καμ-
μιὰ ρόκα ἢ κανένα ἀργαλειό ;

— Τί θέλεις νὰ πεῖς Μαρία ;

— Τίποτα κακὸ κυροῦλα μου, νά, δηλαδή,
πὼς τὸ κορίτσι σου, μιὰ κι' εἶναι σπουδασμέ-
νο, δὲν μᾶς καταδέχεται !

Ἡ γιάτρainera στενοχωριέται, ἀλλάζει τόνο
φωνῆς :

— Δὲν ἔχεις δίκιο Μαρία. Τὸ παιδί μου σὰς
ἀγαπᾷ ὅλους κι' ὅλες σας, δὲν εἶναι φαντα-

σμένο γιατί σπούδασε στην Ἀθήνα, μὰ ἐσεῖς τὸ λοξοβλέπετε καὶ τσουτσουρίζετε ὀπίσω του.

— Μάρτυρα ἔχω τὸ Θεό — διαμαρτύρεται τώρα μετανιωμένη ἡ Μαρία — ἂν εἶπα ποτὲ τὸ κακὸ τῆς Μάντας. Καὶ προλίγου μάλιστα πού πῆγα στὸ πηγάδι, ἦτανε κεῖ ἡ Σταφιδολεμονιά κι' ἡ Κορακογιώργαινα καὶ σύρασι γιὰ τὴν Μάντα, τὰ ὅσα σέρνει ἡ παρασύρα ὄντε σκουπίζει, κι' ὁ ἄνεμος ὄντε φυσᾷ!

Ἡ γιάτριναι ἀλέθει σιγώτερα τώρα, θέλοντας νὰ προσέξει περισσότερο τὴ Μαρία.

— Κι' ἴντα λέγασι μαθὲς γιὰ τὸ παιδί μου;

— Μὲ ρωτοῦσαν νὰ τοὺς πῶ, ἐπειδὴ κάθουμαι στὸ πλάϊ σας, τί κάνει καὶ τί σκέφτεται, μὰ ἐγώ, οὔτε εἶδα, μ' οὔτε ἄκουσα! Τὴν φωνάζουν ἀστρόλογη, ὄνειροπαρμένη καὶ ρίχνουν καὶ σὲ σένα τὸ ἄδικο. Γιατί λέει, μὲ τὸ νὰ τὴν στέλνεις ἀπὸ μικρὴ στὴ νονά της στὴ χώρα κι' ὕστερα τόσα χρόνια στὴν Ἀθήνα, πῆρε συνήθεια διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ δικά μας. Γιὰ τὴ Θεώνη σου, λένε πῶς εἶναι ἓνα σεμνὸ καὶ ταπεινὸ κορίτσι.

— Γιὰ ὅλα τοῦτα Μαρία, δὲν ἔχω νὰ σοῦ πῶ, παρὰ πῶς εἶναι ἁμαρτία γιὰτ' εἶναι τὸ παιδί μου ὄρφανὸ κι' ἡ γλῶσσα κόκκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκκαλα τσακίζει. Προτοῦ ἀνοίξει κανένας τὸ στόμαν του πρέπει νὰ σκέφτεται καλά κείνο πού θέλει νὰ ξεστομίσει.

— Ἐχεις δίκιο γιάτρινά μου, μὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ βουλῶσει τίς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων.

— Ἄς τόβρουν ἀπὸ τὸ Θεό· σ' αὐτὸν θὰ δώσωμε λόγο ὅλοι μας κι' ὁ καθένας μας θὰ κριθεῖ ἀνάλογα μὲ τίς πράξεις του. Πάω ἐγὼ γιὰτὶ ἔχω δουλειά.

Ἡ γιάτραινά μπηκε στενοχωρημένη στο σπίτι ἢ Μαρία μουρμούρισε μιὰ μαντινάδα, χωρὶς κέφι. Κείνη τὴ στιγμή φάνηκε νάρχεται κι' ἢ Μάντα πίσω ἀπὸ τὸ πατητήρι. Φοροῦσε ἕνα λουλουδένιο τσιτάκι καὶ τὰ σγουρὰ καστάνά μαλλιά της ὅπως ἔπεφταν ἄτακτα στοὺς ὤμους, πλαισίωναν ἕνα λίγο ὠοειδὲς πρόσωπο μὲ μάτια ἀμυγδαλωτὰ ζωηρά. Κρατοῦσε ἕνα δέμα. Φαινόταν χαρούμενη καὶ φρέσκια.

— Καλημέρα Μαρία.

— Μπρέ, μπρέ, μπρέ... καταδέχεται τὸ ξε-
νερισμένο πουλί νὰ μᾶς πεῖ μιὰ καλημέρα;

Ἡ Μάντα ξαφνιάζεται ἀπὸ τὴν συμπεριφορά τῆς γειτονοπούλας της, μπαίνει ὅμως γρήγορα στὸ νόημα καὶ χαμογελῶντας:

— Σὲ καλὸ σου Μαρία, πρώτη φορά σὲ καλημερίζω πρώτη; Μὰ, γιὰ ν' ἀρχινᾶς μ' αὐτὸν τὸν πρόλογο, κάτι ἔχεις τὸ δίχως ἄλλο νὰ μοῦ πεῖς, ἐμπρὸς λέγε το καὶ μὴ φοβᾶσαι.

Ἡ Μαρία γελά. Ἐῖναι ἕνα περίεργο κορίτσι. Θέλει νὰ πλησιάσει τὴ Μάντα καὶ νομίζοντας πὼς ἐκείνη δὲν τὴν καταδέχεται, προσπαθεῖ νὰ μεταχειριστῇ κάθε τρόπο καὶ λέει:

— Πῶς τὸ κατάλαβες! Νὰ ξέρεις πὼς ἐγὼ σ' ἀγαπῶ καὶ λαχταρῶ τὴ συντροφιά σου, μὰ ἐσὺ κάνεις μόνο ἄντρες παρέα. Τὸ χωριὸ ἔχει ξεσηκωθεῖ γι' αὐτό, ὡς τόσο λένε πὼς ἔχεις παράξενες ἰδέες καὶ πὼς θὰ ξελογιᾶσαι τίς γυναῖκες. Θὰ τίς βγάλεις λένε ἀπὸ τὰ σπίτια τους καὶ θὰ τίς κάνεις σουφραζέτες!

— Ἐ, ὄχι κι' ἔτσι Μαρία! Ἡ Μάντα γελά μὲ τὴν καρδιά της. Ἐγὼ σὰν γύρισα στὸ χωριὸ μᾶς, σὰς ἔδωσα τὸ χέρι μου μὲ καλωσύνη. Ἐσεῖς κυτάξατε τὸ φουστάνι ποὺ φοροῦσα

καί τὸ λίγο ροῦζ τῶν χειλιῶν μου. Δὲν καταλαβαίνετε μερικά πράματα. Δὲν τὸ λέω αὐτὸ γιὰ νὰ σᾶς προσβάλω, μὰ ὅταν κανέννας ξεφύγει λίγο ἀπὸ τὰ συνήθεια τοῦ χωριοῦ, γίνεται ἡ Ἀστρολόγη, ἡ ὄνειροπαρμένη, ἡ ξενερισμένη. Ἔχω τὴν περηφάνεια ν' ἀκούω καί νὰ κάνω πὼς δὲν καταλαβαίνω. Λογιάζεις τάχα πὼς δὲν πονῶ; Καί λυποῦμαι μὰ τὴν ἀλήθεια, γιατί νοιώθω τόσα ὁμορφα πράματα ποῦ μπορούσαν νὰ γίνουν στὸ χωριό μας.

Ἡ Μαρία σὰν παραπονεμένη ποῦ ὁμως ἐπικροτεῖ τὰ λόγια τῆς Μάντας:

— Δὲν τὰ σηκώνει ὁ τόπος μας αὐτά, σοῦ λέγε.

— Μὰ ποιὰ τέλος πάντων δὲν σηκώνει; ἡ Μάντα γίνεται νευρική, ὕστερα ἀλλάζει σκέψη.

— Ἄκουσε Μαρία, τ' ἀπόγεμα θὰ εἶμαι ἐδῶ, πάρε τὰ κορίτσια κι' ἐλάτε, πρέπει νὰ διαλύσω τὴν παρεξήγηση ἀνάμεσά μας τουλάχιστο.

Ἡ Θεώνη σὰν νὰ κουράστηκε νὰ περιμένει τὴν ἀδελφή της, τῆς φώναξε νὰ πάει μέσα, ἡ Μάντα εἶπε ἕνα «ἔρχομαι ἀμέσως» καί γύρισε στὴ Μαρία.

— Θάρθετε;

— Θάρθουμε Μάντα, θάρθω ἔστω καί μόνη μου!

— Τὸ ξέρω πὼς θάρθεις ἐσύ, πὼς θάρθουν κι' ἄλλες, γιὰ μιὰ ἔστω ἄλλη ἀφορμή, κρυφά ἴσως ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη κι' ἢ κάθε μιὰ σας χωριστά, θὰ προσπαθεῖ νὰ μοῦ δείξει τὴ συμπάθειά της. Μὰ ὅλες μαζί δὲν θὰ τολμᾶτε νὰ πεῖτε τίς κρυφές σας σκέψεις, τοὺς κρυφοὺς σας πόθους. Καί θὰ μὲ κακολογεῖτε ἀνάμεσά σας καί θὰ ὀρκίζεστε πὼς οὔτε καλημέρα δὲν μοῦ λέτε. Ὁ

άερας της κακογλωσσιᾶς θὰ σφαλίζει τὰ χεῖλη
σας, τὴν καρδιά σας, γιὰ μιὰν ἀλήθεια ποῦ
δὲν θὰ θέλατε νὰ δεῖτε καθαρὰ γιὰτὶ θὰ λένε !
Λένε !—ζωηρεύει τὸν τόνο τῆς φωνῆς—Τίποτα
δὲν εἶναι πιὸ εὐκόλο ἀπὸ τὸ νὰ ποῦμε ἓνα κακὸ
λόγο, νὰ κάνουμε μιὰ κακὴ πράξη καὶ νὰ τὰ
φορτώσωμε σὲ κάποιον ἀνώνυμο.

Λένε ! σοῦ φωνάζουν γιὰτὶ δὲν ἔχουν τὴν
τιμιότητα νὰ σταθοῦν ἀντίκρου σου καὶ νὰ σοῦ
ποῦν. Λέω ἢ λέμε πῶς δὲν μ' ἀρέσουν ἢ πῶς
δὲν μᾶς ἀρέσουν αὐτὰ ποῦ κάνεις !

Ἡ Μάντα φαίνεται τώρα σὰν κουρασμένη.

—Ἄντε, γειά σου Μαρία τῆς λέει καὶ κάνε
ὄπως σοῦπα. Ἡ Μαρία μπαίνει στὸ σπῆτι τῆς.
Ἀπὸ τὴν θολωτὴ πόρτα βγαίνει ἡ Θεώνη, πιὸ
ἀδύνατη ἀπὸ τὴ Μάντα, τὰ μαλλιά τῆς εἶναι
μακριὰ, ἀρκετὰ ὁμορφη, διαφορετικὰ ἀπὸ τὴ
Μάντα. Τανίζει τεμπέλικα τὰ χέρια τῆς.

—Μ' ἔσκασες πιά !, βλέποντας τὸ δέμα
ποῦ κρατοῦσε ἡ Μάντα, Ἄ ! ἦρθε τὸ δέμα
ἀπὸ τὴ νονά σου ; Καθίζουν χαρούμενες στὴν
σκάλα. Ἡ Μάντα λύνει τὸ δέμα κι' ἡ Θεώνη
κυτάζει μὲ ἀγωνία. Εἶναι δυὸ βιβλία κι' ἓνα
χρωματιστὸ κολλιέ. Ἡ Θεώνη ξεφωνίζει χαρού-
μενα σὰν παιδί.

—Ἄ ! Τί ὁμορφο ποῦ εἶναι, αὐτὸ εἶναι δικό
μου. Ἡ Μάντα τῆς τὸ φορᾶ μὲ στοργὴ καὶ τῆς
λέει :

—Ἡ νονά μου ἤξερε πῶς θὰ σ' εὐχαρι-
στοῦσε τόσο τὸ δῶρο τῆς ! Ἡ Θεώνη φώναξε
στὴ μητέρα τῆς.

—Μητέρα ἓνα κολλιέ ! ὕστερα σκύβοντας
στὰ βιβλία :

—Πῶς τὰ λένε τὰ βιβλία σου ; διαβάζει :

Ἡ φιλοσοφία τοῦ γάμου καὶ ἡ δύναμη τῆς γυναίκας ! Μπράβο νονά μου, γελοῦν.

Θὰ τὰ διαβάσεις κι' ἐσὺ Θεώνη, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Ὡχου καημὸς ποῦ μὲ βρῆκε ! Νὰ μοῦ λείπει καὶ ἡ φιλοσοφία τοῦ γάμου κι' ἡ δύναμη τῆς γυναίκας. Τὴν πρώτη θὰ τὴν γνωρίσω σὰν θὰ παντρευτῶ καὶ τὴ δεύτερη, τὴν νοιώθω κάθε φορὰ ποῦ πατῶ τὸ πέταλο στὸν ἀργαλειό μου!

Ἡ Μάντα τὴν κυτάζει ἐρευνητικά.

— Μικρὴ κατεργαροῦλα, λέω πῶς κι' ἐσὺ δὲν μ' ἀγαπᾶς.

Ἡ Θεώνη διαμαρτύρεται.

— Πῶς μπορεῖς νὰ τὸ λές αὐτό ;

— Δὲν λέω, βέβαια, σὰν ἀδελφή σου μ' ἀγαπᾶς, μὰ εἶναι κάποιες στιγμὲς ποῦ σὲ νοιώθω νὰ μὲ κυτάξεις σὰν μιὰ ξένη Θεώνη μου. Μεγαλώσαμε σχεδὸν μακριὰ ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη κι' ὑπῆρξαν τόσα λιγα μυστικά ἀνάμεσά μας !

— Δὲν ἔχω μυστικά ἀπὸ σένα Μάντα, λέει ἡ Θεώνη κατεβάζοντας τὸ κεφάλι.

Ἡ Μάντα τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ πρόσωπο καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ τὴν κοιτάξει.

— Κι' ὅμως ἔχεις μικροῦλα μου !

— Μὰ ὄχι σοῦ λέω !

— Θεώνη ἔχεις ἓνα μυστικό. Καὶ μιὰ καὶ δὲν ἔχεις τὸ θάρρος νὰ μοῦ τὸ πεῖς ἐσὺ, θὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγώ, ἀγαπᾶς τὸ Δημήτηρ.

Ἡ Θεώνη σκύβει τὸ κεφάλι της, ἡ Μάντα, ἐξακολουθεῖ.

— Κ' εἶναι μεγάλη χαρὰ γιὰ μένα, γιατί ὁ Δημήτηρ εἶναι ἓνα ὁμορφο καὶ τίμιο παλληκάρι, ὥστόσο . . .

Τὴν βλέπει μὲ ἀγωνία.

— Ὡστόσο ; Τί θέλεις νὰ πεῖς ;

— Ὡστόσο, λέει ἤρεμα ἡ Μάντα, σὲ καταλαβαίνω πὼς ὑποφέρεις σάν ὁ Δημήτρης μοῦ μιλεῖ. Μὴν διαμαρτύρεσαι δὲν θὰ μὲ πείσεις!

— Ἐ, λοιπὸν ναί, λέει ἀποφασιστικά, ἀγαπῶ τὸ Δημήτρη. Χωρὶς πατέρα κι' ἀδελφó, ἐκεῖνον βλέπω πρῶτῃ καὶ βράδῃ. Μ' ἀγαποῦσε κι' ἐκεῖνος καὶ φρόντιζε γιὰ τὴν περιουσία μας. Τοὺς καλλίτερους ἐργάτες, μᾶς εὑρίσκει πάντα.

Σιωποῦν λίγο. Ἡ Μάντα λέει μ' ἐνδιαφέρον.

— Λοιπὸν; Λοιπὸν;

— Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γύρισες... μιᾶς τόσο ὁμορφα, ντύνεσαι τόσο διαφορετικὰ ἀπὸ μένα. Εἶσαι πιὸ ὁμορφη ἀπὸ μένα, θαρεῖς κι' ὅλα τὰ δῶρα, στάδωκεν ἐσένα ὁ Θεός!

Ἡ Μάντα ρωτᾷ πάλι μὲ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον.

— Λοιπὸν, λοιπὸν;

— Τὸν παρακολουθῶ ποὺ σὲ κρυφοκυτᾶζει ρωτᾷ διαρκῶς γιὰ σένα. Λένε ἀκόμα πὼς τσακώθηκε πολλές φορές γιὰ σένα στὰ καφνεῖα.

Ἡ Μάντα συγκινημένη τώρα τὴν ἀγκαλιάζει.

— Μικροῦλα μου, πρέπει νάχεις ἐμπιστοσύνη στὴν ἀδελφή σου. Σ' ἀγαπᾷ τόσο πολὺ ποὺ θὰ φροντίσει μ' ὅλη της τὴν καρδιά γιὰ τὴν εὐτυχία σου. Τὸν Δημήτρη, θὰ τὸν βλέπω πάντα σάν ἀδελφó μου.

Δειλὰ ἐπρόφερε ἡ Θεώνη σάν νὰ φοβόταν τὰ ἴδια της τὰ λόγια:

— Κι' ἂν σ' ἀγαπήσει ἐκεῖνος;

Ἡ Μάντα τὴν μάλλωσε:

— Εἶσαι μιὰ μικρὴ ζηλιάρα κι' ἔχεις μεγάλη φαντασία. Μὴν ξανασκεφτεῖς τέτοιο πρᾶμα, μὲ προσβάλεις.

Ἡ μητέρα τους παρουσιάζεται στὴν πόρτα.

— Ἐλάτε κορίτσια, ὁ καφφές μοσκοβολᾷ
στό γάλα σας καί βλέποντας τὸ κολλιέ πού φο-
ρεῖ ἡ Θεώνη: Μπα; Ὁμορφο εἶναι μὰ λιγά-
κι φανταχτερό.

— Εἶμαι εἴκοσι χρονῶ μητεροῦλα, δὲν εἶ-
μαι καμμιά γρηά — λέει μὲ νάζι ἡ Θεώνη καί
πᾶνε μέσα. Ὑστερα ἀπὸ λίγο βγαίνει ἡ Μάν-
τα στό ἀπάνω δωμάτιο μουμουρίζοντας ἕνα
σκοπό. Ἡ Θεώνη φεύγει κρατώντας τὰ χτένια
τοῦ ἀργαλειοῦ της. Ἡ γιάτρainera τοποθετεῖ ἕ-
να μικρὸ σκαφάκι πάνω στὸν κορμό, ρίχνει νε-
ρὸ καί φωνάζει στὴ Μάντα νὰ τῆς ρίξει τ' ἀσ-
πρόρουχά της γιὰ νὰ τὰ πλύνει. Ἡ Μάντα
κατεβαίνει πηδώντας τὴ σκάλα, κρατᾷ λιγα
μεταξωτὰ ἀσπρόρουχα, πλησιάζει τὴ μητέ-
ρα της;

— Ποῦ πῆγε ἡ Θεώνη;

— Πάει νὰ φτιάξει τὰ χτένια στὴ θειά σου.

— Ἐλα, πήγαινε τώρα κι' ἐγὼ θὰ τὰ πλύνω.

Προτιμῶ νὰ μοῦ καθαρῖσεις τὰ φασολάκια.

— Ὅσοσκες κυροῦλα μου! Θάτανε ντροπὴς
πρᾶμα, νὰ σ' ἀφίσω νὰ μοῦ πλύνεις τὰ ροῦχα
μου. Ἐ, δὲ λέω, δὲν εἶμαι νοικοκυρὰ σάν τὴν
Θεώνη μας, μά... Ἡ μητέρα ἀνυπομονεῖ.

— Ὅσυχ, θὰ μοῦ κρυώσει τὸ νερό, τῆς παίρ-
νει τὰ ροῦχα, τὰ ρίχνει στό σκαφάκι, ἡ Μάν-
τα μπαίνει μέσα καί τῆς φέρνει ἕνα καλαθάκι
τ' ἀφίνει πάνω στὴ σκάλα. Γυρίζει κοντὰ στὴ
μητέρα της καί πιάνοντάς τὴν ἀπὸ τὴ μέση γε-
λᾷ καί προσπαθεῖ νὰ τὴ χορέψει.

Ἡ γιάτρainera τὰ χάνει.

— Σὲ καλόσου Μάντα!

— Ὁφου λέω κι' ἰντάπαθες ἀπὸ τὴν κόρη
σου τὴν Ἀστρολόγη! Τὴν πάει στὴ σκάλα.

— Κάθισε τώρα νά καθαρῖσεις τὰ φασολάκια σου, μ' ἀγαπᾶς ;

— Καλὸ καὶ τοῦτο λέει καθίζοντας, ποιά μητέρα δὲν ἀγαπᾷ τὸ παιδί της ;

— Ἔλα τώρα — πηγαίνει στὸ μεταξύ στὴ σκάφη — σὺν νά μὴν καταλαβαίνω τὴν ἰδιαιτέρη συμπάθειά σου στὴ Θεώνη ! Μὴ νομῖσεις ὅμως πὼς ζηλεύω ! Ἀγαπῶ πολὺ τὴν ἀδελφή μου. Εἶναι στιγμὲς ὅμως ποὺ νομίζω πὼς κι' ἐσύ μὲ βλέπεις σὺν ξένη. Πές μου τὴν ἀλήθεια μητεροῦλα, τί σκέφτεσαι γιὰ μένα ;

Ἡ γιάτραινά ποὺ ζητοῦσε ἀπὸ καιρὸ μιὰ τέτοια στιγμὴ εἶπε :

— Πολὺ μοῦ καίνε τὴν καρδιά οἱ κακογλωσσισὲς τοῦ κόσμου. Βάδιζε μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μὰ καὶ μὲ τὸ θέλημα τῶν ἀνθρώπων. Κορίτσι πρᾶμα ἐσύ, δὲν πρέπει νά κουβεντιάζεσαι.

— Τί ἐννοεῖς μητέρα ;

— Νά, πὼς νά στὸ πῶ ; μιλᾶς λεύτερα στοὺς ἄντρες κι' ὅταν τοὺς καλημερίζεις, δὲν χαμηλώνεις τὰ μάτια σου... Ἡ σεμνότη εἶναι ἀρετὴ !

Πλένοντας πλάγια ἢ Μάντα γιὰ νά τὴν βλέπει :

— Τὰ μάτια μητέρα, μᾶς τὰ δώσεν ἡ φύση γιὰ νά κυτάζωμε ὅ,τι περνᾷ ἀπὸ κοντὰ μας. Χαμηλώνει κανένας τὰ μάτια του σὺν ἔχει κάποια ντροπὴ, δὲν νομίζεις ;

Ἡ μητέρα της ἐξακολουθεῖ :

— Ὑστερα βρὲ παιδί μου, τί θέλεις κι' ἀνακατεύεσαι στὰ ζητήματα τοῦ χωριοῦ ;

Αὐτὰ εἶναι μόνο γιὰ τοὺς ἄντρες. Ποῦ ξανακούστηκε θέμου αὐτό ;

Λίγο ζωηρᾶ, ἀπαντᾷ ἡ Μάντα.

— Μὰ νά, μητέρα πού οἱ ἄντρες, δέν σκέφθηκαν τίποτε ὡς σήμερα. Ὑστερα ἦταν κακό πού φώναξα πῶς τὸ παληόσπιτο πού ἔχουν γιά σκολειό, θά πέσει μιὰ μέρα στὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν; Ἡ ἦταν κακό πού εἶπα νά μιλάμε κάποτε κάποτε στίς μητέρες γιά τὴν ἀνατροφή τῶν παιδιῶν; Βλέπεις καλά τὴν κυρὰ Κώστα-να, ἐκεῖ πού κοιμίζει τὰ παιδιὰ της, κοιμᾶται κι' ὁ γαῖδαρος, μᾶς ζεσταίνει σοῦ λέει καὶ τὰ τραχώματα, πᾶνε νά γίνουν πληγὴ στὸ χωριό μας. Θά μοῦ πεῖς πῶς οἱ μαννάδες δουλεύουν στίς ξωτάρικες δουλειές; Τότε νά μάθουμε τὰ παιδιὰ νά πλένονται μόνα τους. Γιά τοῦτο καὶ μίλησα στὸ δήμαρχο νά βροῦμε ἕνα δωμάτιο ἢ νά χτίσωμε ἕνα καινούριο, νά τὸ χρησιμο-ποιήσουμε γιά βιβλιοθήκη καὶ ὅ,τι ἄλλο χρεια-στεῖ.

— Κι' ἴντα θά κάνουν οἱ χωριάτες τὴ βιβλιοθήκη;

— Θά πηγαίνουν νά διαβάζουν μητεροῦλα σὰν δέν ἔχουν δουλειά, ἀντὶ νά παίζουν πρέφα στὰ καφφενεῖα καὶ νά τσακώνονται γιά ψύλου πήδημα!

— Πολὺ ἐπικίνδυνα πράματα! Καὶ σὰ γίνουνε οὔλοι μορφωμένοι;

— Ἡ ζωὴ θάναί γιά ὅλους πιὸ καλή! Δέν θά τοὺς ἐκμεταλλεύονται εὐκόλα οἱ ἔμποροι τῆς πολιτείας. Ἡ Γεωργικὴ ἐπιστήμη προοδεύει κάθε μέρα καὶ κεῖνοι, θά ξέρουν πῶς νά φυτεύουν καλλίτερα τὴν πατάτα καὶ τὸν καρπὸ τους. Μὰ κι' ἀκόμα, θά μπορούν νά διαβάζουν μιὰ ὁμορφὴ ἱστορία γιά ξένους τόπους καὶ νά ψυχαγωγοῦνται. Δέν σκέφτηκα καλά μητέρα;

Ἡ γιόστραινα βρέθηκε σὲ ἀμηχανία, σηκώ-
νεται.

— Πάω νὰ στέσω τὸ φαί! Ἴντα νὰ σοῦ πῶ
δὲν ξέρω. Ὅ,τι πράττεις, κάνετο μὲ φρόνηση
κι' ὁ Θεὸς μαζί σου!

Σὰν ἔφυγε ἡ μητέρα, ἡ Μάντα ἄρχισε νὰ
σιγοτραγουδεῖ ἀπλώνοντας τὰ ροῦχα της. Ὑ-
στερα σταμάτησε μπροστὰ ἀπ' τὸ καζάνι τῆς
ρακῆς καὶ βλέποντας μακριὰ σκεφτόταν.

Πίσω ἀπὸ τὸ καζάνι ἀπλονόταν ἓνα μεγά-
λο λιόφυτο, ὕστερα ἓνα ρέμα καταπράσινο κι'
ἀπέναντι ἀμπέλια. Στὸ βάθος ἦταν τὸ ψηλὸ
βουνὸ μὲ τὴν πηγὴ τοῦ ποταμοῦ. Τὸ βουνὸ αὐ-
τό, τόβλεπαν κι' ἀπὸ τὸ κάτω κι' ἀπὸ τ' ἀπάνω
χωριό. Ἡ κορυφή του ἔμοιαζε μὲ κοιμισμένο
ἄνθρωπο κι' εἶχαν νὰ ποῦν πολλὰ γύρω ἀπὸ
ἓνα στοιχειωμένο Θεό. Γύρω στὴν πηγὴ ἦταν
κατάφυτο τὸ μέρος. Φτέρες, πολυτρίχια καὶ με-
γάλοι πλάτανοι, ὠραιότατος τόπος κι' ἴσως
γιαυτὸ εἶχαν χτίσει ἓνα μικρὸ ἐκκλησάκι τῆς
Παναγίας ποὺ γιόρταζε κάθε χρόνο καὶ μά-
ζεψε ὄλους τοὺς γυρωχωρίτες καὶ πολλοὺς ἀ-
πὸ τὴ χώρα. Ἡ Μάντα πήγαινε συχνὰ πρωτὶ
πρωτὶ μόνη της μὲ τ' ἄλογο στὴν πηγὴ. Ἡ και-
νοτομία της αὐτῆ, μαζί καὶ μὲ τίς προσδευτικὲς
ιδέες της, εἶχαν φοβερὰ σκανδαλίσει τὸ χωριό.

— Νοικοκυρεῦσαι βλέπω Μάντα — ἀκούγε-
ται ἡ φωνὴ τοῦ δασκάλου ὅπως ἐρχόταν ἀπὸ
τὸ πατητήρι.

Ἡ Μάντα γύρισε ἀμέσως κι' ἔτρεξε νὰ τὸν
συνεπάρει.

— Καλῶς τον. Καλῶς μου τον! — βλέπει τὸν
Παῦλο ποὺ συνοδεύει τὸ δάσκαλο ὥστὸσο συ-
νεχίζει:

— Λογιάζω κύριε Παντελεήμονα πώς δὲν θὰ κοιμήθηκες διόλου, μὰ διόλου τὴ νύχτα μὲ τοὺς μπελᾶδες ποὺ σοῦβαλα χτὲς βράδυ στὴν κεφαλὴ σου. Εἶμαι ἀσυγχώρητη μὰ τὴν ἀλήθεια!

Ἐὶ δάσκαλος διαμαρτύρεται.

— Σῶπα δὰ Μάντα μου, μνήστητί μου κύριε καὶ μὴν τὸ ξαναπεῖς! Σούφερα καὶ τὸν ἀγαπητό μου ἀνηψιό: Παῦλος Κατερινάκης.

Ἡ Μάντα τούδωσε τὸ χέρι καὶ τὸν κυτάζει μὲ προσοχή.

— Καλῶς ὠρίσατε, ὁ θεῖος σας μοῦ μίλησε γιὰ σᾶς, φωνάζει τὴ μητέρα της νὰ φέρει καρέκλες καὶ προχωροῦν πρὸς τὸν κορμό. Ὁ δάσκαλος κάθεται πρῶτος.

— Καλὰ ἔναι μπρὲ κι' ἐδῶ, κάθισε Παῦλο.

Ἡ γιάτρainer φέρνει ὥστόσο ἓνα μικρὸ τραπεζάκι καὶ τρεῖς καρέκλες, τὰ τοποθετεῖ μπροστά τους καὶ τοὺς χαιρετᾷ.

— Καλῶς καὶ καλῶς ἐκοπιάσετε, ἴντα χαμπάρια δάσκαλε; Τί κάνεις κύριε Παῦλο; Σωστός ἄντρας ξετέλεψες!

Ὁ Παῦλος τὴν χαιρετᾷ μὲ πολὺ σεβασμό.

— Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς ποὺ σᾶς ξαναβλέπω ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια. Ἡ Μάντα τὸν κρυφοκυτάζει, φτιάνει τίς καρέκλες στὸ τραπεζάκι καὶ καθίζουν, ὕστερα λέει στὴ μητέρα της.

— Ἐνὰ καφφὲ μητέρα ἀπὸ τὸν φρεσκοαλεσμένο;

— Πάω ἀμέσως παιδί μου.

— Σᾶς ἔχω δεῖ πολλές φορές νὰ πηγαίνετε στὴν πηγὴ τὴν ὥρα ποὺ ἐγὼ φεύγω. Παίρνετε τὸν κάτω δρόμο, σᾶς ἔρχεται φυσικὰ πιὸ βολικὰ ἀπὸ τὸ σπίτι σας.

— Ναί... πηγαίνω συχνά.

—Εἶστε ρωμαντικός ;

—“Ὅποιος πεῖ πῶς δὲν εἶναι, θὰ πεῖ ψέμματα.

—Ἐλείπατε πολλὰ χρόνια ; σχεδὸν δὲν σὰς θυμᾶμαι, ἄλλωστε κι’ ἐγὼ ἔλειπα.

—Καμμιά δεκαριά, γύρισα λίγο καιρὸ τώρα.

—Ἐποφέρατε ἀπὸ νοσταλγία ;

Ἄ Παῦλος τὴν κυτᾶζει ζωηρὰ καὶ χαμογελῶντας :

—Πάνω κάτω . . .

—Γιατὶ ζήσατε τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα, σὰν τελειώσατε τὶς σπουδές σας ; “Ἄν ἤμουνα ἐγὼ ἡ πατρίδα, δὲν θὰ δεχόμουνα πίσω τοὺς ἀποστάτες. Φεύγουν οἱ περισσότεροι καὶ συχνὰ τὰ καλλίτερα στοιχεῖα. “Ἐτσι τὴν ἀφήνουν στοὺς γέρους καὶ στὰ παιδιὰ γιὰ νὰ γυρίσουν γέροι κι’ ἐκεῖνοι μιὰ μέρα χωρὶς ὄνειρα καὶ ἐνθουσιασμούς.

Ἡ Μάντα εἶχε οἶστρο κείνη τὴ μέρα κι’ ἤθελε νὰ μιλήσει, γι’ αὐτὸ σὰν εὔρισκε ἀφορμὴ, δὲν σταματοῦσε. Ὁ Παῦλος τὴν ἔτρωγε σχεδὸν μὲ τὰ μάτια, ὡς τόσο, τῆς εἶπε πολὺ ἤρεμα :

—Αὐτὸ ποὺ λέτε δεσποινὶς δὲν θὰ τὸ κάνατε ποτέ, ὅπως δὲν τὸ κάνει καὶ ἡ πατρίδα.

Γιατὶ κι’ ἐσεῖς εἶστε γυναῖκα καὶ κάθε γυναῖκα, κρύβει καὶ μιὰ μάννα μέσα της, κι’ ἡ μάννα, ἔχει συνήθως, μιὰ μεγάλη ἀγάπη, μιὰ ἀπέραντη καλωσύνη καὶ συχώρεση γιὰ τὰ πιὸ ἄταχτα παιδιὰ της.

Ὁ δάσκαλος ποὺ ὅσο μιλοῦν οἱ ἄλλοι, τοὺς παρακολουθεῖ, ἀκουμπῶντας τὸ πηγούνι στὸ μπαστούνι του, λέει :

—Μὰ ὁ ἀνηψιός μου, δὲν ἦρθε νὰ . . . πεθάνει στὴν πατρώα γῆ ! Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο γέρος ὁ κακομοίρης ! Ἄπεναντίας ἦρθε στὴν πιὸ καλὴ

του ηλικία, κουνᾶ τὸ κεφάλι του μὲ χαμόγελο—κι' ἔφερε μαζί του, κι' ἐπανάσταση γιὰ τὴ γῆ! Θεριστικὲς μηχανές, ἀλωνιστικὲς, ὡς· καὶ ψεύτικιες κουτσουλιές Μάντα μου! Γελοῦν.

—'Αφῆστε θεῖτε—λέει τώρα βλέποντας μὲ χαμόγελο τὴ Μάντα—δὲν μ' ἀρέσει νὰ μὲ ὑπερασπίζονται. Αὐτὸ θᾶδειχνε ἀδυναμία δική μου. Ἡ δεσποινὶς Μάντα, μὲ βλέπει γέρο καὶ χωρὶς ἐνθουσιασμοῦς.

—Μὰ ὄχι γιὰ τὸ Θεό, διαμαρτύρεται τὸ κορίτσι, δὲν μίλησα ἀκριβῶς γιὰ σᾶς, μίλησα γενικά, χαμηλώνει λίγο τὸ κεφάλι σὰν νὸ στενοχωρέθηκε. Ὁ Παῦλος συνεχίζει μαλακά :

—Εἶστε ἀκόμα πολὺ νέα δεσποινίς, δὲν λέω, οἱ ἐνθουσιασμοί, εἶναι δῶρο στὰ νειᾶτα, σὰν λείπει ὅμως ἡ πείρα, δουλειὰ δὲν γίνεται!

—Εἶμαι εἰκοστεσσάρῳ χρονῶ κορίτσι! λέει σὰν προσβλημένη ἡ Μάντα. Καί... μήπως κύριέ μου πρὶν ἀποκτηθεῖ ἡ πείρα, δὲν ὑπάρχει ἡ ἀνθρώπινη ἐνέργεια; Σᾶς μίλησε ὁ θεῖος σας γιὰ τὰ ὄνειρά μου, τίς ἰδέες μου;

Πολὺ τρυφερὰ τῆς ἀπαντᾷ τώρα ὁ Παῦλος μετανοιῶνοντας ποῦ τὴν ἐπὶκρανε.

—Μιλοῦμε συχνά γιὰ σᾶς. . "Ἐνοιωθα ζωηρὸ τὸ ἐνδιαφέρον νὰ σᾶς γνωρίσω καί. . νὰ σᾶς βοηθήσω ἀκόμα, ὅπου κι' ὅπως νομίζετε.

—Συμφωνῆτε λοιπὸν, μαζί μας; Ἡ Μάντα φαίνεται τώρα συγκινημένη.

—Καὶ ναὶ καὶ ὄχι. Ἡ πρόληψη καὶ τὸ συνήθειο τοῦ χωριοῦ δὲν σπάζουν εὐκόλα.

—Πρέπει λοιπὸν νὰ μένουμε μὲ σταυρωμένα χέρια καὶ νὰ μὴν θίγουμε τὰ. . καλῶς κείμενα ;

—Δὲν θέλω νὰ πῶ αὐτὸ ἀγαπητῆ φίλη, ἀπεναντίας ἔχομε καθῆκον νὰ δώσωμε τὰ φῶτα

μας, πρώτα στη χώρα που μας γέννησε. Μά ακριβώς· έδω, χρειάζεται μεγάλη προσοχή. Για σκεφθείτε, έρρίζατε τό σπόρο, πριν νά τόν δήτε νά καρποφορήσει, πρέπει νάχετε τήν ύπομονή νά κυοφορηθεί, όμοια που γίνεται μέ τή γή. Θα περάσουν οί μεταβολές του καιρού από πάνω του και καμμιά φορά, άγρια νεροποντή, τόν παρασέρνει και πάει χαμένος πριν βλαστήσει...

"Όπως είμαι σέ θέση νά ξέρω, ξαφνιάσατε τό χωριό. Πρώτα πρώτα ή όμορφιά σας, ή έξυπνάδα σας, οί προοδευτικές ιδέες σας, ύστερα και τό φοβερώτερο για τούς πολλούς, ή ύπόστασή σας. Μήν ξεχνάτε πως τό κίνημα αυτό, άν τόκανε ένας άντρας, θαχε μικρότερο αντίχτυπο. Είστε γυναίκα κι' αυτό θα σας φέρει πολλές στενοχώριες.

"Η Μάντα στενοχωριόταν, νοιώθει κάτι νά τήν πνίγει, θέλει νά κλάψει, ώστόσο λέει ζωηρά: — Καταλαβαίνω, είστε συντηρητικός. Ξέρετε όμως τί σας παρακαλώ; Νά μη μου σκοτώσετε τούς ένθουσιασμούς μου, έστω κι' άν σπάσω τό κεφάλι μου. "Έχω ανάγκη από τούς ένθουσιασμούς μου για νά ζήσω, για νά κάνω κάτι, έχω τή γνώμη πως ό άνθρωπος, πρέπει πάντα νά προσπαθει. Δέν έχει καμμιά σημασία άν πολλοί κόποι του, πάνε χαμένοι. Κάποτε θα δικαιωθεί. Μά κι' άν ακόμα δέν βρει καμμιά δικαίωση, τί μέ τοῦτο; "Η πάλη για τήν δημιουργία του στοιχείου τής δημιουργίας ή τής ζωής, δέν είναι τάχα αυτή ή ίδια ή ζωή;

Τώρα συγκινήθηκε κι' ό Παύλος, πραγματικά ή Μάντα ήταν ένα έξοχο κορίτσι, λέει:

— Είμαι κατενθουσιασμένος μέ τήν γνωριμία σας Μάντα. Βλέπω σέ σας ένα πολύ ζων-

τανό στοιχείο, μή μὲ παρεξηγήσετε ποτέ, ἂν βρεθῆτε στήν ἀνάγκη νὰ διαφωνήσετε μαζί μου. Ἴσως νᾶρθουν στιγμές ν' ἀπογοητευθεῖτε, νὰ κλάψετε—μαλακώτερα—δὲν θάχει καμμιά σημασία αὐτό. Ἐκ τῆς ἀντιθέσεως πηγάζει ἡ ἄρμονία, δὲν θὰ σᾶς πείσω μὲ ἐπιχειρήματα, ἀλλὰ θ' ἀγωνισθῶ κι' ἐγὼ μαζί σας — ἂν μὲ θέλετε φυσικά, τῆς λέει χαμογελῶντας — καὶ θᾶμαι ὁ καλλίτερος φίλος σας.

Ὁ δάσκαλος ποῦ ἄκουγε προσεχτικά ὡς ἐκείνη τῆ στιγμή λέει ἀστεῖα, κάνοντας μιὰ χειρονομία στὸν ἀέρα μὲ τὸ χέρι του :

— Πάει, μᾶς ἔφαγε, ἐμένα καὶ τὸ δήμαρχο, διαβατήριο μᾶς ἐτοιμάζει ! Γελοῦν, οἱ ἄντρες ἀνάβουν τσιγάρο. Ἡ γιάτρainer φέρνει τὸν καφφέ, δικαιολογεῖται :

— Ἄργησα, μὰ ἤθελα νὰ σᾶς ἐτοιμάσω καὶ λίγο γλυκό. Σερβίρονται καὶ ἀρχίζουν νὰ κουβεντιάζουν ὁ δάσκαλος μὲ τὴν γιάτρainer. Ὁ Παῦλος κι' ἡ Μάντα φαίνονται σκεφτικοί.

— Δὲν μοῦ λὲς δάσκαλε, ράντισες τ' ἀμπέλια σου ;

— Τὰ ράντισα κυρὰ γιάτρainerά μου, μὰ μὲ τὴν προχθεσινὴ βροχή, θὰ ξαναρχίσω αὔριο, ἐτουλόγου σας ;

— Ὁ Δημήτρης τοῦ Πετρογιώργη—λέει στέκοντας μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα κάτω ἀπὸ τὴν μπροσποδιά της—μοῦπε πὼς θάρχότανε πρῶτῃ νὰ πάρει τὸν ψεκαστήρα, δὲν φάνηκε ὅμως ἀκόμα.

Κεῖνη τῆ στιγμή ἔρχεται ὁ Δημήτρης ἀπὸ τὸ πατητήρι κρατῶντας ἓνα καλαθάκι μικρό.

— Ὠρα καλή.

— Μὲ τῆ φωνὴ κι' ὁ Λάζαρος, τοῦ λέει ἡ

γιάτραινά γελῶντας, ὅτι ἔλεγα τ' ὄνομά σου.

— Ἀργησα κυρά γιάτραινά μου, γιατί πήγα ἀπὸ τὴ νύχτα στὸ περβόλι. Γύρω ἀπὸ τὸ μπουστάνι μὲ τὶς καρπουζιές, χτίζω ἕνα τοιχείο, ἀνέν καὶ ξεχειλήσει κι' ὁ φέτος ὁ ποταμός, θὰ μοῦ τὰ πνίξει οὐλα!

Ἡ γιάτραινά σταυροκοπιέται.

— Χριστὸς καὶ Παναγία μου, μὴ τὸ μολογᾶς παιδί μου. Ὅπερυσὶ πεινάσασι πολλοὶ μὲ τὸ θυμό του, δὲν τὸ πιστεύω νὰ μᾶς κακιώσῃ πάλι!

— Τὸ κακό, λέει ὁ Δημήτρης πολὺ συνισταλμένα—πρέπει νὰ τὸ προλαβαίνουμε θαρρῶ.

Κοιτάζει τὴν Μάντα καὶ δείχνοντάς της τὸ καλαθάκι, τῆς λέει:

— Κι' ἡ ἀφεντιά σου, νὰ δεχτεῖ θέλει ἕνα πεσκέσι; λίγα μούρνα ἀπὸ τὶς μурνιές μου. Τῆς δίνει τὸ καλαθάκι. Ἡ Μάντα τὸ πέρνει μὲ εὐγένεια.

— Μετὰ χαρᾶς Δημήτρη, σ' εὐχαριστῶ.

Ἡ γιάτραινά λέει προχωρώντας γιὰ τὸ σπίτι:

— Θὰ θέλεις τὸν ψεκαστήρα, μπαίνει καὶ τοῦ τὸν φέρνει κι' ἐξακολουθεῖ, μὰ θὰ σὲ φάει ὁ ἥλιος καψερέ.

— Μαθημένο τὸ βουνὸ ἀπὸ τὰ χιόνα. Τὸν φορτώνεται.—Πολλὰ τὰ ἔτη σας. Στὸ καλὸ τοῦ φώναξαν ὅλοι μὲ συμπάθεια.

Ὁ δάσκαλος κυτᾶζει τὸν ἀνηψιὸ του:

— Πᾶμε Παῦλο; Ὁ δήμαρχος θὰ μᾶς περιμένει στὸ καφφενεῖο—γελῶντας—γιὰ νὰ ξεσπάσῃ ἀπάνω μου τὰ νεῦρα ποῦ θὰ τούχει φορτώσει ὁ Σπυριδομανώλης.

Ὁ Παῦλος σηκώνεται, χαιρετᾶ τὴ Μάντα σφίγγοντας τὸ χέρι της.

— Ἐχάρηκα πολὺ δεσποίνις, θὰ σὰς ξαναδοῦμε σήμερα, δὲν εἶν' ἔτσι;

— Μὰ ναί, ἀσφαλῶς. Κύριε Παντελεήμονα μὴ ξεχάσετε τὸν δήμαρχο, ἀπὸ κοντά, μάλιστα καλὰ θὰ κάνετε ναρθῆτε τὸ βραδάκι νὰ πιοῦμε ἓνα ρακί.

— Ἔνοια σου καὶ θαρθοῦμε χωρὶς παρακάλια, νὰ μᾶς περιμένεις τὸ δίχως ἄλλο. Ὠρες καλὲς κυρὰ γιάτραινα.

— Στὸ καλὸ, στὸ καλὸ, στὴν εὐκὴ τῆς Παναγίας καὶ νὰ σὰς βλέπωμε!

Ὁ Παῦλος χαιρετῶντας τὴ Μάντα, τὴν κύταξε ζωηρὰ στὰ μάτια, ἐκείνη τοῦ ἀπάντησε: «Θὰ τὰ ξαναποῦμε».

Σὰν ἔφυγαν οἱ φίλοι της, μάζευε τὰ ροῦχα της ποὺ τὰ εἶχε ἀπλώσει πίσω ἀπὸ τὸ καζάνι σιγοτραγουδώντας. Στὸ μεταξὺ γύρισε ἡ Θεώνη ἀπὸ τὴ θειά της:

— Μάντα, ἔχεις πολλοὺς χαιρετισμοὺς ἀπὸ τὴ θεία.

— Εὐχαριστῶ, πὲς ἀλευρι!

— Ἦλθε ὁ Δημήτρης;

— Ναί, πῆρε τὸν ψεकाστήρα, ἔφερε καὶ μοῦρα, νάτα, πάνω στὸ τραπεζάκι εἶναι.

Ἡ Μάντα διπλώνει τὰ ροῦχα της καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται στὴν ἀρχὴ τὴ Θεώνη ποὺ μελαγχολεῖ. Σὰν γύρισε καὶ τὴν εἶδε, ἔσφιγγε πάνω της τὰ χτένια καὶ κυτοῦσε μὲ παράπονο τὸ καλαθάκι μὲ τὰ μοῦρα, ὕστερα κύταξε τὴ Μάντα λέγοντας:

— Τέτοιαν ὥρα: Ἄλλες φορὲς ὁ Δημήτρης, ἐρχόταν πολὺ πρῶτ' γιατί ἤξαιρε πῶς καὶ πολὺ πρῶτ' σηκώνομαι κι' ἐγώ. Κυτάζει σχεδὸν ἐρω-

τηματικά τὴν ἀδελφή της ποὺ στέκεται τώρα
μὲ τὰ ροῦχα στὰ χέρια κοντά της.

— Τί σκέφτεσαι Θεώνη; τῆς λέει αὐστηρὰ
ἡ Μάντα.

— Τίποτα, τίποτα, τῆς ἀπαντᾷ χαμηλῶ-
νοντας τὸ κεφάλι της καὶ μπαίνει μέσα.

Ἡ Μάντα τὴν παρακολουθεῖ στενοχωρημέ-
νη, αὐστηρῆ, πάει νὰ τῆς φωνάξει ἀπλώνοντας
τὰ χέρια της, μετανοιῶνει ὅμως καὶ σφίγγον-
τας τὰ ροῦχα στὸ στήθος της, μурμουρίζει μὲ
παράπονο :

— Κι' ἡ ἀδελφή μου ἀκόμα!

*
**

Στενοχωρημένη καθὼς ἦταν ἡ Μάντα, σὰν
φύλαξε τὰ ροῦχα της, πήρε τὸ δρόμο μὲ τῆς λι-
γαριῆς καὶ κατέβηκε στὸ ποτάμι.

Ἔτσι συνήθιζε σὰν εἶχε μιὰν ἔγνοια ποὺ
τὴν ἀπασχολοῦσε ἂν δὲν ἀνέβαινε στὴν πηγὴ.
Ἔκοψε ἓνα κομάτι λιγαριᾶς καὶ παίζοντάς το
στὰ χέρια της προχωροῦσε. Πίσω ἀπὸ βατο-
μουριῆς ἦτανε ἓνας καταπότης, γυναῖκες ἔπλε-
ναν καὶ τραγουδοῦσαν. «Μιά κόρη ρόδα μάζευε».
Ἡ Μάντα τὸ πήρε σιγὰ καὶ σὰν ἔφτασε στὸ γε-
φύρι, ὕψωσε τὴ φωνή της. Οἱ γυναῖκες μόλις τὴν
εἶδαν σταμάτησαν.

Ἡ Μάντα τις καλημέρισε χαμογελώντας.

— Γιατί σταματήσατε; ἦτανε τόσο ὁμορφο!

Μιά γυναῖκα στίβοντας τὸ ροῦχο της εἶπε
εἰρωνικά:

— Ὁ ἥλιος μεσουράνησε καὶ βιαζόμαστε,
ὕστερα εἶπε κάτι στὴν πλαϊνὴ της κι' ἄρχισαν
νὰ κρυφογελοῦν.

Ἡ Μάντα, καταλαβαίνει τὴν περιφρόνηση στὰ πρόσωπά των, στὰ λόγια των, στίς κινήσεις των, ὡστόσο, κάνει πῶς δὲν καταλαβαίνει.

— "Α. . εἶναι κι' ἡ Στελλιανὴ ἐδῶ; Τί κάνεις Στελλιανή;

— Καλά 'μαι, ἡ ἀφεντιά σου, τῆς λέει σχεδὸν μὲ κακία—γιὰ τ' ἀφεντικό, δὲν μὲ ρωτᾶς, αὐτὸς ἔφυγε προλίγου ἀπὸ τὸ σπίτι σου...

— Τί τρόποσ εἶναι αὐτὸς Στελλιανή; Τί ἔχεις μαζί μου; Τί ἔχετε ὅλες σας μαζί μου; Μὲ βλέπετε σάν κακὸ πνέμα ποὺ ἦρθε νὰ τaráξει τὴν ἡσυχία σας. Νομίζετε πὼς θὰ ξεμουάλισω τοὺς ἄντρες σας... τὰ κορίτσια σας...

Μιά γυναῖκα τῆς λέει μὲ κακία:

— Μὲ μᾶς δὲν πρέπει νάχεις πολλὲς κουβέντες. Ντροπιάζεις τὸ χωριό μας...

Κεῖνη τῆ στιγμῆ φάνηκε ἀπὸ τὸ γεφύρι ὁ Μιχαλιός, ἕνας τύπος τοῦ χωριοῦ, καλοκαμωμένος ὡς τριάντα χρονῶ ποὺ τὸν εἶχε πάρει ἡ κάτω βόλτα.

— Τὸ ἄλλο πνέμα τοῦ χωριοῦ' φώναξαν γελῶντας οἱ γυναῖκες. Πούσουνε μωρὲ Μιχαλιό:

— Πῆγά στὸν ποταμὸ κι' ἤπλυνα τὰ πόδια μου!

— Γιὰ τοῦτο νά, κατέβηκε θολωμένο τὸ νερὸ ἄθλιε!

Ὁ Μιχαλιός τοὺς ἔλεγε ἀστεῖα κι' οἱ γυναῖκες γελοῦσαν· ἡ Μάντα τοὺς λέει εὐγενικά:

— Ὁ "Ἡλιος μεσουράνησε!

— Ἐσὺ νά κυτάζεις τῆ δουλειά σου, τῆς φώναξε μιὰ γυναῖκα καὶ μουρμούρισε πάλι κάτι κι' ἄρχισαν νὰ γελῶν. Σὲ λίγο φορτώθηκαν τὰ πανέρια καὶ πῆραν τὸ δρόμο πρὸς τὸ χωριό.

Ὁ Μιχαλιὸς κυτοῦσε προσεχτικὰ τὴ Μάντα.

— Πῶς μεγάλωσες Μάντα! καὶ πῶς ὀμόρφηνες! Θές πρᾶμα νὰ σοῦ κάνω;

— Εὐχαριστῶ Μιχαλιό, δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τίποτα.

— Δὲ λέω, ἀνθρώποι εἶμαστε καὶ τόνα χέρι νίβει τ' ἄλλο. Μακάρι καὶ νὰ μὴ μὲ χρειαστεῖς, μ' ἂν εἶναι καὶ μὲ ζητήσεις, κάτεχε πῶς θὰ μ' ἔχεις στο' ὀρισμούς σου. Ἐχε γειὰ σάν τὰ ψηλά βουνά.

— Αἴντε, στο' καλὸ Μιχαληὸ καὶ πέρνα ἀπὸ τὸ σπίτι καμμιά φορά.

Προχώρησε λίγο καὶ κάθισε σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ. Βατράχια κοάζουν καὶ ξεπετιοῦνται μέσα ἀπὸ τὰ βροῦλα, πηδοῦσαν ἀπὸ πέτρα σὲ πέτρα, σταματοῦσαν, φούσκωναν τὶς κοιλιές τους καὶ τραγουδοῦσαν. Ἀπ' τὰ μάτια τῆς Μάντας κύλησε ἓνα δάκρυ καὶ τῆς φάνηκε πῶς τὸ ἓνα βατράχι τὴν κυτοῦσε λέει καὶ σὲ κάθε στεναγμὸ τῆς, ἔκανε: κοά, κοά... Κάτι βαρὺ ἔνοιωθε νὰ πιέζει, τὸ στήθος τῆς, συνῆλθε ὅμως χρήγορα σκούπισε τὰ μάτια τῆς κι' ἀπολάμβανε τὴν ὀμορφιά γύρω τῆς.

— Μάντα, γιατί τόσο σκεφτικὴ;

Ὁ Παῦλος ἔμαθε ἀπὸ τὸ Μιχαλιὸ πῶς ἡ Μάντα ἦτανε στο' ποταμάκι κι' ἔτρεξε κοντά τῆς.

— Σὰς στεναχώρησαν Μάντα;

— Ὅχι, ὄχι, δὲν ἔχω τίποτα, καλὰ πού ἦρθατε, αὐτὴ τὴ στιγμή θέλω λίγη συντροφιά, πού ἀφήσατε τὸ θεῖο σας;

— Μὲ τὸ δήμαρχο στο' καφφενεῖο.

— Μίλησαν;

— Κάλεσαν καὶ μερικοὺς συχωριανοὺς καὶ

συζήτησαν. "Εμείνα αρκετά μαζί τους, τσακώθηκα μάλιστα μ' έναν δυό κι' έφυγα για να μὴν τοὺς έρεθίσω παραπάνω. 'Αγύριστα κεφάλια. 'Ωστόσο ὁ δήμαρχος, λέει νά χρησιμοποιήσωμε ένα χωράφι πού έχει ὁ Δήμος κοντά στό μύλο, λίγο παρακάτω ἀπό τοῦ Κωνσταντῆ τὸ καφφενεῖο, γιά νά χτιστεῖ τὸ χτίριο. Μερικοὶ χωρικοὶ εἶναι ἀντίθετοι, ἔχω τῆ γνώμη πὼς θά συναντήσωμε πολλὲς δυσκολίες.

—Θά ἐπιμένουμε καὶ θά νικήσουμε κύριε Παῦλο.

—"Ας τὸ ἐλπίσωμε Μάντα. . . θᾶταν πολὺ δύσκολο ν' ἄφινες αὐτὸ τὸ «κύριε» ; εἶμαι τόσο συγκινημένος ἀπὸ τὴν παρουσία σου καὶ θάθελα νά σέ ρωτοῦσα πολλὰ πράματα Μάντα!

'Η Μάντα σηκώθηκε ἀπὸ τὴν πέτρα, βρῖσκοντας πάλι τὸ κέφι της, πηγαίνει σέ μιὰ λιγαριά μὲ χαμόγελο, κόβει ἕνα μὼβ λουλούδι καὶ τὸ μυρίζεται, τὸν κυτάζει :

—Σὰν τί πράματα ;

—Νά, ἤθελα νάξερα λ. χ. ἂν ἀγάπησες καμμιά φορά.

—Σοβαρά, ὄχι' εἶχα μερικὰ φλέρτ πού δὲν κράτησαν περισσότερο ἀπὸ ἕνα μῆνα. Παιδιάτικα πράματα !

—Θά μπορούσα νά σοῦ μιλήσω ἐλεύθερα Μάντα ;

Πολὺ ἀνήσυχο τὸν κοιτάζει τὸ κορίτσι.

—Κύριε Παῦλο !

—'Ακοῦστε με, ἂν εἶχα ἕνα συνηθισμένο κορίτσι μπροστά μου, θά τοῦ φερόμουν διαφορετικά. Θάρχιζα μὲ πρόλογο καὶ μὲ μεγάλα λόγια. Σέ σένα δὲν τολμῶ νά φερθῶ ἔτσι. 'Η προσωπικότητά σου μοῦ τὸ ἀπαγορεύει. Θέλω νά

σοῦ μιλήσω ἀπ' εὐθείας μὲ τὴν καρδιά μου, δὲν σοῦ ἀρέσει αὐτό ; Εἶναι τόσο λίγιες οἱ στιγμὲς ποὺ μποροῦμε ν'ᾶμαστε εὐτυχισμένοι ! Χάρισέ μου τὴν ἐμπιστοσύνη σου Μάντα !

—Γιὰ τὴν ἰδέα μου θέλετε νὰ μεσολαβῆσει ὁ χρόνος γιὰ νὰ ὠριμάσει. Γιατὶ ἐσεῖς βιαστήκατε :

—Νομίζω, μὰ ὅς ἀφίσωμε πιά τὸν πληθυντικὸ—πὼς σὲ γνωρίζω ἀπὸ πολὺ καιρὸ. Μιὰ παροιμία λέει, τῆς καλῆς μέρας, τῆς φαίνεται ἀπ' ὅταν θὰ ξημερώσει. Μόλις σὲ εἶδα γιὰ νὰ μὴν πῶ καὶ πρὶν σὲ δῶ, τόλμησα νὰ κάνω ἓνα ὄνειρο.

—Δὲν ἤθελα τώρα νὰ συζητοῦμε γιὰ μᾶς...

—"Ἄν μοῦ ἔλεγες μιὰ λέξη μόνο :

—Θᾶσαι πολὺ κακὸς γιὰ νὰ θέλεις νὰ σκλαβώσεις ἓνα ἐλεύτερο πουλι καὶ τὸ κελάδημά του νὰ γίνεи μοιρολόι :

—'Ἀπεναντίας θὰ τοῦ χάρισω ἓνα ταῖρι γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τραγουδεῖ πιὸ ὁμορφα τὴν ἀγάπη.

'Υπάρχει ὁμορφώτερο πρᾶγμα ἀπὸ τὴν ἀγάπη Μάντα :

'Ἡ Μάντα κάνει μιὰ κίνηση ναζιάρικη.

—Πηγαίνομε :

Φεύγουν σιγὰ ἀπὸ τὸ δρόμο πρὸς τὸ χωριό. Κεῖνη τῆ στιγμῇ ἔρχεται ὁ Δημήτρης ἀπὸ τὸ γεφύρι, παρακολουθεῖ μὲ ἀγωνία τὸν Παῦλο καὶ τὴν Μάντα χωρὶς νὰ γίνεи ἀντιληπτός, κυτάζει δεξιὰ, ἀριστερά μὲ τὴν ἴδια ἀγωνία καὶ στέκεται σὰν χαζός, ξαφνικὰ ἔρχεται κι' ἡ Θεώνη, βλέποντας τὸ Δημήτρη τὸν πλησιάζει.

—Δημήτρη !

—'Ἐσὺ ἐδῶ ; τί θέλεις τέθειαν ὦρα ;

—'Ἐγὼ τί θέλω ; ἢ ἐσὺ ; γιατί παίρνεις τὴν

ἀδελφή μου ξωπίσω ; γιατί ἄλλαξες ἀπέναντί μου ; ἀγαπᾶς τὴν Μάντα ;

Ὁ Δημήτρης σκύβει τὸ κεφάλι του ντροπιασμένος, ἡ Θεώνη τὸν ρωτᾷ μὲ ἀγωνία :

— Πές μου λοιπόν ! Μὲ τὴ σιωπὴ σου, μοῦ τὸ ἐπιβεβαιώνεις, γιατί δὲν μιλάς ;

Προσπαθεῖ νὰ καταλάβει ἀπὸ τὴν ἐκφρασὴ του καὶ τὸν πιέζει νὰ μιλήσει.

— Μίλησε λοιπόν, φοβᾶσαι τὴν ἀλήθεια ;

Ὁ Δημήτρης μίλησε. Ἡ φωνὴ του νόμιζε πὼς ἐρχόταν ἀπὸ μακριά. Ἦταν σὰν χαμένος.

— Συχώρεσέ με Θεώνη δὲν ξέρω τί νὰ σοῦ πῶ !

Τὸ κορίτσι σκέπασε τὸ πρόσωπό του μὲ ἀπόγνωση, μурμουρίσε « τί ντροπὴ καὶ τί κακὸ » ὕστερα ἔφυγε. Ὁ Δημήτρης κάθισε τότε ἀποκαμωμένος στὴν ἄκρη στοῦ γεφύρι, ἀκούμπισε τοὺς ἀγκῶνες του στὰ γόνατά του κι' ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του στὶς παλάμες, « Μάντα » μурμουρίζει δυὸ τρεῖς φορές σιγά, ὕστερα σηκώνεται. Τὸ πρόσωπό τοῦ κομμένο, φανέρωνε τὸ ἐσωτερικό του ἀναστάτωμα. Πῆρε ἓνα δρόμο κι' ἔφυγε πρὸς τὸ βουνό, θέλοντας νὰ ἡρεμήσει πρῶτα κι' ὕστερα νὰ παρουσιαστῆι στοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸ ποῦ τοῦ συνέβαινε, τούφερνε τόση ντροπὴ καὶ τόσο πόνο μαζί, μὰ ποιὸς μποροῦσε τάχα νὰ τὸν κατηγορήσει γιατί σιεκότιαν ἄβουλος μπροστὰ στὴ φοβερὴ ἐπίδραση ποῦ δέχτηκε ἀπ' τὸ δυνατὸ κείνο κορίτσι ;

Ἦταν τάχα ἓνα ἅγιο πλάσμα ποῦ ἡ καλωσύνη του καὶ ὅλα ἐκεῖνα ποῦ ἀποτελοῦσαν τὴν ὄντοτήτά του, ἔσερνε κάθε καρδιὰ κοντὰ του σὰν τὸ μαγνήτη τὴ βελόνα, ἢ ἦταν ἓνα πλάσμα δαιμονικὸ στ' ἀλήθεια μ' ἀγγελικὸ πρόσωπο ;

Τις σκέψεις τούτες ἔκανε ὁ Δημήτρης καθὼς ἀνέβαινε γιὰ τὸ βουνό. Δυὸ λαγοὶ πήδησαν καὶ πέρασαν μπροστὰ ἀπὸ τὰ πόδια του καὶ ἔνα μικρὸ κοπαδάκι πέρδικες, πήρε φτεροὸ στὸ πέρασμά του. Ἄλλη φορά, θὰ τρελλαινόταν ἀπὸ χαρὰ, θὰ σημάδευε τὸν τόπο καὶ θὰ κετέβαινε νὰ πάρει τὸ δίκανο, μὰ σήμερα, ὁ νοῦς του εἶναι τόσο σκλαβωμένος στὴν ἔγνοια ποὺ τὸν παιδεύει ποὺ μόλις τὸ παρατηρεῖ.

Δυὸ μορφῆς παρουσιάζονται μπροστὰ του, δυὸ κορμιὰ σπρώχνει τόνα τ' ἄλλο κι' ἐκλιπαρεῖ ἢ σκέψη του τὴ δύναμή του γιὰ νὰ μὴν τρελλαθεῖ. Τὸ ἥτυχο καὶ ταπεινό, τὸ γεμᾶτο φόβο καὶ ἀγάπη τῆς Θεώνης ποὺ τοῦ γεννᾷ τὸ συναίσθημα μιᾶς ἡρεμῆς νοικορεμένης ζωῆς. Ἀπ' τὴν ἄλλη πλευρά, τὸ ἀγέρωχο βᾶδισμα τῆς Μάντας, ὁ ἀτίθασσος χαρακτηῖρας τῆς, τὸ σοβαρὸ κι' ἐρευνητικὸ βλέμμα τῆς ποὺ ὄταν σὲ κυτούσε, θαρρεῖς καὶ σὲ πρόσταζε νὰ διαλυθεῖς καὶ νὰ χαθεῖς. Τὸ τσαχπίνικο ἀκόμα γέλιο τῆς, ὁ ἀέρας τῆς, ὄλα τῆς ποὺ σοῦ ζάλιζαν τὸ λογικὸ, παρέλυσαν τὰ νεῦρα, μεθοῦσαν τὴν σκέψη καὶ σ' ἔκαναν νὰ λογιάζεις τὸν ἑαυτὸ σου ἰκανὸ γιὰ τίς πιὸ μεγάλες τρέλλες!

Ἡ Δημήτρης νόμιζε πὼς θὰ τρελλαθεῖ. Σὰν ἔφτασε στὴν πηγὴ, ξάπλωσε χάμω μπρούμυτα, ἔβρεξε τὸ κεφάλι του κι' ἔμεινε κεῖ ὡς ποὺ βράδιασε σχεδόν.

Μὰ στὸ γεφύρι ποὺ στάθηκε ὁ Παῦλος καὶ ἡ Μάντα, δὲν ἦταν μόνο ὁ Δημήτρης ποὺ πονούσε, ἦταν κι' ἓνα ἄλλο πλάσμα τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔνοιωθε τὸ σπαραγμὸ τῆς ψυχῆς κρυμμένο πίσω ἀπὸ μιὰ πυκνὴ βατομουριά.

Ἡ Στελλιανὴ ποὺ παρακολούθησε ὄλη τὴν

συζήτηση τοῦ Παύλου καὶ τῆς Μάντας, νοιώθει νὰ τῆς σφίγγει ἓνα δυνατὸ χέρι τὴν καρδιά της, τὸ μυαλό της θολώνει.

Μὰ εἶναι δυνατόν; Εἶναι δυνατόν νὰ βλέπει τὸν ἄνθρωπο ποῦ τόσο εἶχε ἀγαπήσει, τὸν ἄνθρωπο ποῦ ὄνειρεύτηκε νὰ σταθεῖ κοντά της, κυβερνήτης τῆς ζωῆς της, πλάϊ σὲ μιὰν ἄλλη γυναῖκα καὶ νὰ τῆς μιλεῖ τόσο τρυφερά καὶ νὰ τὴν κυτάζει μὲ ἀγάπη; Ποιὰ λογικὴ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ μέσα σ' ἓνα τόσο θολωμένο μυαλό; Ὅλη ἡ ἀγάπη της μεταβάλλεται μὲ μιὰς σ' ἕνα μῖσος δυνατό κι' αἰσθάνεται τὴ διάθεσιν νὰ σκοτώσῃ ἐκείνη τὴ στιγμῇ.

Νὰ τοὺς σκοτώσῃ καὶ τοὺς δυὸ καὶ νὰ τοὺς δεῖ νὰ σπαράζουσιν μπροστά της! Τρομάζει κι' ἡ ἴδια ἀπ' τὶς κακὲς σκέψεις ποῦ γιομίζουν τὸ κεφάλι της. Ἄν πήγαινε νὰ μιλήσῃ στὴ Μάντα; Ἐκείνη δὲν τὸν εἶχε ἀγαπήσει ἀκόμα κι' ὁ πόνος της θᾶταν λιγώτερος, ἴσως ἴσως καὶ νὰ τὴν βοηθοῦσε, νὰ τὴ λυπόταν. Ὅμως ἐκεῖνος τί θάκανε τότε; Θὰ τὸ ἀνεχόταν αὐτό; Ὅσο κι' ἂν δὲν ἦταν μορφωμένη ἡ Στελλιανὴ, εἶχε μιὰ τρομερὴ διαίσθησιν. Κι' ἡ διαίσθησίν της τῆς ἔλεγε πὼς ἔχανε τὸν Παῦλο γιὰ πάντα καὶ πὼς τὸ τόλμημά της στὴν Μάντα θὰ πηγαινε χαμένο.

Μὰ πὼς μποροῦσε νὰ σωθεῖ ἀπ' τὴ στενοχώρια, ἀπ' τὸ θόλωμα τοῦ μυαλοῦ της; Ἄπ' τὸν πόνον ποῦ τὴν κεντᾷ;

Τὸ αἷμα ἀνεβαίνει στὸ κεφάλι της, γίνεται σκληρὴ καὶ δαγκώνει τὰ χεῖλη της γιὰ νὰ μὴν ξεφωνήσῃ. Δὲν θὰ τοὺς ἀφίσει οὔτε στιγμῇ ἡσυχους—νὰ μὴ θαρροῦνε αὐτοὶ πὼς θὰ στελιώσουν τὴν εὐτυχία τους πάνω στὴ δυστυχία

τή δική της. Ἔτσι μιὰ ἡσυχὴ νοικοκυρεμένη ζωὴ ἀρχίζει νὰ γίνεται μιὰ καταστρεφτικὴ δύναμη, ποὺ σπείρει ζιζάνια οὔθε διαβεῖ, θρέφοντας τὸ κακὸ ποὺ θὰ μεγαλώνει μέρα τὴ μέρα ὡς ποὺ νὰ ὠριμάσει τέλεια γιὰ τὸ τελειωτικὸ χτύπημα. Ἡ ἐκδίκηση εἶναι μιὰ μεγάλη καὶ δυνατὴ πλευρὰ τῆς ἀγάπης!

Τυφλωμένη ἡ Στελλιανὴ ἀπὸ τὸ πάθος τῆς δὲν σκέφτηκε οὔτε μιὰ στιγμή, ἂν αὐτὸ ποὺ ἔκανε θάφερνε κάποιον κακὸ γι' αὐτὴν ἀποτέλεσμα. Γύρισε πόρτα τὴν πόρτα καὶ δῆθεν πῶς περνᾷ κι' ἤθελε νὰ ρωτήσῃ τί κάνουν, ἄφινε τὴ γλώσσα τῆς νὰ ξεχυθεῖ σ' ἓνα χειμαρρὸ κουτσομπολιοῦ ποὺ φόβισε τοὺς ἀνθρώπους.

Σὰν εἶδε τὴ μεγάλη ἐπιτυχία τῆς, ἄρχισε νὰ λέει καὶ ψέμματα, φανταστικὰ πράγματα, ποὺ συνεπῆραν καὶ τὴν ἴδια κι' ἔπαιρνε ἓνα τρομερὸ κατήφορο στὴν κακογλωσσιά. Ἐπὶ τέλους κάποτε τέλειωσε τὴ λιτανία τῆς καὶ μιὰ καὶ δυό, νάτην στὸ σπῖτι τῆς γιάτραινας. Σὰν σίμωνε, ἔνοιωσε κάποια συστολή, ἀναμέτρησε τὸ ὅ,τι εἶχε κάνει καὶ δίστασε γιὰ μιὰ στιγμή νὰ προχωρήσῃ. Ὅμως σκέφτηκε πῶς ἡ παρουσία τῆς, ἴσως ἴσως νὰ δικαιολογοῦσε τὴ στάση τῆς καὶ βρίσκοντας τὴ Θεῶν μονάχη, πήρε θάρρος. Δῆθεν μὲ συμβουλευτικὸ τρόπο, σὰν νὰ ἀπευθυνόταν σὲ μιὰ ὁμοιοπαθῆ τῆς λέει :

— Ἄκου Θεῶν μου, ἂν δὲν παντρευτεῖς γρήγορα, θὰ χάσεις τὸ Δημήτρη, ξελογιάστηκεν κι' αὐτός σὰν τὸ ἀφεντικὸ μου... Ἡ ἀδερφή σου θὰ ρίξει μεγάλο κακὸ στὸ χωριὸ μας.

Ἡ Θεῶν ὅσο κι' ἂν εἶχε μιὰ βεβαιότητα, ὅσο κι' ἂν πονοῦσε, ἔκρυσε τὸν πόνο τῆς καὶ τὴν ἀποπῆρε;

— Να κάνεις τὴ δουλειά σου Στελλιανή, καὶ ν' ἀφίσεις τὴν ἀδερφή μου ἤσυχη. Τώρα καταλαβαίνω πῶς βγαίνουνε τὰ σούσουρα, σὰ δὲν ντρέπεσαι. Ἡ ἀδερφή μου δὲν καταδέχεται νὰ κάνει τέτοια πράματα.

Ἡ Στελλιανὴ ξαφνιάστηκε. Ὡστε ὕπηρχε λοιπὸν ἕνας ἄνθρωπος νὰ τὴν ἀντικρούσει· κι' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἕνα κορίτσι, πού εἶχε κάθε λόγο νὰ φοβηθεῖ; Δὲν τάχασε ὅμως, τὸ θάρρος της, μεταβλήθηκε τώρα σὲ θράσος:

— Φαίνεται πῶς κι' ἐσὺ χάλασες, διαφορετικὰ δὲν ἐξηγεῖται πῶς ἀφίνεις νὰ σοῦ παίρνει ἡ ἀδερφή σου τὸν ἄντρα π' ἀγαπᾷς. Σὲ εἶδα στὸ γεφύρι Θεώνη... ἐσὺ εἶδες μὲ τὰ μάτια σου κι' ὅμως... Τί παράξενο Θεέ μου!

— Καλὰ θὰ κάνεις νὰ μὴ γνοιάζεσαι γιὰ ὅ,τι γίνεται πέρα 'πτόν ἐαυτό σου Στελλιανή, εἶπε τώρα πειραγμένη ἡ Θεώνη. Δὲν εἶδα τίποτα, οὔτε συμβαίνει τίποτα!

Ἐνα πολὺ πειραχτικὸ γέλοιο, διέκοψε τὴ Θεώνη:

— Χὰ, χὰ, χὰ! ὁ κόσμος τώχει τούμπανο κι' ἐμεῖς κρυφὸ καμάρι! Καλὴ 'σαι καὶ τοῦ λόγου σου. Κάτεχε ὅμως πῶς ἂν ἐσὺ θέλεις νὰ μοιράζεσαι τὸν ἀγαπητικὸ σου, ἐγὼ δέε...

Ἡ Θεώνη τὴν κύταξε αὐστηρά κι' ἔτοιμαζόταν νὰ τὴν ἐπιπλήξει, εἶδε τὴν μητέρα της ὅμως πού ἐρχόταν καὶ λέει σιγά:

— Πήγαινε Στελλιανὴ μὴν καταλάβει ἡ μητέρα τις κουταμάρες πού λές. Ἄν ἔχεις κάτι πού σὲ στενοχωρεῖ, κρύβε το μέσα σου καὶ μὴν τὸ μολογᾷς.

— Ἴντα κάνεις μπρὲ Στελλιανή, λέει ἡ γιὰ-τραίνα πού εἶχε πλησιάσει, πέρασ' ὁ πόνος τῆς

μάννας σου; Τις προάλλες μ' ἔπιασε καὶ μένα
κι' ἔβρασα ἔρωντα, εἶναι πρῶτο πράμα γιὰ
τὸν πόνο νὰ τῆς πείς. Ποῦθε πᾶς;

Ἡ Στελλιανὴ δὲν τὴν ἄκουγε, τὴν κύταξε
μόνο σὰν χαζὴ καὶ στὴν τελευταία φράση, τῆς
ἀπαντᾷ, ἀσυλλόγιστα.

— Πουθενὰ δὲν πᾶω καὶ παντοῦ βρίσκομαι
κι' ἔφυγε. Ἴσως τὰ λόγια τῆς Θεώνης νὰ τῆς
εἶχαν ἀγγίξει κάποια χορδὴ ἀνθρώπινη ποὺ ὁ-
μῶς ἀντὶ νὰ τὴν μερέψει, τὴν ἐξαγρίωσε παρα-
πάνω. Μαράζι θὰ τῆς γινόταν τὸ ὅ,τι ἡ Θεώνη
δεχόταν μὲ τόση ἡρεμία ἕνα τέτοιο φοβερὸ γε-
γονός, τόσο περισσότερο ποὺ ὄλο τὸ χωριὸ ἤ-
ξερε, πῶς ὁ Δημήτρης τὴν ἀγαποῦσε ἀπὸ μι-
κρὸς καὶ θὰ τὴν παντρευόταν.

Ἡ γιάτρainer τὴν παρακολούθησε σαστισμέ-
νη καθὼς ἔφευγε ὕστερα γυρίζοντας πρὸς τὴ
Θεώνη ποὺ κάτι ἔκανε στὴν αὐλὴ γιὰ νὰ κρύ-
ψει τὴν ταραχὴ τῆς:

— Τί ἔπαθε ἡ Στελλιανὴ;

— Τὴν δάγκωσε φαίνεται ἡ ἀλογόμουγα! δὲν
τὴν ἀφήνεις.

Ἡ γιάτρainer μπῆκε μέσα, πῆρε ἕνα καλάθι
καὶ φεύγοντας εἶπε πῶς θὰ πάει στὸ ρέμα νὰ
κόψει φύλλα καὶ νὰ πάρει τὴν κατσίκα. Φεύ-
γοντας κοντοστάθηκε:

Ἄ Δημήτρης δὲν φάνηκε;

— Ὁχι μητέρα.

— Περιέργο, πρὶν δὲν ἔλειπε ἀπ' ἐδῶ καὶ
τώρα χάνεται.

Σὰν ἔφυγε ἡ μητέρα τῆς, ἡ Θεώνη ἀλαφρο-
μένη ποὺ ἔμεινε μόνη, μπῆκε μέσα καὶ γέρον-
τας στὸν καναπέ ἔκλαψε.

Τῆς ἐρχόταν νὰ ξεφωνήσει καὶ στιγμὲς σιγι-

μές, ζήλευε τὴ Στελλιανὴ πού εἶχε τὸ θάρρος νὰ μιλεῖ γιὰ τὸν πόνο της, συνέρχονταν ὅμως ἀμέσως, καὶ σκεφτόταν πὼς αὐτό, θὰ ἔθιγε τόσο τὴν ἀξιοπρέπεια τῆ δικῆ της, ὅσο καὶ τῆς ἀδερφῆς της. Ἦταν βέβαιη πὼς ἡ Μάντα ἦταν ἀνεύθυνη σ' ὅ,τι γινόταν γύρω της. Μιά κακὴ σκέψη τῆς σφηνώθηκε στὸ κεφάλι. "Ἄν πέθαινε; "Ἄν ἔπεφτε στὸ πηγάδι σὲ μιὰ ὥρα πού δὲν τὴν ἔβλεπε κανένας; "Ενας κρύος ἰδρώτας χύθηκε στὸ κορμί της κι' ἡ ἀνατριχίλα τοῦ θανάτου τὴν πάγωσε. Νόμιζε κιόλας πὼς πνιγόταν, ἡ ἀναπνοή της δυσκολεύτηκε καὶ κάνοντας μιὰ τελευταία προσπάθεια, σηκώθηκε, ἔδιωξε τὴν σκέψη αὐτή, πλύθηκε καὶ σοβαρῆ, μελαγχολικῆ, κάθισε στὸν ἀργαλειό της.

Τώρα δὲν τραγουδεῖ Πατὰ τὸ πέταλο καὶ τὴ σαῖτα ρίχνει μὲ πολλὴ νευρικὴ κίνηση, τὰ χέρια της τρέμουν, οἱ κλωστὲς τὴν ζαλίζουν, τ' ἀφήνει κι' ἀφαιρεῖται. Ξαφνικὰ ἀκούγονται γέλια κοριτσιῶν ἀπὸ τὸ πατητήρι καὶ σὲ λίγο ξεχύνονται σὰν κλωσσοπούλια στὴν αὐλὴ ἡ Μαρία, ἡ Καλλιόπη, ἡ Σοφία κι' ἡ Εὐτέρπη φωνάζοντας τὴ Μάντα.

Ἡ Θεώνη σηκώθηκε ἀμέσως, πῆρε κουράγιο καὶ χαμογελώντας βγῆκε ἔξω:

— Καλῶς τες, ἐλάτε, καθίστε, ὅπου νᾶναι θὰ φανεῖ ἡ Μάντα. Πῆραν θέση στὸν κορμό καὶ φλυάρισαν γιὰ λίγο. Ἡ Καλλιόπη εἶπε τέλος μὲ ἀθωότητα:

— Ξέρεις Θεώνη, τώρα πού ἐρχόμαστε, συναντήσαμε κείνη τὴν κακόγλωσσα, τὴν κόρη τοῦ Σαμψών, μᾶς εἶπε ἓνα σωρὸ περίεργα πράματα...

— Καὶ δὲν τὰ πιστέψατε βέβαια, βιάστηκε

ν' ἀπαντήσει ἡ Θεώνη, προσπαθώντας νὰ κρύψει τὴν ταραχὴ τῆς.

— Μπα, τρελλές εἴμαστε; ποιὸς δὲν ξέρει τὴ Στελλιανή; Εἶχε πάντα τὸν ἀέρα κυρτᾶς γιατί νόμιζε πῶς θὰ πάρει τὸν Κατερινάκη, σήμερα τὸ πολυόκαμε!

Ἡ Μαρία συμπληρώνει.

— Ἄν εἶναι δυνατόν, ὁ Κατερινάκης νὰ πάρει τὴν παρακόρη, δὲ συμμαζεῦει τὸ μυαλό τῆς νὰ κουλουρωθεῖ τὸν Πετρῆ, προτοῦ τὸν πάρει καμμιά ἄλλη!

Τὰ κορίτσια ἄνοιξαν τὰ διπλωμένα μαντήλια πού κρατοῦσαν καὶ βγάζοντας τὶς δουλειές τους ἄρχισαν νὰ πλέκουν καὶ νὰ ράβουν. Στὸ μετὰξὺ φάνηκε κι' ἡ Μάντα σιγοτραγουδώντας. Τὰ κορίτσια, τσακίστηκαν ποιὸ νὰ τῆς πρωτοδώσει θέση κοντά του.

— Τί, χαρὰ πού σὰς βλέπω στὸ σπίτι μου, τοὺς λέει.

— Συμφωνήσαμε νὰ ῥχομάστε κάθε ἀπόγευμα Μάντα, ἀνὲ μᾶς θέλεις δηλαδή.

— Τί λόγος; Ἐγὼ σὰς προσκαλῶ. Θ' ἀρχίσω κι' ἐγὼ ἓνα κέντημα καὶ θὰ γράψω στὴ νονά μου νὰ μᾶς στέλνει κάθε μῆνα καινούρια σχέδια, βγαίνει κάποιο περιοδικὸ μῶδας στὴν Ἀθήνα ξέρετε, κι' ἡ νονά μου εἶναι συνδρομητριά.

— Θαῦμα, φώναξε ἡ Κορίνα, θὰ ράψω τὴν προῖκα μου.

— Γιατί, παντρεύεσαι Κορίνα; λέει ἡ Μάντα μ' ἐνδιαφέρον.

Τὸ κορίτσι πήρε μιὰ συστολή καὶ κοκκινίζοντας:

— Ἡ κόρη τοῦ Γιαγκάκη ἡ Εὐλαμπία πού

πήγε στην Ἀμερική, ἔγραψε στὴ μητέρα μου νὰ τῆς στῆλει τὴν φωτογραφία μου, βρῆκε λέει γιὰ μένα ἕνα καλὸ κι' ἄξιο γαμπρό.

—Ὅστε θὰ μᾶς γίνεις ἀμερικάνα κι' ἐσύ ; λέει ἡ Μάντα, αὐτὸ δὲν μὲ χαροποιεῖ. Ἴσως ἡ τύχη σου νᾶναι καλὴ, μὰ ἔχουν φύγει τόσα κορίτσια γιὰ κεῖ ... ἐγὼ δὲν θὰ πῆγαίνα σ' ἕνα ἄγνωστο τόπο γιὰ νὰ παντρεφτώ ἕναν ἄγνωστο ἄνθρωπο!

—Μάντα—διακόπτει ἕνα ἄλλο κορίτσι—ἡ Μαρία, μᾶς μίλησε γιὰ ἕνα σύλλογο ποὺ θέλεις νὰ κάμωμε, μίλησέ μας σχετικά.

—Χαίρομαι ποὺ ἀνοίγετε πρῶτες τὴν συζήτηση, αὐτὸ σημαίνει πῶς στὸ χωριὸ μας, ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ καταλαβαίνουν ἀμέσως μερικά πράματα.

—Μάθαμε πῶς θὰ χτίσουν μιὰ λέσχη, δηλαδὴ ἄκουσα τὸν πατέρα νὰ τὸ λέει σ' ἕνα γείτονα, ὁ πατέρας μου τὸ βρίσκει σωστό, ὁ γείτονος ὁμοῦς, διόλου. Τί θᾶναι αὐτὴ ἡ Λέσχη ;

—Νά, ὅπως ἔχουν στὴ χώρα καὶ στίς μεγάλες πολιτεῖες, τὸ σπίτι τοῦ ἐργαζόμενου κοριτσιοῦ, τὸ ἄσυλο γιὰ τοὺς γέρους, βιβλιοθήκη κι' ἄλλα χτίρια ποὺ χρησιμεύουν γιὰ τὴν ψυχαγωγία τῶν ἀνθρώπων, ἔτσι σκεφτήκαμε κι' ἐμεῖς νὰ χτίσωμε μιὰ αἴθουσα ποὺ νὰ μποροῦν οἱ νέοι μας νὰ διαβάζουν σὰν τελειώνουν τὴ δουλειά τους.

Σὰν περνᾶτε ἀπ' τὰ καφφενεῖα τ' ἀπόγεμα δὲν βλέπετε τί κάνουν τὰ παλληκάρια μας ; Παίζουν χαρτιά, πίνουν καφφὲ καὶ βαριοῦνται. Τί ἄλλο νὰ κάνουν ὡς ποὺ νὰ πέσει ἡ μέρα γιὰ νὰ κοιμηθοῦν ;

Ἄκόμα τίς Κυριακὲς τὸ ἀπόγεμα, θὰ μπορεῖ

ὁ δάσκαλος ἢ ἄλλα μορφωμένα πρόσωπα ποῦ θὰ καλοῦμε ἀπὸ τῆ χώρα, νὰ δίνουν διαλέξεις πάνω σὲ διάφορα θέματα. Μὰ κι' ἀκόμα, τὸ κάθε κορίτσι, οἱ γυναῖκες μας, μποροῦν νὰ χαρίζουν ἓνα ἐργόχειρο μιὰ φορά τὸ χρόνο στὸ σύλλογό μας γιὰ νὰ κάνουμε ἓνα εἶδος ἐκθέσεως ὅπως στὸ πανηγύρι τῆς Παναγίας νὰ ποῦμε ποῦ μᾶς ἔρχονται πολλοὶ ξένοι. Ἔτσι, καταλαμβάνετε τί κίνηση θὰ δημιουργήσουμε ἐδῶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας, καὶ γιὰ τὴν δική μας ψυχαγωγία.

—Εἶναι περίφημη ἡ ἰδέα σου Μάντα—λέει ἐνθουσιασμένη ἡ Μαρία—θαῶμαι ἡ πιὸ στενή σου συνεργάτρια.

—Τι σοῦ εἶναι τέλος πάντων—συμπληρώνει ἡ Κορίνα—αὐτὸς ὁ κόσμος! στ' ὄ,τι μᾶς εἶπες, δὲν βρίσκω τίποτα τὸ κακὸ, γιὰτί γίνεται τόσο σοῦσσυρο;

Ἡ Θεώνη ποῦ ἄκουγε μελαγχολικὴ πῆρε τὸ λόγο:

—Ἐπειδὴ δὲν βρίσκετε τίποτα τὸ κακὸ ἐσεῖς, νομίζετε πὼς μποροῦν καὶ νὰ γίνουν ὅλα τοῦτα;

—Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ γίνουν ἀμέσως, λέει ἡ Μάντα, μὰ νὰ, ὅπως ἐμεῖς σήμερα μπορέσαμε καὶ συνεννοηθῆκαμε, ἂν ἡ κάθε μιὰ σας χωριστὰ μιλεῖ στὸν κύκλο τῆς, ἔτσι ἀκριβῶς ποῦ μιλήσαμε ἐμεῖς, σιγὰ σιγὰ θὰ πάρουμε μὲ τὸ μέρος μας τὸ μισὸ χωριδ.

—Θὰ μποροῦμε νὰ πηγαίνουμε κι' ἐμεῖς στὴ λέσχη σὰν θὰ πηγαίνουν οἱ ἄντρες; Κοκκίνησε ἀπὸ τὴν ντροπὴ τῆς ἡ στρουμπουλὴ Εὐτέρπη, ὡς ποῦ νὰ τὸ πεῖ.

Τ' ἄλλα κορίτσια γέλασαν κυτᾶζοντάς την.

—Καὶ βέβαια θὰ μπορεῖτε, τὴν καθησυχάζει

ἡ Μάντα, στὴν ἀρχή, καταλαβαίνετε, θᾶναι λιγάκι δύσκολο σιγὰ σιγὰ ὅμως... Σκεφτεῖτε πόσο θὰ τρομάξει αὐτὸ τοὺς γέρους! Τόλεια στὴν Ἀθήνα καὶ γελοῦσαν, φαντασθῆτε πόσο πίσω εἴμαστε. Νὰ ὑπάρχουν ἀκόμα σπίτια ποὺ οἱ γυναῖκες νὰ κρύβονται σ' ἄλλα δωμάτια ὅταν διασκεδάζουν οἱ ἄντρες!

—Θὰ μᾶς ἔχεις μὲ τὸ μέρος σου Μάντα, εἶπαν διαδοχικά, τὰ κορίτσια. Δὲν ἔχεις παρὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσεις τί νὰ κάνωμε.

—Ἀπὸ σᾶς, ἀπὸ μᾶς γενικά θὰ ἐξαρτηθεῖ νὰ δεῖ τὸ χωριό μας προκοπή. Οἱ ἄντρες ἔχουν τίς δουλειές τους, μὰ κι' οὔτε ἀντιλαμβάνονται εὐκόλα μερικά πράματα, λέει ἡ Μάντα προσπαθώντας νὰ τίς ἐνθουσιάσει περισσότερο, σκεφθεῖτε κορίτσια πὼς μπορούμε νὰ κάνωμε κι' ἐκδρομές... νὰ πᾶμε καὶ στὴν Ἀθήνα μιὰ μέρα.

—Στὴν Ἀθήνα! στὴν Ἀθήνα! φώναξαν τὰ κορίτσια τρελλὰ ἀπὸ τὴ χαρὰ τους. Καὶ πῆραν ἕνα τέτοιο ὕφος σὰν νὰ βρίσκονταν κιόλας στοὺς μεγάλους καὶ φωτολουσμένους δρόμους τῆς Ἀθήνας.

Εἶχε βραδυάσει πιά, τὰ κορίτσια σηκώθηκαν.

—Πηγαίνομε; λέει ἡ Κορίνα καὶ ν' ἀρχίσωμε ἀπὸ ἀπόψε τὴν προπαγάνδα, ἀπὸ τίς μητέρες μας κιόλας...

—Λοιπὸν, συμπληρώνει ἡ Μαρία, κάθε ἀπόγεμα, τὸ ραντεβουὺ μας ἐδῶ, γιὰ νὰ δίνωμε ἀναφορὰ στὴν ἀρχηγίνα μας.

—Νὰ μᾶς ζήσει ἡ ἀρχηγίνα μας! φώναξαν ἔξαλλα τὰ κορίτσια καὶ φίλησαν τὴ Μάντα. Τὰ εἶχε κατακτήσει, μπορούσε νὰ γίνει διαφορετικά;

—Μὴν ξεχνᾶτε τοὺς λέει συγκινημένη, πὼς

θά βροῦμε μεγάλη ἀντίσταση. Θ' ἀκούσωμε τὰ σκολιανά μας. Ἴσως ἴσως νά μὴν ἀποφύγετε ἀπὸ τοὺς δικούς σας τὸ ξύλο, μὰ, θάχετε ὑπομονή κι' ἐπιμονή. Ἔτσι γίνεται πάντα μὲ τοὺς πρωτοπόρους καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ πού θέλουν νά φέρουν κάτι νέο. Ἡ γυναῖκα εἶναι ἕνα ἀξιοπρόσεχτο στοιχεῖο πού δὲν πρέπει νά μείνει ἀνεκμετάλλευτο σάν κοινωνικὸς παράγοντας. Δὲν θέλω καθόλου νά σᾶς βγάλω ἀπὸ τὰ σπίτια σας, οὔτε νά σᾶς κάνω ἄντρες (γελοῦν) θά μείνωμε ὅλες γυναῖκες κι' ἀπὸ τὴ θέση μας αὐτὴ, θά βοηθήσωμε τὸν τόπο μας.

Νά, γιὰ νά καταλάβετε, θά σᾶς μιλήσω πιὸ ἀπλᾶ. Ἄς ποῦμε πὼς τὸ χωριὸ εἶναι ἕνα μεγάλο σπίτι μὲ περιβόλι καὶ πὼς ἐμεῖς ἀποτελοῦμε μιὰ οἰκογένεια. Ὅπως καθαρίζουμε τὸ ἰδιαίτερο σπίτι μας καὶ φροντίζουμε νά τὸ στολίζουμε, ἔτσι θά κάνουμε καὶ γιὰ τὸ μεγαλύτερο, τὸ κοινὸ σπίτι μας, τὸ χωριὸ μας, εἶδατε πόσο βρώμικα εἶναι ὑπὸ ἀπάνω χωριό :

Πρὸ πάντων ἐκεῖ κοντὰ στῆς Λευκοθέας τὸ σπίτι, καθὼς περνοῦν τὰ ζῶα, λές κι εἶναι συμφωνημένα στὸ ἴδιο μέρος. Ἐχομε κάμποσους τεμπέληδες ἐδῶ καὶ θά τοὺς ὑποχρεώσουμε νά ἐπιτηροῦν τὴν καθαριότητα, μιλήσαμε σχετικὰ καὶ μὲ τὸν δήμαρχο.

Τὰ κορίτσια συμφώνησαν σὲ ὅλα καὶ φεύγοντας φώναζαν :

— Τώρα, εἶναι γιὰ νᾶναι πού θά ξεσπάσει τὸ σκάνδαλο.

— Ἡ Νίκη θᾶναι μαζί μας κορίτσια, μὴ φοβᾶστε, τοὺς λέει ἡ Μάντα· ὁ ἀγῶνας θέλει καρδιοχτύπια καὶ κόπους.

Πηγαίνει μαζί τους πέρ' ἀπ' τὸ πατητήρι κι'

ἀκούγονται πού συζητοῦν ζωηρά. Ἡ Θεώνη γύρισε πρώτη, κάθισε στὸν κορμὸ κι' ἀκούμπησε στὴ χαρουπιὰ. Ἦταν τόσο στενοχωρεμένη πού νόμιζε πὼς ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, θὰ τρελλαίνονταν κι' ἀφήνοντας λέει ἀναρθρὲς κραυγὲς θάπαιρνε τοὺς δρόμους. Ἀγαποῦσε τὴν ἀδελφῆς, ἀγαποῦσε καὶ τὸ Δημήτρη, τί ἔπρεπε νὰ κάνει ;

— Θεώνη... ἀκούστηκε δειλὰ ἡ φωνὴ τοῦ Δημήτρη.

— Ποιὸς εἶναι, φώναξε τρομαγμένη ἡ Θεώνη πού τὴν διέκοψαν ἀπ' τὶς σκέψεις της.

— Μπα ; ξέχασες κιόλα τὴ φωνὴ μου ; λέει πλησιάζοντας σιγὰ σιγὰ.

— Ὅπως κι' ἐσὺ τὴ δική μου, ἀπαντᾷ πεισμωμένα τὸ κορίτσι.

Ἡ Θεώνη κάθισε κοντὰ της :

— Πρῶτη φορὰ σὲ ἀκούω νὰ μοῦ μιλάς ἔτσι, τί ἔχεις ;

— Τί ἔχω ; τρελλάθηκες ἢ κάνεις τὸν τρελλό ; θέλω νὰ μοῦ ξεκαθαρίσεις τὴ θέση μου, ποιὰν ἀπὸ τὶς δυὸ μας ἀγαπᾷς ;

Προσπαθεῖ νὰ τῆς πιάσει τὸ χέρι :

— Θέλει καὶ ρώτημα ;

— Ποιὰν ἐννοεῖς ;

— Μὰ ποιὰν ἄλλη θὰ ἐννοοῦσα χῶρια ἀπὸ σένα ;

— Τότε γιατί παίρνεις ξοπίσω τὴν ἀδελφῆ μου ; γιατί τῆς φέρνεις μοῦρνα τὴν ὥρα πού λείπω ; ξέρεις πὼς ἡ μητέρα παρατήρησε τὴν ἀλλαγὴ σου ; ξέρεις πὼς ἡ κόρη τοῦ Σαμψῶν μούριζε πόντους σήμερα ;

— Ἀκουσέ με Θεώνη, μὰ καὶ θὰ γίνεις γυναῖκα μου, δὲν πρέπει νὰ σοῦ κρύψω τίποτα. Δὲν

ἀγαπῶ τὴ Μάντα, μὰ πῶς νὰ στὸ πῶ ; Σὰν περνᾶ ἀπὸ κοντά μου, νοιώθω κάτι σὰν ζάλη, ἕνα περίεργο αἴσθημα μὲ κυριεύει. Εἶναι μερικές φορές πού θέλω νὰ κλαίω καὶ νὰ λέω τῶνομά της. Ὕστερα μοῦ περνᾶ καὶ ντρέπομαι νὰ τὸ σκέφτωμαι.

Ἡ Μάντα γυρίζει, ἀκούγοντας ὅμως τὴ φωνὴ τοῦ Δημήτρη, κρύβεται καὶ κρυφακούει, ἢ Θεώνη τοῦ ἀπαντᾶ.

— Ἐγώ, δὲν καταλαβαίνω αὐτὰ πού μοῦ λές Δημήτρη, μὰ μὲ τὸ μικρό μου τὸ μυαλό, λέω πῶς ἡ ἀδερφή μου σ' ἔβαλε στὸν πειρασμό. Ἴσως καὶ νὰ μὴ εἶναι τὸ φταιξιμο ὄλο δικό της, μὰ ποιὸς θὰ μοῦ βγάλει ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς δὲν σέ τρώει κρυφὸ μαράζι ; Ὕστερα λένε γι' αὐτήν, ἕνα σωρὸ κουβέντες, ντροπὴ καὶ γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα καὶ γιὰ κείνη, γιὰ ὅλους μας εἶναι ντροπὴ Δημήτρη. Τί νὰ σκεφτῶ δὲν ξέρω.

— Θέλεις ν' ἀρραβωνιαστοῦμε Θεώνη γιὰ νὰ πάψει ὁ κόσμος νὰ μιλεῖ ;

— Γιὰ ν' ἀρχεσαι περισσότερο νὰ τήνε βλέπεις ;

— Θέλεις νὰ φύγω τότε ἀπὸ τὸ χωριό ;

— Κι' ὕστερα πῶς θὰ σέ βλέπω ἐγώ ;

— Τί θέλεις νὰ κάνω λοιπόν ; Σοῦ μίλησα τὴν ἀλήθεια. Εἶναι στιγμές πού ὁ διάτανος σφυρίζει στὸ νοῦ τ' ἀνθρώπου νὰ κάνει τὰ πιὸ ἀσυνλόγιστα πράματα !

Ἡ Θεώνη στενάζει ἀπὸ τὴν προσπάθειά της νὰ σκεφθεῖ τὸ καλλίτερο ;

— Βλέπεις Ἰντάκανες Δημήτρη ; Νύχτα καὶ μέρα, τρέμει ἡ ψυχὴ μου καὶ καρδιοχτυπῶ... Ἐλα, πήγαινε τώρα, θάρθ' ἡ Μάντα κι' ἡ μητέρα κι' ἂν εἶν' νὰ μὲ ζητήσεις, κάνετο μιὰ ὥρα γρη-

γορώτερα, νὰ ἡσυχάσει ὁ νοῦς στὴν κεφαλὴ μου.

Ὁ Δημήτρης σηκώνεται ἀνακουφισμένος.

— Ἔνοια σου Θεῶν μου, ἴδια τώρα, θὰ πάω στὴ θεία σου, προλιγου ποὺ περνοῦσα, εἶδα τὴ μητέρα σου ἐκεῖ. Βάλε τὸ νοῦ στὴν κεφαλὴ σου... Τῆς χαϊδεύει τὰ μαλλιά μὲ τρυφερότητα. Τὸν πηγαίνει ὡς τὸ σόχωρο καὶ γυρίζει. Ἡ Μάντα παρουσιάζεται μπροστὰ τῆς, τὴν ἀγκαλιάζει ἀπὸ τὴ μέση καὶ καθίζουν στὸν κορμό.

— Δὲν γύρισε ἡ μητέρα ἀκόμα ;

— Πῆγε στὸ ρέμα καὶ φαίνεται πὼς πέρασε ἀπὸ τὴ θεία.

Σιωποῦν λίγο, ἡ Μάντα τῆς χαδεύει τὸ κεφάλι :

— Ποιὰ σκέψη πάλι σὲ ταραίζει σήμερα ;

— Πέρασ' ὁ Δημήτρης καὶ μοῦπε πὼς θὰ μὲ ζητήσει ἀπόψε... πάει κιόλα στὴ θεία.

— Θάχωμε λοιπὸν ἀρραβωνιάσματα;

— Ἐκτὸς ἂν δὲν θέλει ἡ μητέρα, μιά κι' εἶσαι σὺ ἡ πρώτη.

— Κι' ὅταν θὰ ἐπιμένω ἐγὼ ;

— Ἐσὺ πότε θὰ παντρευτεῖς;

— Σὰν θάρθει ἡ ὥρα μου, σὰν θ' ἀγαπήσω κι' ἐγὼ κάποιον, ὅπως ἀγαπᾶς ἐσὺ τὸ Δημήτρη.

— Ἐσὺ βέβαια, δὲν θὰ πάρεις κανένα χωριάτη;

— Σὰν εἶναι καλὸς γιατί ὄχι; τί θὰ πεῖ χωριάτης ;

— Ὅστε μπορεῖς ν' ἀγαπήσεις ἕναν χωριάτη;

— Κι' ἂν ἀγαπῶ κιόλας ;

— Ποιόν; Δὲν θὰ μοῦ πεῖς Μάντα;

— Γιατί ζητᾶς τόση ἐμπιστοσύνη ἀπὸ μένα, ἀφοῦ δὲ μοῦ χαρίζεις τὴ δική σου;

Τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴ φιλεῖ:

— Μάντα μου, μη με αναγκάζεις νά σοῦ πῶ πράματα πού θά μέ κάνουν νά ντρέπομαι ὕστερα.

— Δέν σ' αναγκάζω μικρή ζηλιάρα, γνώριζε ὅμως πῶς ἔχω κι' ἐγώ ἕνα μυστικό.

— Στήν Ἀθήνα ἢ ἐδῶ ;

— Γι' ἀπόψε, δέν σοῦ λέω ἄλλα.

Ἡ Θεώνη διαμαρτύρεται ζωηρά:

— Ὅχι, ὄχι, πρέπει νά μοῦ πεῖς, γιατί... γιατί... καταλαβαίνω, πρέπει νά προσέχεις Μάντα μου τή Στελλιανή... εἶναι κακιά ψυχή!

— Τι ἀκριβῶς θέλεις νά πεῖς Θεώνη μου; ἀλήθεια μοῦ μίλησε ἄσχημα σήμερα.

— Λένε πῶς ἀγαπᾷ τόν κύριο Παῦλο καί τόν παραμονεύει...

— Μπᾶ;

Ἡ γιάτρainera ἔρχεται καί τοῦς λέει γιατί δέν ἀναψαν τὸ λύχνο ἀφοῦ σκοτείνιασε. Στέλνει τή Θεώνη μέσα γιά νά τόν ἀνάψει, ἡ Θεώνη τόν φέρνει καί τόν τοποθετεῖ πλάι στήν πόρτα. Στό μεταξύ ἡ μητέρα της θέλει νά μίλησει στή Μάντα καί ξαναστέλνει τή Θεώνη μέσα, μέ τήν πρόφαση ν' ἄψει τή φωτιά. Ἡ Θεώνη ὅμως πού καταλαβαίνει γιατί τήν διώχνει ἡ μητέρα της, ἀγαναχτεῖ :

— Δέν μοῦ λές τώρα ἐμένα πού μ' ἐνδιαφέρει, μόνο μέ διώχνεις... πέρασε ὁ Δημήτρης ἀπό τή θεία ;

— Βλέπω κι' ἄλλαξες καί τοῦ λόγου σου κόρη μου, μπᾶ, τί εἶναι αὐτά πού βλέπω καί ἀκούω ; Ἡ Μάντα γελά.

— Ἡ ἐξέλιξη μητεροῦλα... ἔχουμε λοιπόν ἀρραβωνιάσματα; Πρὶν ἀρχίσεις, γνώριζε πῶς ἔχετε ἀπόλυτα τή συγκατάθεσή μου.

—Μὰ τὸ χωριό :

—Δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἡ γνώμη του γιὰ τὴ ζωὴ μου. Ἐγὼ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν παντρευθῶ !

—Ἄκουσε Μάντα, πρέπει νὰ πᾶμε στὴ θεῖα ν' ἀπροσπερίσωμε. Καλὸ εἶναι νὰ τὰ συζητήσωμε καὶ μὲ τὸ θεῖο. Γυναῖκες μονάχες, πάντα μπορεῖ νὰ σφάλλωμε.

—Ὅχι δὰ μητεροῦλα, δὲν μπορεῖ νὰ σφάλλωμε γιὰτ' εἴμαστε γυναῖκες μονάχες. Τὸν Δημήτρη τὸν ξέρουμε. Εἶναι ἕνας ἄριστος νέος αὐτοδημιούργητος, μπαίνει τόσα χρόνια στὸ σπῖτι μας· μὲ τὴν εὐχὴ μας καὶ μὲ τὸ καλὸ. Αὐτὸ εἶναι ὄλο. Μάλιστα ἂν πρόκειται γιὰ τὴν περιουσία μας καὶ τὸ δικό μου τὸ ἀμπέλι νὰ τὸ πάρει ἡ Θεώνη, ἀλλὰ πᾶμε καὶ στὴν θεῖα, γιὰτὶ νὰ μὴν πᾶμε.

Ἐφαγαν συζητῶντας καὶ τὴ στιγμή ποὺ ἔφευγαν ἔφθασαν ὁ δάσκαλος, ὁ δήμαρχος κι' ὁ Παῦλος. Ἡ γιάτρουνα συγχίστηκε λιγάκι.

—Ἄχ Μάντα, μὲ τοὺς μελεάδες πούβαλες στὴν κεφαλὴ σου δὲν μᾶς προσέχεις πιά...

—Ἐ, μαμά, τί εἶναι αὐτά; Ἐσεῖς πηγαίνετε κι' ἔρχομαι σὲ λίγο.

Ὁ δάσκαλος φώναξε χαρούμενα φτάνοντας στὴ χαρουπιὰ.

—Μᾶσε θέλετε ἢ νὰ γυρίσωμε πίσω;

—Μετὰ χαρᾶς—ἀπάντησε ἡ Μάντα— ἔλατε, ἔλατε. Τί λόγος νὰ μᾶς ρωτᾶτε; Τὸ ξέρετε δὰ πὼς εἶστε οἱ ποιοὶ καλοὶ μου φίλοι!

—Κι' ἔχουμε κ' ἕνα μαντάτο... λέει ὁ δήμαρχος.

—Ποὺ ἀξίζει νὰ πιοῦμε δυὸ ρακές—συμπληρώνει ὁ δάσκαλος.

—Δυό μόνο; γιατί ὄχι δέκα; λέει γελώντας ἡ Μάντα.

Μὰ κι' ἐγὼ ἔχω ἓνα εὐχάριστο μαντᾶτο ἀπόψε, ποιὸς θὰ τὸ πρωτοπεῖ; Στὸ μεταξύ κάθισαν.

—Νίκη! φωνάζει ὁ Παῦλος

—Ἀπὸ αὔριο, λέει ἐπίσημα ὁ δήμαρχος, μπαίνουν τὰ θεμέλια γιὰ τὸ χτίριο κοντὰ στὸ μύλο.

—Ἄ... μητέρα, φέρε ἓνα γαλόνι ρακί! Πέστε μου, πέστε μου, θὰ μὲ τρελλάνετε ἐσεῖς!

Ἡ Μάντα ιηδοῦσε ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς, χτυποῦσε παλαμάκια καὶ κρεμόταν ἀπὸ τὰ χεῖλη τῶν φίλων τῆς.

Ἡ γιάτρainera μὲ τὴ Θεώνη πρόσφερε ρακί κι' ἀμύγδαλα, ἡ Μάντα τοὺς μίλησε γιὰ τοὺς ἀρραβῶνες τῆς Θεώνης καὶ τοῦ Δημήτρη.

—Τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τ' ἀγαθὰ ν' ἀποχτήσετε λέει ὁ δάσκαλος σηκώνοντας τὸ ποτηράκι του καὶ νὰ στεριώσετε σὰν τὴ βριγιὰ στὴν πέτρα τοῦ γιαλοῦ, παίδιω παιδιῶ σας!

—Νὰ σοῦ ζήσουν κυρὰ γιάτρainera καὶ στὴ Μάντα μὲ τὸ καλό, λέει ὁ Παῦλος.

Ἄ δήμαρχος πήρε στάση πολὺ ἐπίσημη καὶ σηκώνοντας τὸ ποτήρι:

—Κυρὰ γιάτρainera, θέλω νὰ πιστέψεις πὼς αὐτὴ τὴ στιγμή εἶμαι πραγματικὰ πολὺ συγκινημένος. Ἐγὼ κι' ὁ δάσκαλος κι' ὁ μακαρίτης ὁ ἄντρας σου, ἤμαστε τρεῖς ἀχώριστοι φίλοι ἀπὸ παιδιά. Μαζὶ στὸ κυνήγι, μαζὶ στὶς μπόρες, μαζὶ στὶς χαρές. Ὁ Θεὸς μᾶς τὸν πήρε γρήγορα, αἰώνια του ἡ μνήμη. Σοῦ ἄφισε δυὸ παιδιά, ἀντάξια στὴν ψυχὴ του, στὴν καλωσύνη του καὶ στὴν μεγάλη του καρδιά, εἶθε νὰ σέ

άξιώσει ὁ μεγαλοδύναμος νά ὀδηγήσεις τὸ σκάφος ποῦ κυβέρνησες τόσο ἄξια ἐπὶ χρόνια στὸ πιὸ ἀπάνεμο καὶ καλὸ λιμάνι, ἀμὴν !

Ἡ γιάτρainerα συγκινήθηκε πολὺ, τὰ μάτια της ἔτρεχαν, καὶ σκουπίζοντάς τα, εὐχαριστόυσε καὶ τοὺς τρεῖς. Ἦπιαν κάμποσες ρακέδες καὶ σηκώθηκαν νά φύγουν. Ἡ Μάντα κράτησε τὸν Παῦλο, ἤθελε νά τοῦ μιλήσει ἰδιαίτερα.

Ἡ μητέρα της μὲ τὴ Θεώνη ἔφυγαν γιὰ τὴ θεία παραγγέλλοντάς της, νά μὴν ἀργήσει.

Σὰν ἔμειναν μόνοι, ὁ Παῦλος τῆς πῆρε μὲ λαχτάρια τὰ χέρια.

— Μάντα !

Ἐκείνη τὰ τραβᾶ σιγὰ μὲ λεπτότητα.

— Φρόνιμα, θέλω νά μιλήσωμε ἀπόψε σοβαρά.

— Ἄφησε νά σοῦ κρατῶ τὸ χεράκι, θά μ' ἀναγκάσεις νά σταυρώσω τὰ χέρια μου σὰν μαθητοῦδι ;

— Ἐλα... Παῦλο θάθελα ἐπὶ τέλους νά ξέρω ποιὸς εἶσαι ; τί θέλεις ἀπὸ μένα, τί σκέφτεσαι ; Μὲ γνωρίζεις τόσο λίγο, ἄλλο τόσο κι' ἐγώ, ὡς τώρα μιλοῦσες ἐσύ, γιὰ στάσου νά μιλήσω κι' ἐγώ.

— Τί, μοῦ φυλάει ἄραγε ἡ τύχη μου ν' ἀκούσω ;

— Σκέφτομαι καὶ λογιάζω πῶς ἐσύ ποῦ γύρισες τόσον κόσμον καὶ γνώρισες τόσο τίς γυναῖκες καὶ τίς τρέλλες, θά σκέφτεσαι ἴσως πῶς δὲν θᾶταν καὶ τόσο δυσάρεστο νά δημιουργήσεις καὶ μιὰ σχέση ἐδῶ . . Βέβαια, πιὸ ἄλλο κορίτσι θαύρισκες πιὸ βολικό, μοντέρνο ; Τὴν Μάντα, τὴν Ἀστρολόγη ποῦ δὲν ἔχει προλήψεις

καί κουροφέξαλα ! Γιατί τάχα νά μή διασκεδάσωμε μαζί τήν πλήξη τοῦ χωριοῦ :

Πόσο ὁμως ἀπατημένος θά βγεις ἂν ἔκανες τέτοιες σκέψεις, γιατί νά ξέρεις πῶς μπορεί νάμαι ἐξελιγμένη καί νά μήν ἔχω προλήψεις, δέν μ' ἄρέσουν ὁμως διόλου, μὰ διόλου σέ βεβαιωοί τρέλλες. Ἄρκετά μὲ στενοχωροῦν μὲ ψέμματα ποῦ κυκλοφοροῦν σέ βάρος μου, ἄς μήν τοὺς δώσωμε κ' ἀληθινές ἀφορμές. Για τήν ὥρα, ἔχουμε ν' ἀγωνιστοῦμε γιά τὰ ὄνειρα μας.

Ὁ Παῦλος χάδεψε τρυφερά τὸ χέρι της καί εἶπε μὲ πολὺ τρυφερῆ, τὸ ἴδιο, φωνή :

— Τέλειωσε τὸ καλὸ μου τὸ κορίτσι ; Ἔλοιπόν, βιάστηκες πολὺ στήν ψυχολογία σου κι' ἔπεσες ἔξω. Ἴδιον τῶν γυναικῶν εἶναι ἡ βιασύνη. Μὰ ὄχι ἀγαπητῆ μου, δέν σκέφτηκα διόλου, μὰ διόλου ἔτσι γιά σένα ποῦ νοιώθω ἕνα μεγάλο σεβασμὸ καί μιὰ ἀπέραντη τρυφερότητα γιά τὸ ἄτομό σου. Ἴσα, ἴσα καταλαβαίνοντας πό' ο ὑποφέρεις—κι' ἄς μὴ τὸ μολογεῖς ἀπὸ ἐγωῖσμὸ—ἀπὸ τήν κατακραυγὴ τοῦ κόσμου, ὄχι μόνο δέν θέλησα νά ἐκμεταλλευθῶ τὸ σούσουρο γιά τήν ζωηρότητά σου, μὰ νοιώθοντας πόσο αἰσθηματικὴ καί προσγειωμένη εἶσαι ταυτόχρονα, θέλω ν' ἀπαλύνω ὅσο μοῦ εἶναι δυνατὸ τίς στιγμὲς τῆς ψυχικῆς σου μοναξιᾶς.

Ἡ Μάντα νοιώθει ζωηρῆ συγκίνηση, ὥστόσο συγκρατιέται.

— Καί ποιὸς σοῦπε πῶς νοιώθω ψυχικὴ μοναξιά :

— Ἔτσι νόμισα, συμπάθα με ἂν ἔσφαλα ὁμως—ζωηρεῦει τῆ φωνή του—πρέπει ν' ἀφήσεις τὸν κακὸ τοῦτο ἐγωῖσμὸ καί νά μοῦ πεῖς τήν ἀλήθεια. Κάτι μοῦ λέει μέσα μου πῶς δέν

σοῦ εἶμαι ξένος. Δὲν ξέρεις ποιὸς εἶμαι ; Νὰ σοῦ τὸ πῶ ἐγώ.

Ἦμrouνα ἕνας τρελλὸς ὄνειροπόλος κι' ὄνειροδόμουνα νὰ γυρίσω μὲ μιὰν Ἀργῶ ὄλον τὸν κόσμο. Κανένας τόπος δὲν μὲ κράτησε, καμμιά ξένη πατρίδα δὲν ἔγινε δική μου. Ἡ μανία τῆς φυγῆς, ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη γινόταν μέσα μου κι' ἄλλαζα συχνὰ τὸ βαπόρι μὲ τὸ σιδηρόδρομο κι' αὐτὸν μὲ τὸ αὐτοκίνητο. Ἦρθαν στιγμὲς ποῦ νόμισα πὼς βρήκα τὸ ἰδανικό μου, μὰ μόλις τὸ πλησίαζα, τὸ ἴδιο κενὸ ἔνοιωθα μέσα μου. Ἀνησυχίες, τρέλλες. Ὅλα τὰ γεύτηκα. Τολμῶ νὰ πῶ πὼς σήμερα ξέρω τὴ ζωὴ.

Μὴν νομίσεις πὼς φτάνει νὰ ταχτοποιηθοῦν τὰ κοινωνικά μας ὄνειρα γιὰ νάμαστε εὐτυχισμένοι. Ἄν δὲν γνωρίσωμε τὴν πραγματικὴ ἀγάπη !

— Θὰ μείνεις πολὺν καιρὸ στὸ χωριὸ Παῦλο ;

— Ἦρθα νὰ περάσω τὸ καλοκαίρι καὶ τὸ χειμῶνα ἴσως στὸ χτήμα, δίχως καμμιά προοπτικὴ γιὰ τὸ μέλλον. Γιατὶ νὰ κάνωμε προγράμματα ; Καμμιά φορά, διαφορετικὰ τὰ σκέφτεται κανένας καὶ διαφορετικὰ τούρχονται.

— Θὰ μοῦ ἐπιτρέψεις μιὰ ἐρώτηση Παῦλο ;

— Μὰ ναί, ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ μὲ ρωτήσεις ὅ,τι θέλεις Μάντα.

— Πρὶν φύγεις ἀπὸ τὸ χωριὸ γιὰ τὸ τελευταῖο ταξίδι σου, εἶχες καμμιά σχέση ἐδῶ ;

Ἀπολύτως καμμιά . . . ναί, δηλαδὴ καμμιά σχέση ὑπολογίσιμη.

— Ἐχεις ἐντελῶς ἤσυχη τὴ συνείδησή σου ;

— Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς ἀγαπητῆ μου ; Εἶναι σὰν νὰ μοῦ μιλάς γιὰ κάτι συγκεκριμένο. Ἐ, λοιπὸν πιστεψέ με, ἔχω ἀπόλυτα ἤσυχη τὴ συ-

νειδησή μου. Πολλές φορές, δὲν εὐθυνόμαστε ἂν προκαλέσαμε μὲ μιὰ κάποια μας καλωσύνη ἢ ζωηρότητα ἓνα αἴσθημα. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ πεῖ πὼς ἀπαραίτητα πρέπει καὶ ν' ἀνταποκριθοῦμε. Μὲ καταλαβαίνεις ;

—Ναὶ Παῦλο, ἴσως ἔχεις δίκιο, δὲν πᾶμε ;

Ἡ Μάντα σηκώνεται πρώτη, κλειδώνει τὴν πόρτα καὶ σβύνει τὸ λύχνο. Εἶναι ἀστροφεγγιά καὶ τὰ τριζόνια χαλοῦν τὸν κόσμο. Ὁ Παῦλος πηγαίνοντας κοντά της, προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀγκαλιάσει.

—Μὴν εἶσαι ἀγρίμι! Μάντα, μοῦ χρωστᾶς πολλὰ γιατί ἄργησες τόσο νάρθεις στὴ ζωὴ μου!

Ἐκεῖνη τοῦ ξεφεύγει μὲ τσαχπινιά λέγοντας :

—Φρόνημα! Θὰ μὲ ἀναγκάζεις συχνὰ νὰ σὲ ἀνακαλῶ στὴν τάξη ; Σβύνει τὸ λύχνο καὶ λέει γελώντας.

—Μοῦ ἐπιτρέπετε κύριε Κατερινάκη νὰ στηριχθῶ στὸν βραχίονά σας ;

—Γιὰ ὅλη σου τὴ ζωὴ! Τὴν ἀγκαλιάζει ξαφνικά καὶ τὴ φιλά.

Ἡ Μάντα προσπαθεῖ νὰ τοῦ λύσει τὰ χέρια ἀπὸ πάνω της.

—Παῦλο θὰ μὲ κάνεις νὰ μετανοιώσω γιὰ ὅ,τι σκέφτομαι.

Τὴν ἀφήνει καὶ πιασμένοι ἀγκαζεὶ φεύγουν ἀπὸ τὸ σόχωρο, θὰ τὴν συνώδευε ὡς τὴ θεία της.

Δὲν παρατήρησαν ὅμως μιὰ σκιά ποῦ γλυστρώντας τοὺς παρακολούθησε, ὕστερα γύρισε τρελλὴ σχεδόν, ἀνάμαλλιασμένη στὴν αὐλή. Ἦταν ἡ Στελλιανή.

—Μαῦρο φίδι νὰ σᾶς φάει καὶ τοὺς δυό,

φώναξε, —κακὸ μοῦ κάνατε, κακὸ θὰ σὰς κάνω. Βγάζει ἓνα κουτί σπύρτα ἀπὸ τὴν τσέπη της, ἀνάβει καὶ δίνει φωτιά στὰ ξερὰ κληματόξυλα ποὺ ἦταν σ' ἓνα κούφωμα κάτω ἀπὸ τὴ σκάλα. Γελαῖ ἄγρια, σκληρά.

—Ν' ἄψει καὶ νὰ κάψει συθέμελα τὸ σπίτι σου, σπέρμα διαολικό, γυρίζει σάν τρελλὴ γύρω γύρω, ὕστερα χάνεται ἀπὸ τὸ σόχωρο γιὰ νὰ προφτάσει καὶ τὸ σπίτι τῆς ἀδελφῆς τῆς γιάτριννας.

* * *

Τὸ κουτσομπολιὸ φούντωσε γύρω ἀπὸ τὸ νομα τοῦ Παύλου καὶ τῆς Μάντας, ὅπως φούντωσαν τὰ κληματόξυλα ἀπ' τὴν κακία τῆς Στελλιανῆς κείνο τὸ βράδυ, μὰ δὲ σταμάτησε τόσο εὐκόλα ὅσο εὐκόλα ἔσβυσε ἡ φωτιά. Ὁ καπνὸς εἶχε πνίξει τὸ σπίτι τῆς Μαρίας ποὺ βγαίνοντας στὴν ταρατσα ἀντελήφθηκε γρήγορα τὴν πυρκαγιά, φώναξε «βοήθεια» καὶ σὲ λίγο χτυποῦσε τὸ καμπανάκι τῆς ἐκκλησίας μὲ δυνατὰ μονότονα χτυπήματα γιὰ νὰ τὴν ἀναγγεῖλει.

Ὁ Δημήτρης μὲ λίγους γειτόνους τὴν ἔσβυσαν γρήγορα, ἔτσι ἡ ζημία ἦταν πολὺ μικρή.

Κανέννας δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβει ποῖος τὴν ἀναψε, μόνον ἡ Θεώνη ὑποπετεύθηκε τῇ Στελλιανῇ, δὲν τὴν μαρτύρησε ὅμως, ἀλλὰ πῆγε καὶ τὴν συμβούλεψε πῶς ἂν ἄλλη φορὰ σκεφθεῖ κακὸ γιὰ τὸ σπίτι τους, θὰ τὴν μαρτυρήσει.

Κοντὰ στὸ μύλο, λίγο πιὸ κάτω ἀπ' τὸ μεγάλο πλατάνι χτιζόταν τὸ χτίριο. Ἡ Μάντα μὲ τὴ Θεώνη κατέβαιναν κάθε πρωτὶ καὶ ἔφερναν κολατσὸ στὸ Δημήτρη καὶ πάντα κρατοῦσαν καὶ κάτι γιὰ τοὺς ἐργάτες ποὺ θάλεγε κανέννας

πώς ποτέ δὲν εἶχαν δοθεῖ μὲ τόση ὄρεξη στὴ δουλειά.

Τὰ ριζιτικά τραγούδια, διαδέχονταν τὶς μαντινάδες κι' ἦταν χαρὰ Θεοῦ νὰ τοὺς ἀκούει κανένας. Ὁ Δημήτρης ποὺ τόσο πολὺ εἶχε νοιώσει τὸ πέρασμα τῆς Μάντας ἀπὸ κοντά του, χάρισε ἀρκετὴ πέτρα γιὰ τὸ χτίριο ἀπὸ ἓνα χωράφι τοῦ ποὺ ἦταν σὰν λατομεῖο κοντὰ στὴ θάλασσα.

Ἡ Μάντα φέρθηκε μὲ καλωσύνη στὸν ἀρραβῶνα τοῦ μὲ τὴν ἀδελφή της, τοῦ μίλησε γιὰ τὸ κακὸ πνέμα ποὺ ζάλισε γιὰ λίγο τὸ λογικὸ του κι' ἔδωσαν τὰ χέρια σὰν δυὸ τίμιοι κ' εὐσυνείδητοι ἄνθρωποι. Ἦξερε καλὰ πὼς αὐτὸ ποὺ ἔνοιωσε ὁ Δημήτρης, δὲν ἦταν ἓνα ταπεινὸ αἴσθημα γιὰ τὸ ζωνρὸ θηλυκὸ ποὺ ἦρθε νὰ ταράξει, ξαφνικὰ τὴν ἡσυχὴ νοικοκυρεμένη ζωῆ του. Ἦταν ἡ ἀναστάτωση ποὺ ἔφερε τὸ τόλμημά της νὰ σταθεῖ ἀντιμέτωπη μπροστὰ στοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ μιλήσει γιὰ κάτι τι νέο, ἦταν ἡ προσομοίωση τοῦ θάρρους, ὁ ἄνθρωπος ἄτομο. Ἦταν ἐκεῖνο ποὺ τάζεται ἀπὸ τὶς μοῖρες καὶ τοὺς Θεοὺς νὰ ὑπερισχύει κάποιου ἄλλου. Ὁ θαυμασμός του, κάτι κοιμισμένες πέργερες δυνάμεις γιὰ μιὰ ζωὴ διαφορετικὴ, γιὰ ἓνα ζῦπνημα, κάτι τέλος πάντων ποὺ ἐνσυνείδητα ἔνοιωθε καὶ τόβρισκε στὴν ἔκφραση τῆς Μάντας, ὅλα μαζὶ συνετέλεσαν στὸ νὰ τὴν ἀγαπήσει. Κι' ἔμοιαζε ἡ ἀγάπη τοῦ σὰν κάτι μεγάλο καὶ ἱερό, σὰν τὴν ἀγάπη, πρὸς ἓνα ἰδανικὸ ποὺ προσφέρει κανένας τὴν ἴδια τὴ ζωὴ του, θυσία στὴν ἐπικράτησή του.

Ἡ Θεὼν ἦταν μιὰ εὐτυχισμένη μικροῦλα τῶρα καὶ αὐτὸ ἱκανοποιοῦσε τὴ Μάντα. Δὲν

ἔκανε τίποτα ἢ μιὰ, χωρὶς νὰ τὸ ξέρει ἢ ἄλλη καὶ πάντα εὔρισκαν πεδῖον γιὰ μιὰ καλὴ συνεννόηση.

* * *

Πρωτὶ στὸ καφφενεῖο. Ὁ δήμαρχος, ὁ Παῦλος κι' ὁ δάσκαλος ἔχουν δώσει ὅπως πάντα, τὸ ραντεβοῦ τους στὸ καφφενεῖο τοῦ Κωνσταντῆ. Ἐχουν' μαζευτεῖ ἀπ' ὥρα καὶ περιμένοντας τὴ Μάντα συζητοῦν. Σήμερα θὰ τοὺς ἔρθει κι' ἕνας νέος γεωπόνος ποὺ τὸν ἔστειλε τὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας. Ὁ δάκος εἶχε καταστρέψει τὴν προηγούμενη ἔσοδειά τοῦ λαδιοῦ κι' ἔπρεπε νὰ λάβουν ἀποτελεσματικὰ μέτρα. Θὰ ἀντιλαμβανόταν μόνος του, θάκανε τὴν ἔκθεσή του καὶ θὰ κατάρτιζαν τὸ συνεργεῖο του. Ἡ σοδοστα τοῦ Γιωργῆ ποὺ θὰ τὸν ἔφερνε ἀπὸ τὴ χώρα, δὲν εἶχεν ἔρθει ἀκόμα καὶ ἡ συζήτηση τῆς τριανδρίας στρέφεται γύρω ἀπὸ τὸ χωριό. Πρῶτος μιλεῖ ὁ Παῦλος :

— Πῶς σὰς φαίνεται ἡ βουβαμάρα τῶν «ἀντιγνωμούντων» :

— Κάτι μαγερεύουν—λέει ὁ δάσκαλος κουνώντας τὸ κεφάλι του.

— Σὰν ἴντα νὰ μαγερεύουν μπρέ ; συμπληρώνει ὁ δήμαρχος,—μὴν κακομελετᾶς. Δὲν τὰ ξέρεις δὰ τὶ χωριανούς σου ; Φωνάζουν ὡς ποὺ ν' ἀκούσουν μιὰ δυνατώτερη φωνή .

— Ὅϊ πάντα, Γεωργάκι μου, ξαναλέει ὁ δάσκαλος καμμιά φορὰ μοιάζουν μὲ τὶ σφηγγες ποὺ κεντοῦν δίχως νὰ σβουρίζουν, ὁ Θεὸς νὰ μὲ βγάλει ψεύτη, μὰ θὰ τὸ δεῖτε πῶς κάτι μαγερεύουν. Βουβὰ πρόσωπα θωρεῖς ; ἀνήμενε τάξε μου τὸ γλήγορο ξέσπασμα.

Κείνη τή στιγμή μπήκε ὁ Σπυριδομανώλης στο καφφενεῖο, χαιρέτησε σοβαρός καί κάθισε ἀπέναντί τους. Ὁ δήμαρχος φωνάζει στόν καφφειτζή.

—Κωσταντῆ, κέρασε μιὰ τσικουδιά τὸ Σπυριδομανώλη καί χαμογέλασε.

—Καί γιάντα μαθές χαμογελάς κύρ δήμαρχε;

—Γιὰ νὰ σοῦ λύσω τή γλώσσα σου μπρέ, ὄντεν ἐμεσολάβησες γιὰ τοὺς ἀπανοχωρίτες, ἔλυνε κι' ἔδενε ἢ παντέξερη κι' ἐδὰ κοντέβεις νὰ μᾶς κόψεις καί τὴν καλημέρα, γιὰ ψώμματα;

Ὁ Σπυριδομανώλης φαίνεται στένοχωρημένος.

—Δὲν ἔχεις κι' ἄδικο μὰ τὴν πίστη μου, τοῦ ἀπαντᾶ, μιλήσαμε σὰν ἄντρες καί τὴν ξετελέψαμε κατὰ πῶς ἔπρεπε τὴ δουλειά, μᾶ. . . γιὰ κείνο νὰ, ποῦ χτίζεται, δείχνει μὲ τὸ δάχτυλό του πρὸς τὸ χτίριο ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο, δὲν ἔπρεπε νὰ ρωτηθοῦμε κι' ἐμεῖς;

—Ἰντα, ἐκλογιές ἤθελες νὰ κάμωμε Σπυριδομανώλη; Πούσουνε ὄντε μιλούσαμε στό Δήμαρχεο;

—Ἐγώ, ξέρω, πῶς τὸ μισὸ χωριὸ εἶναι ἐναντία στὴ γνώμη σας κι' αὐτὸ θὰ σὰ στοιχήσει στὴν ἐπόμενη ἐκλογή.

—Ἄν τὸ μισὸ χωριὸ, εἶναι ἐναντία στὴ γνώμη μας καί τὸ ἄλλο μισὸ ὄχι, θὰ πεῖ πῶς τὸ μισὸ χωριὸ θέλει τὴν πρόοδο καί τ' ἄλλο μισὸ δὲν τὴν θέλει...

—Ἄν ἡ ἰδέα ἦτανε τουλάχιστον ἐνοῦ ἄντρα! λέει πάλι ὁ Σπυριδομανώλης, μὰ τώρα νάρθει μνιὰ κοπελλιά καί νὰ κάτσει στό λαιμό μας, ἔ, αὐτὸ δὲν τὸ σηκώνει ὁ ἀντρισμαός μας!

Ὁ Παῦλος θυμώνει, δὲν θέλει πιά ν' ἀκούσει τίποτα κακὸ γιὰ τὴ Μάντα.

—Τί θὰ πεῖ, ἡ ἰδέα ἦτανε μνιᾶς κοπελλιᾶς Σπυριδομανώλη; Εἶναι εὐχῆς ἔργον νὰ μᾶς ἔρχεται μιὰ καλὴ ἰδέα, ἀδιάφορο ἀπὸ ποῦ θάρθει. Τὸ πᾶν εἶναι νάρθει! Εἶναι ντροπὴ ἀλήθεια νὰ τὰ βάζουμε μ' ἓνα κορίτσι, ποῦ ἀντὶ νὰ γνοιστεῖ στὸ πῶς θὰ περιποιηθεῖ τὸν ἑαυτὸ της μόνο, ὡς ποῦ νάβρει τὸν γαμπρό, ὅπως κάνουν ὅλα σχεδὸν τὰ κορίτσια, γνοιάζεται καὶ γιὰ πράματα ποῦ συμφέρουν ὅλους μας.

—Εἶναι γυναῖκα ἡ κόρη τῆς γιατράινας— λέει τώρα ζωηρὰ ὁ Σπυριδομανώλης κι' ἡ γυναῖκα τάχτηκε γιὰ τὸ σπίτι μόνο. Ἀλλοίμονό μας ἂν ξεμυαλιστοῦν οἱ γυναῖκες μας κι' οἱ θυγατέρες μας καὶ κατεβοῦν στὸ καφφενεῖο, πρέπει τότε ἐμεῖς, νὰ κάτσωμε στὸ σπίτι καὶ νὰ πιάσωμε τὸ ἀρδάχτι καὶ τὸ χερόμυλο! Τὸ νὰ θέλει μιὰ γυναῖκα νὰ χαλάσει πράματα ποῦ μᾶς ἄφησαν οἱ παποῦδες μας, εἶναι σὰν νὰ πηγαίνει ντογροῦ γιὰ νὰ σπάσει τὴν κεφαλὴ της!

—Το γουδί τὸ γουδοχέρι καὶ τὸ κόπανο στὸ χέρι! λέει ἀστειεύοντας ὁ δάσκαλος, νομίζοντας πῶς σὰν ρίχνει τὴ συζήτηση στὸ ἀστεῖο, πλησιάζει περισσότερο τὸν συχωριανό του. Ποιὸς σοῦ μίλησε γιὰ σπάσιμο τῆς παράδοσης Σπυριδομανώλη; Ἔχετε—ἐσὺ καὶ μερικοὶ ἄλλοι—μιὰ περίεργη νοοτροπία, πρὶν καταλάβετε καλά, τρέχετε νὰ βγάλετε συμπεράσματα, κι' αὐτὸ γιὰτὶ ξεχνᾶτε τό: μὴ «προτρεχέτω ἡ γλῶσσα τῆς διανοίας»! Δηλαδή Σπυριδομανώλη μου, ὁ κατατρεμὸς στὴ Μάντα μας εἶναι ἄδικος, μιὰ μέρα θὰ τὸ δῆτε καὶ μόνοι σας.

— Έμένα προσωπικά, λέει τώρα ὁ Σπυριδομανώλης πιὸ μαλακά, δὲν μὲ πολυνοιάζει, δέχομαι ὅ,τι ἔρχεται, θέλω ὅμως νὰ σᾶς καταστέσω προσεχτικούς γιατί τὸ κακὸ θρέφεται κάθε μέρα καὶ φουντώνει. Σάν θὰ ξεσπάσει, θάχετε τὴν εὐθύνη. Ἐγὼ σᾶς εἶπα τὴν ἁμαρτία μου κι' ἁμαρτία ξεμολογημένη, ἁμαρτία δὲ λογᾶται, ἐσεῖς δὲ μοῦ μιλήσατε, μὲ φουσκώσαν ὅμως οἱ ἄλλοι κι' εἶδα πὼς τὰ πνέματα εἶναι ἀναστατωμένα. Ἐγὼ ξέρω νὰ πῶ, πὼς ὅπως στρώσει κανένας κοιμάται. Εὐκόλο τὸ βρίσκετέ ἐσεῖς ν' ἀρχίσει ὁ καθένας νὰ λέει τὴν γνώμη του γιὰ τὰ ζητήματα τοῦ χωριοῦ μας:

— Μὴ χολοσκᾶς Σπυριδομανώλη, λέει ὁ δήμαρχος, ἀπούχει τὰ γένια, βρίσκει καὶ τὰ χτένια. Ἐμεῖς θὰ τραβήξουμε μπροστὰ μὲ τὰ μέτρα ποῦ βάλουμε. Θὰ φωνάξειε μιά, θὰ φωνᾶξετε δύο, στὸ τέλος, θὰ σωπάστε.

Ἐὸ Σπυριδομανώλης σηκώθηκε.

— Κάνετε ὅ,τι καταλαβαίνετε, ἐγὼ δὲν εἶμαι μούδε μὲ τοῖ μὲν, μούδε μὲ τοῖ δέ.

— Εἶσαι οὐδέτερος δηλαδὴ Σπυριδομανώλη τοῦ λέει πειραχτικά ὁ Παῦλος.

— Ἐτσά 'ναι ἀκριβῶς ὅπως τὸ λές. Εἶμαι οὐδέτερος καὶ μ' ὅποια μὲ πάντα κερδίσει θὰ πάω.

— Θὰ σὲ προτιμούσαμε μαχητικό, εἶτε μὲ τοὺς μὲν, εἶτε μὲ τοὺς δέ!

— Εἶμαι ὁ πιὸ κερδισμένος τζάνε μου!

Χαιρέτησε καὶ ἔφυγε. Ἀπὸ τὸ παράθυρο φάνηκε ἡ Μάντα μ' ἓνα ὀμπρελάκι, κρατοῦσε ἓνα δέμα, σκύβει γελῶντας.

— Πολὺ καλημέρα σας, ἁπαρτία βλέπω!

— Ἐλα, ἔλα, τῆς φωνάζουν ὅλοι καὶ τὰ

πρόσωπά τους λάμπουν από χαρά. Στο μεταξύ ή Μάντα μπαίνει, στέκεται λίγο και τους ξεσηκώνει για το χτίριο. Κρατούσε λίγα παξιμάδια με τυρί για τους εργάτες. Σάν βγήκαν, ο καφφετζής που είχε γίνει ένα με τους αντίθετους, τους παρακολουθεί από το παράθυρο καθώς πηγαίνουν στο χτίριο, κουνά την κεφαλή του και μουρμουρίζει :

—Καημός που θά σ'α εϋρει με την κουζουλή κεφαλή όπου κρατείτε!

Οι εργάτες με τον πρωτομάστορα το Δημήτρη, δέχτηκαν με χαρά τους τέσσερις φίλους. Κάθισαν κάτω απ' το πλατάκι κι' έφαγαν το τυρί με τα παξιμάδια κι' ήπιαν κρύο νερό απ' το νερό του μύλου που έτρεχε σ' ένα μεγάλο αούλακι.

Σε λίγο ξανάπισσαν τη δουλειά τους, συζήτησαν γύρω από το χτίριο κ' οι τέσσερις φίλοι γύρισαν στο καφφενείο.

Η Μάντα ένοιωθε μιá μεγάλη χαρά μέσα της, ανάμικτη με φόβο κι' αυτό ακριβώς ήταν που την έκανε ν' αγωνίζεται περισσότερο. "Αν ήταν κάτι εύκολο, αν ήταν κάτι που μόλις τώλεγε, της έλεγαν «ναί», ίσως ίσως, δέν θάνοιωθε τόσο ένθουσιασμό. Τώρα, ήξερε πώς είχε να παλαίψει, ν' αναμετρήσει τις δυνάμεις της με την άρτηριοσκήρωση των πολλών που δέν ήξεραν να πούν τίποτ' άλλο από τό: «Δέν τα σηκώνει ο τόπος μας αυτά» και το «είσαι γυναίκα και έκαστος έφ' ω έτάχθη»!

Μά ποιός την έταξε αυτήν να είναι μόνο ένα κατοικίδιο ζωο στην έξυπνότητα του άντρα, τουλάχιστον όπως ένοιωθαν οι περισσότεροι από τους γύρω της την παρουσία της ως

μέλος τῆς κοινωνίας ; "Ενοιωθε τὸν ἑαυτὸ τῆς σάν ἓνα γερὸ πολεμιστὴ ποὺ ξεκινάει γιὰ μιὰ νίκη. Δὲν ἔχει καμμιά σημασία ἂν νικηθεῖ, ὁ σπόρος θάχει πέσει καὶ κάποτε ἄλλοτε, ἀπὸ κάπου θά βλαστήσει κι' ἴσως ἴσως, νὰ βρεθεῖ κάποιος καὶ νὰ δρέψει τὸν καρπὸ του.

Εἶπε χτυπώντας παλαμάκια :

— Πόσο εὐτυχισμένη εἶμαι ! Θὰ γράψω στὶς φίλες μου στὴν Ἀθήνα νάρθουν γιὰ τὰ ἐγκαίνια . . . θὰ κάνωμε μιὰ γιορτὴ ποὺ νὰ μείνει στὴν ἱστορία ! Τὸ χωριό, δὲν θάχει ξαναδεῖ τὸ ὅ,τι πρόκειται νὰ γίνει.

Ὁ δάσκαλος ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Μάντας ἔλεγε σάν ὄνειροπαρμένος.

— Θανάψουμε καὶ βεγγαλικά ὅπως σάν γιορτάστηκε ἡ ἑκατονταετηρίδα ! μπάμ . . . μπούμ, μπρρρρ . . .

Ὁ δήμαρχος ξέσπασε σὲ δυνατὰ γέλοια :

— Ὁ Παντελέημονας γίνεται κοπέλλι ὄρες ὄρες, μὰ ξέχασα ἴλω δά, πὼς ὁ ἀέρας τῆς Μάντας μᾶς ξανάνοιωσε !

— Δὲν ἔχεις ἄδικο μπρὲ Γιωργάκη, τοῦ ἀπαντᾶ, τριάντα χρονῶ ἐγίνηκα.

Ὁ Παῦλος τοὺς κυτοῦσε μὲ χαμόγελο σοβαρὸς κι' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, ἔριχνε τρυφερὲς ματιᾶς στὴ Μάντα, ξαφνικά σηκώνεται ὁ δήμαρχος.

— Ὅχου μπρὲ παιδιά, ξεχάσαμε τὸ γεωπόνον, εἶδες ἴντα μοῦ κάνεις Παντελεήμονα ;

— Νάτα μας, διαμαρτύρεται ὁ δάσκαλος, καλὸ καὶ τοῦτο, πρέπει νὰ θυμοῦμαι καὶ τίς δικές του τίς ὑποθέσεις !

Ὁ δάσκαλος πιάνει ἀγκαζὲ τὸν δήμαρχο :

—Πάμε Γιωργάκη μου, μὰ μείς καί στόν ἄλλο κόσμο, μαζί θὰ κατεβούμε !

—Κουνήσου ἀπό τῆ θέση σου ἀδερφέ,—λέει ὁ δήμαρχος καί τινάσσει τὸ δάσκαλο —μὴν κακομελειτᾶς ! πλερωμένο σ' ἔχω ; Τώρα γελοῦν ὄλοι, ὁ Παῦλος τοὺς πειράζει :

—Βρῆκε ὁ Φίλιππας τὸν Ναθαναήλ!

—Ἄπο τῆ ζήλεια του μοῦ τὰ κάνει ὄλα συμπληρώνει ὁ δήμαρχος, ξέρει πῶς εἶμαι πιό... ὁμορφος καί δὲν μὲ χωνεύει, γελοῦν.

Φεύγοντας παραγγέλνει στὴ Μάντα.

—Μὴν ξεχάσεις νὰ περάσεις ἀπ' τὸ Δημαρχεῖο Μάντα μου πρὶν τὸ μεσημέρι, καλὴ 'ναι ἢ Κατερίνα μὰ καλὸ εἶναι νὰ ρίξεις κι' ἐσὺ μιὰ ματιά στὸ φαί, στὸ τραπέζι, ὕστερα θὰ τὸ στολίσεις διαφορετικὰ ἐσὺ . . .

—Νὰ μείνετε ἡσυχος κύριε δήμαρχε, θὰ σᾶς βγάλω ἀσπροπρόσωπο !

Σὰν ἔφυγαν, ἡ Μάντα κύταξε τὸν Παῦλο.

—Ποιὸς εἶναι ὁ γεωπόνος ;

—Κάποιος ποὺ στέλνει τὸ Ὑπουργεῖο γιὰ περιοδεία, γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ ὁ ἴδιος καί νὰ κάνει τὴν ἐκθεσὴ του.

Ἡ Μάντα εἶπε ἐπιπόλαια θέλοντας νὰ τὸν πειράξει :

—Νᾶναι ὁμορφος ;

—Μπᾶ ; ξύπνησε ἡ γυναικεία πονηριά ;

Νοιώθει τώρα τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν πειράξει ἀκόμα καί μὲ χαμόγελο :

—Μιλᾶς σὰν ν' ἀπέκτησες δικαιώματα, ὅμως δὲν σοῦ μίλησα ἀκόμα !

—Ἄν εἶναι νὰ μ' ἀπογοητέψεις, πέστο ἀπὸ τώρα.

—Κάνεις σὰ μικρὸ παιδί.

—'Ο έρωτας κάνει πολλές φορές τόν άνθρωπο παιδί μὰ τόν κάνει καί θηρίο.

—'Ο δικός μας έρωτας εἶναι πολλές φορές σκληρός. Πώς εἶναι δυνατόν νὰ σκοτώνει κανέναν σ'τι ἔχει ἀγαπήσει ;

—Στήν τρέλλα του, δέν ξέρει τι κάνει μὰ κι' ἀκόμα ὅ,τι ἀγαπήσει, τό θέλει ὀλόδικό του !

—Δέν εἶπα νὰ τὸ μοιράζεται μ' ἕναν ἄλλο, ὡς τόσο σάν πάψει ὁ ἕνας ν' ἀγαπᾷ, πρέπει νὰ μένει λεύτερος. Δέν ἔχομε τό δικαίωμα στή ζωῆ τοῦ ἄλλου. Γιατί κι' ὁ Θεός σάν ἔπλασε τόν κόσμο δέν εἶπε σέ κανέναν : 'Εσὺ κύριε ἢ κυρία θ' ἀγαπᾷς τοῦτον ἢ ἐκείνην μέχρις ὅτου σέ διαλύσω εἰς τὰ ἐξ ὧν σέ συνέθεσα ! γελοῦν, ὕστερα λέει ὁ Παῦλος :

—'Η ἀγάπη πληρώνεται μὲ αἷμα, μὲ θυσία. Εἶναι σκληρή, ἀπαιτητική . . .

—Μὰ εἶναι καί καλωσύνη καί συχώρηση — συμπληρώνει ἡ Μάντα—καί κατανόηση. Δέν πρέπει, τό στοιχείο αὐτό ποῦ εἶναι ἀπαραίτητο γιά τὴν δημιουργία τοῦ εἴδους, τῶν κοινωνιῶν, νᾶναι ἀπαραίτητο καί γιά τὸ θάνατο. Θὰ μπορούσες νὰ μὲ σκοτώσεις ἂν ἔπαυα μιά μέρα νὰ σ' ἀγαπῶ ;

—'Ωστε μ' ἀγαπᾷς Μάντα ; ρωτᾷ συγκινημένος τώρα ὁ Παῦλος, πὲς μου ἐπὶ τέλους τι σκέφτεσαι ;

—Γιατί δέν ἀπαντᾷς σ' αὐτό ποῦ σέ ρώτησα ;

—Χμ . . . θὰ μπορούσα νομιζῶ . . . μὰ δέν πρέπει νὰ παίρνεις παράδειγμα ἐμένα. 'Εγώ, ἴσως γιατί ἔζησα ἔξω, ἀποτελῶ μιά κάποια ἐξαιρεση, ὅπως κι' ἐσύ, ὁ κανὼνας ὅμως δέν στηρίζεται σὲ μιά ἢ δυὸ ἐξαιρέσεις.

—Γελιέσαι φίλε μου, στο βάθος σου, είσαι αὐτὸς ποὺ ἤσουν φεύγοντας. Ἡ ράτσα μας δὲν ἀλλάζει εὐκολα. Οὔτε ἡ προφορά σου καλὰ καλὰ δὲν ἄλλαξε μὰ οὔτε καὶ θὰ τὸ προσπάθησες νομίζω ἀπὸ ἐγωϊσμό. Ἄκουσες μερικοὺς ποὺ μαΐμουδίζουν καὶ τρῶνε τὸ ρ;

—Ἴσως ἔχεις δίκιο Μάντα· εἶναι στιγμὲς ποὺ μοιάζομε μὲ ἀγρίμια. Μποροῦμε νὰ σκοτώσουμε μὲ πολὺ εὐκολία καὶ μὲ τὴν ἴδια εὐκολία νὰ σκοτωθοῦμε γιὰ μιὰν ἰδέα!

—Εἶμαστε ἀνισόρροποι μ' ἄλλα λόγια!

—Ἔ, ὄχι δὰ κι' ἔτσι!

—Εἶμαστε . . . εἶμαστε λιγάκι καὶ μὴ σοῦ κοφάινεται.

Χωρικοὶ περνοῦν ἀπ' ἔξω, φωνάζουν στὸν Κωσταντῆ νὰ τοὺς πάει καφφέ στὸν πλάτανο ἀπὸ κάτω καὶ φεύγουν.

Ὁ Παῦλος ἐπιμένει νὰ πάρει μιὰ θετικὴ ἀπάντηση ἀπὸ τὴ Μάντα.

—Δὲν θὰ μοῦ μιλήσεις λοιπὸν γιὰ ὅ,τι κυρίως μ' ἐνδιαφέρει;

—Καὶ ποιά ἡ ἀνάγκη φίλε; Δὲν διασκεδάζομε;

—Θὰ θυμώσω Μάντα! Θέλω νὰ σοβαρευτεῖς πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ νὰ μοῦ ἀπαντήσεις καθαρά.

Ἡ Μάντα σοβαρεύεται:

—Παῦλο . . . εἶμαστε τόσο διαφορετικοὶ χαρακτηριστῆρες στὸ βάθος. Ἐσὺ εἶσαι ἕνας πλούσιος ἄντρας, ἐγὼ μιὰ φτωχὴ κοπέλλα. Δὲν λογαριάζεται φυσικὰ τὸ σόχωρο καὶ τὸ ἀμπελάκι μου περιουσία . . . Μήπως νομίζεις πῶς ὡς σήμερα ἔζησα τὴν ξένοιαστη ζωὴ τῆς φοιτήτριας ποὺ χρηματοδοτοῦν οἱ γονεῖς; Ἄν τὸ νομίζεις

ἔτσι, πλανᾶσαι. Πολλές φορές, δὲν μ' ἔφταναν τὰ λεφτὰ πού μούστελναν καὶ τότε ἀναγκάζομυνα νὰ δουλεύω. Πότε παρέδινα Ἑλληνικά πότε δούλευα σὲ μοδιστράδικα, κάποτε πάλι τύλιζα καραμέλλες σ' ἓνα ἐργοστάσιο εἰδῶν ζαχαροπλαστικής!

—Τὶ σχέση ἔχουν ὄλα τοῦτα μὲ κείνα πού σὲ ρωτῶ;

—Ἐχουν καὶ παραέχουν φίλε μου! Γιατί, ζῶντας ἀνάμεσα στὸ λαό, μπόρεσα νὰ τὸν γνωρίσω λίγο. Εἶδα τὴν ἀγωνία τοῦ φτωχοῦ κοριτσιοῦ, γνώρισα τὴν ἀνικανοποίητη ἐπιθυμία του. Σκούπισα τὸ δάκρυ μιᾶς παραπλανημένης καὶ μοιράστηκα τὸ ψωμί μου μὲ μιὰ ὀρφανή. Ὡς καταλαβαίνεις, ὁ χαρακτηήρας μου πῆρε μιὰ κάποια σκληραγωγία καὶ θὰ μοῦ ἦταν δύσκολο νὰ βγῶ ἀπ' τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ νὰ ζήσω μαλθακά στὸ σπίτι ἐνὸς πλούσιου ἄντρα. Δὲν νομίζεις πῶς δὲν ὑπάρχει σχετικὴ δικαιοσύνη στὴ ζωή;

—Πόσο σοῦ χάλασαν τὸ μυαλουδάκι σου οἱ θεωρίες καὶ τὰ διαβάσματα! Μιλᾶς γιὰ δικαιοσύνη! Εἶναι μιὰ λέξη δίχως περιεχόμενο! Δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει δικαιοσύνη στὸν κόσμο τῶν ἀνθρώπων Μάντα.

—Μὰ οὔτε καὶ στὸν κόσμο τῶν ζῶων ὑπάρχει Παῦλο. Τὸ δυνατότερο τρώει τὸ ἀδύνατο, ποιὰ ἢ διαφορά μας τότε;

—Φυσικὸς νόμος πού δὲν ἀλλοίωσαν χρόνων καὶ χρόνων συστήματα.

—Νά, γιατί διστάζω νὰ σοῦ ἐμπιστευθῶ τὸν ἑαυτό μου.

—Εἶσαι πολὺ ἰδεολόγος καὶ ρωμαντικὴ Μάντα, ὅμως θὰ συνεννοηθοῦμε μιὰ μέρα. Ὁ

άνθρωπος, ό καθ' ένας χωριστά, δέν προσπά-
θησε ποτέ νά φτιάξει μόνος του τή μοῖρα του
κι' αὐτό εἶναι τὸ μεγαλύτερο κακό...

Ἡ Μάντα σηκώθηκε λιγάκι νευρική.

— Πᾶμε στό Δημαρχεῖο, αὐτές οἱ συζητήσεις
δέν τελειώνουνε ποτέ, ἄλλοῦ βλέπω ἐγὼ τή ρίζα
τοῦ κακοῦ κι' ἄλλοῦ ἐσύ. Ἴσως συναντηθοῦμε
κάποτε. Φεύγουν.

Γυναῖκες παρουσιάζονται στήν πόρτα, φω-
νάζουν τὸν Κωσταντῆ πού ἀπησχολημένος στό
τεζάκι του δέν τις ἀκούει.

— Ἐ, Κωσταντῆ, μήπως ἡ ἀνεράϊδα μας, σοῦ
πῆρε καί σένα τή λαλιά σου ;

Στις διαταγές σας κυράδες μου !

— Δέν καταλαβαίνεις γιατί ἤρθαμε ;

— Εἶναι δυνατόν νά μὴ καταλαβαίνω γιατί
μαθές ἔρχονται οἱ μαντατοφόριδες τοῦ χω-
ριοῦ μας ;

— Δέν συμφωνήσαμε νά μᾶς λές τ' ὅ,τι βλέ-
πεις κι' ἀκούεις ;

Ὁ Κωσταντῆς κυτάζει ἔξω ἀπό τὸ παρά-
θυρο, ὕστερα παίρνοντας κοτσομπόλικον ὄφος
ἀρχινᾷ ἐνῶ οἱ γυναῖκες τὸν τριγυρίζουν μέ ζω-
γραφισμένη τή δίψα στά πρόσωπά των γιά νά
μάθουν, τοὺς φαίνεται κιόλας πού τὰ λόγια του
ἀργοῦν νά βγοῦν ἀπ' τὰ χεῖλη καί τὸν πιέζουν
νά μιλήσει γρήγορα.

— Λοιπόν ; λοιπόν ;

— Μάθετε τὸ λοιπόν, πῶς ὁ κύρ Παῦλος
προσπαθεῖ νά ψῆσει τή Μάντα... τὴ φίλησε
κιόλας μπροστά μου, κι' ἐκεῖνη ἔκανε τάχατες
πῶς δέν ἤθελε, ἡ καφερή !

Οἱ γυναῖκες χτύπησαν τίς φοῦστες των·

— Μεγάλος κίνδυνος για τὰ κορίτσα μας !
πρέπει νὰ τὴν πολεμήσουμε.

Μιά γυναῖκα βλέποντας πρὸς τὸ παράθυρο
τοὺς λείει μὲ πολὺ συνένοχο ὕφος :

— Τὸ νοῦ σας... ὁ Μιχαλῖδς περνοδιαβαίνει
ἀπ' ἔξω, μὴν ἐμπιστεύεστε στὴν παλαβομάρα
του, λένε πὼς ὁ Δημήτρης, τὸν ἔβαλε βλεπὲ στὸ
χτίριο. Ἀπὸ τὸ δρόμο ἀκούγονται χωρικοὶ ποὺ
καθὼς πλησιάζουν τὸ καφνεῖο ξεχωρίζουν
τὰ λόγια τοὺς ὀργισμένα :

— Ἐκεῖνοι θὰ χτίζουν τὸ πρῶτ' καὶ μεῖς θὰ
χαλοῦμε τὸ βράδυ !

— Αὐτὸ θὰ φέρει ἀναστάτωση στὸ χωριό !

Μπαίνουν στὸ καφνεῖο ἐξακολουθώντας
νὰ συζητοῦν :

— Ὅϊ, θ' ἀφήσωμε μνιὰ κοπελλιὰ νὰ κάτσει
στὸ λαιμό μας, ἂν ὁ δήμαρχος κι' ὁ δάσκαλος
χάσανε τὰ μυαλά τους κι' αὐτὸς ὁ ρέμπελος ὁ
Κατερινάκης, ἐγὼ τάχω τετρακόσια ! μπρὲ θὰ
γίνει μακελιὸ σοῦ λέω !

Μιά χωρική πλησιάζει αὐτὸν ποὺ μίλησε
τελευταῖος :

— Ἐσὺ κύρ Παναγῆ, πρέπει νὰ φωνάξεις
περισσότερο γιὰ ν' ἀκουστεῖ ἡ φωνή σου, ἔχεις
ἑπτὰ θυγατέρες !

— Τί περιμένουμε ; συμπληρώνει ζωηρὰ μιὰ
ἄλλη, οἱ ἐργάτες σκολάσανε !

— Μὰ τὴν πίστη ποὺ πιστεύω καὶ δὲν ἔχεις
ἄδικο, φωνάζει ὁ κύρ Παναγῆς, πᾶμε ἐτούτη
νέ, τὴ στιγμὴ κιόλας, βγαίνει ἔξω χειρονομώ-
τας, ὁ καφφετζῆς κυτάζει ἀπὸ τὸ παράθυρο,
κουνᾷ τὴν κεφαλὴ του καὶ στρίβει τὸ μικρὸ
μουστάκι του. Κεῖνη τὴ στιγμὴ φτάνει λαχανια-
σμένος ὁ Δημήτρης.

—Ποῦναι τους ; Θὰ μοῦ τὸ πληρώσουν ἄσχημα ἂν ρίξουν καὶ μιὰ πέτρα ! Βγαίνει ἔξω καὶ τοὺς φωνάζει νὰ σταματήσουν. Γίνεται φασαρία, οἱ γυναῖκες τὸν βρίζουν.

—Κάτω ὁ νεραῖδοπαρμένος ! Τιμωρία σ' ὄλους, εἶναι σπέρματα διαόλου !

—Ὅποιος θὰ πάει ἐναντία στὴ βουλή μας, βόλι κακὸ θὰ τότε βρεῖ, φωνάζει ὁ κύρ Παναγῆς καὶ μαζί μὲ τοὺς μανιασμένους συντρόφους του, πιάνουν κασμάδες καὶ χαλοῦν τὸν τοῖχο. Ὁ Δημήτρης προσπαθεῖ νὰ τὸν ὑπερασπισθεῖ, φωνάζει, χειρονομεῖ, δέρνει καὶ στὸ τέλος βρίσκεται λαβωμένος πάνω σὲ σωρὸ ἀπὸ πέτρες. Οἱ χωρικοὶ μὲ τὶς γυναῖκες, σὰν κόρεσαν τὴν ὄρασή τους μὲ τὴν καταστροφή, ἔφυγαν φωνάζοντας πὼς πρέπει νὰ πᾶνε καὶ στὸ Δημαρχεῖο. Οἱ πρωταῖτιοι πρέπει νὰ τιμωρηθοῦν.

Ὁ Μιχαλῖος φορτῶνεται σιγὰ σιγὰ τὸν Δημήτρη καὶ τὸν μεταφέρει στὸ καφφενεῖο φωνάζοντας στὸν καφφετζῆ:

—Κωνσταντῆ, ἔλα μωρὲ σπιοῦνε, φέρε λίγο νερό . . . ὑποψία τῶν ἀντρῶν . . . δὲ βγάνεις μωρὲ τὰ παντελόνια λέω 'γὼ νὰ βάλεις φουστάνια ; Ἰντα λογαῖται μαθὲς κι' ἐσὺ μὲ τοὺς ὀχτρούς ;

Ὁ Κωνσταντῆς τρέχει πέρα δῶθε φοβισμένος, πάει νερὸ στὸ Δημήτρη, ποῦ ἔχει γύρει πάνω σ' ἓνα τραπέζι κατάχλωμος καὶ μουρμουρίζει :

— Πῶπῶπῶ, κακὸ ποῦ γίνηκε στὸ χωριό μας !

Ἡ Θεώνη ἔρχεται ἀναμαλλιασμένη, βλέποντας τὸ Δημήτρη τὸν ἀγκαλιάζει μὲ σπαραγμὸ καὶ λέει ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ κλαῖμα ποῦ ἔκανε τὸ στήθος της νὰ ταράσσεται :

—Τὸ κακὸ μαντᾶτο, τρέχει μὲ τὴ γρηγοράδα τῆς ἀστραπῆς . . . μοῖρα μου κι' ἴντα σούκανα νὰ μὲ χτυπήσεις ἔτσι :

Ὁ Δημήτρης προσπαθεῖ νὰ τοὺς πεῖ νὰ τὸν βοηθήσουν νὰ σηκωθεῖ, κείνη τὴ στιγμή μπαίνει καὶ ἡ Στελλιανή. "Ἐχει σατανικὸ ὕφος, κύταξε μὲ χαιρεκακία τὴ Θεώνη καὶ τὸ Δημήτρη ὕστερα φανάζει :

—"Ἐσπειρα καὶ θέρισα κακὸ, ποὺ θὰ κάνει χρόνια νὰ τὸ ξεχάσει τὸ χωριό. Πάω καὶ στ' ἄλλο πανηγύρι. "Ἐφυγε σὰν ἀστραπή.

*
**

Ἡ αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων τοῦ Δημαρχείου ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα δωμάτια τοῦ σπιτιοῦ τοῦ δημάρχου. Ἄπλὸ, μ' ἓνα μεγάλο καμαρωτὸ παράθυρο ποὺ ἄφηνε νὰ φαίνεται ὁ λόφος τοῦ ἀπάνω χωριοῦ καὶ μέρος ἀπὸ τὸ κάτω. Στὸν τοῖχο λίγα κάδρα καὶ παληὰ τουφέκια, λίγα καθίσματα, ἓνας μεγάλος καναπὲς μὲ μαξιλάρια κι' ἓνα τραπέζι μὲ λιὸν νταντελένιο λουλακισμένο τραπεζομάντηλο. Στὸ πλαϊνὸ δωμάτιο, ἔτρωγαν, ὁ δήμαρχος, ὁ δάσκαλος, ὁ Παῦλος, ἡ Μάντα κι' ὁ γεωπόνος. Ὁ Μιχαλῖος μῆκε σιγὰ σιγὰ, βλέπει ἓνα γύρω, σταματᾷ λίγο στὰ τουφέκια, ὕστερα πηγαίνει πρὸς τὸ παράθυρο καὶ κυτᾶζει ἔξω. Κόττες σκάλιζαν / ο' ἓνα κομάτι περιβολιοῦ ἐπίτηδες σκαμμένο. Ξαφνικὰ μπαίνει ἡ Κατερίνα, μιὰ μεσόκοπη καλοκάγαθη ὑπηρέτρια, κρατῶντας μιὰ πιατέλα μ' ἓνα ψητὸ κοτόπουλο γαρνιρισμένο μὲ τηγανιτὰ πατατάκα, βλέπει τὸ Μιχαλῖο καὶ κοντοστέκεται :

— Μιχαλιό, ἴντα γυρεύεις μωρὲ ἐπάε τέ-
θοιαν ὥρα;

Ἐὸ Μιχαλιὸς γυρίζει πρὸς τὸ μέρος τῆς σο-
βάρὸς καὶ πλησιάζοντάς τὴν, ἀναπνέει βαθεῖα
καὶ χώνει τὸ πρόσωπο κοντὰ στὸ κοτόπου-
λο, ἀστειεύεται:

— Σὰ δὲ μὲ κάλεσεν ὁ δήμαρχος, ἦρθα κι'
ἐγὼ ἀμοναχὸς μου, ἐξέχασέ το φαίνεται!

Ἡ Κατερίνα γελά

— Χά, χά, χά κακόψοφο νὰ μὴν ἔχεις μωρὲ,
πήγαινε μπρὲ στὴν κουζίνα κι' ἀνίμενέ με,
θαρρῶ πὼς ἐπερίσσεψε καὶ γιὰ σένα μιὰ ὀλιά...

— Ἐχει μπρὲ ὄρεξη ἢ δεσποινὶς Μάντα;
λέει δειλὰ στὴ Κατερίνα, μὴ θέλοντας νὰ τὴ
φοβίσει.

— Ναί, γιάντα;

— Νὰ τὸ πῶ; νὰ μὴν τὸ πῶ; ἴντα λές μωρὴ
Κατεριά;

Ἡ Κατερίνα τὸν κυτάζει μὲ ἀγωνία.

— Ἰντα νὰ τσῆ πεῖς καὶ νὰ μὴ τσῆ πεῖς;
ἔπαθε κοντό, πρᾶμα ἢ μάνα τσῆ;

— Λαβῶσανε τὸ Δημήτρη στὸ μύλο.

— Ἐ; κακὸ καὶ κακοντόπαθε ὁ ἄμοιρος καὶ
γιάντα μαθές; πήγαινε στὴν κουζίνα κ' ἔρχο-
μαι. Προχώρησε πρὸς τὴν τραπεζαρία κι' ἐσέρ-
βιρε τὸ κοτόπουλο, ὕστερα πῆγε νὰ βρεῖ τὸ
Μιχαλιὸ στὴν κουζίνα.

Στὸ μεταξὺ σηκώθηκαν κι' οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸ
τραπέζι καὶ πῆγαν στὸ μεγάλο δωμάτιο γιὰ νὰ
πάρουν τὸν καφφέ τους.

Ἐὸ γεπόνος ἦταν ἕνας ἀδύνατος νέος μὲ
γυαλάκια, ἔχει πάρει ἀπὸ κοντὰ τὴ Μάντα καὶ
τὴν κολακεύει.

— Πραγματικὴ ὄασις θᾶστε ἐδῶ δεσποινὶς,

πρέπει νά βεβαιωθῆτε πῶς μοῦ κάματε ἐξαιρετική ἐντύπωση.

Ὁ Παῦλος ποῦ ἀπ' ὥρα δὲν κάνει ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ τὸν διακόπτει στὶς ἐξάρσεις του, τὸν πλησιάζει πάλι :

— Νομίζω κύριε Στερεέ πῶς μὲ τις νεώτερες ἀνακαλύψεις, ὁ δάκος δὲν θὰ καταστρέφει γιὰ πολὺν καιρὸ τις ἐλθές μας

— Ἀσφαλῶς, ἀσφαλῶς, βιάζεται νὰ ξαναπεῖ ὁ γεωπόνος καὶ γυρίζει πάλι στὴ Μάντα.

— Ὑποβάλλατε αἴτηση δεσποινὶς γιὰ νὰ διορισθῆτε καθηγήτρια τῆς φιλολογίας :

— Ἐχω πάρει σειρά, κύριε Στερεέ καὶ ὡς ξέρετε σήμερα εἶναι πολλοὶ οἱ ἀδιόριστοι.

— Μάντα μου, λέει ὁ δήμαρχος, μᾶς ἔβγαλες ἀσπροπρόσωπους ! Νᾶσαι καλά.

Ἡ Καταιρίνα φέρνει τὸν καφφέ στὸ μεταξύ, φαίνεται στενοχωρημένη καὶ κυτᾶζει ζωηρὰ τὴ Μάντα. Στὴν κουζίνα ἔμαθε τὰ καθέκαστα.

— Τί τρέχει Καταιρίνα ; ρωτᾷ ἀνήσυχη ἡ Μάντα.

Δὲν πρόφτασε ὅμως νὰ πάρει ἀπάντηση. Ἀπὸ τὸ δρόμο ἀκούστηκαν φωνές, πῆγαν ὅλοι τρομαγμένοι στὸ παράθυρο. Οἱ χωρικοὶ φώναζαν, πετοῦσαν πέτρες καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ βάλουν φωτιά στὸ Δημαρχεῖο.

— Ὁ Μιχαλιὸς ἦρθε καὶ πιάνοντας τὴ Μάντα ἀπὸ τὸ χέρι τὴν συμβουλεύει νὰ τὸν ἀκολουθήσει,

— Πᾶμε Μάντα, τὸ πλῆθος εἶναι ὀργισμένο, λάβωσαν καὶ τὸ Δημήτρη, πᾶμε.

— Τὸ Δημήτρη ; Ἡ Μάντα τρόμαξε.

— Ναι καὶ χάλασαν καὶ τὸν τοῖχο...

— Ἡ Θεώνη μας, ἡ μητέρα ; ρωτᾷ μὲ ἀγωνία.

Κείνη τή στιγμή μπήκε ή γιατράινα.

—Μάντα!

—Μητέρα!

Ἐγκαλιασμένες στάθηκαν κοντά στό τραπέζι. Μερικοί ἀπό τοὺς χωρικοὺς καί τρεῖς γυναῖκες ἦρθαν ἀναστατωμένοι, σταμάτησαν στήν πόρτα. Ὁ δήμαρχος αὐστηρὸς πηγαίνει κοντά τους.

—Δέν τῶξερα πὼς εἶχαμε θηρία στό χωριό μας! Μπράβο σας, καλὴν ἐντύπωση θὰ κάναμε στὸν ξένο μας. Τί πράματα εἶναι τοῦτα Παναγιῆ;

—Εἶναι ἓνα μικρὸ μάθημα γιὰ νὰ ὑπολογίζετε ἄλλη φορὰ τὴ γνώμη μας.

Μιά χωρική πλησιάζει τὴ Μάντα ποὺ σοβαρῆ, στενοχωρημένη, παραμερίζει τὴ μητέρα της καί στέκεται μπροστά της :

—Εἶσαι διαόλισσα ἐσύ! ἀναστάτωσες τὸ χωριό μας, ξελόγιασες τὰ κορίτσια μας, νὰ πᾶς ἐκεῖ ποὺ ἤσουνα καί νὰ μᾶς ἀφήσεις τὸ νοῦ στήν κεφαλή μας.

Ὁ Παῦλος μπήκε στή μέση, σπρώχνοντας ἑλαφρὰ τὴ γυναῖκα.

—Ἡ διαόλισσα εἶσαι σὺ ποὺ πῆρες τοὺς δρόμους μὲ τὰ ρόπαλα, νοικοκυρὰ γυναῖκα λογιάζεσαι;

Γίνεται φασαρία, φωνές, κακό. Οἱ ἄντρες εἶναι ἔτοιμοι γιὰ μεγάλο πανηγύρι. Ὁ γεωπόνος τρέμοντας στάθηκε κοντά στό παράθυρο, βλέποντας μιὰ ἔξω, μιὰ μέσα γιὰ νὰ πηδήσει ἂν βρεθεῖ στήν ἀνάγκη.

—Τί θέλετε τέλος πάντων, φωνάζει ὁ δήμαρχος, χαλάσατε τὸν τοῖχο, λαβώσατε τὸ καλ-

λίτερο παλληκάρι τοῦ χωριοῦ, τί ἄλλο θέλετε ;
λέγε λοιπὸν Παναγῆ!

—Νὰ μὴ τὸν ξαναχτίσετε, γιατί μὰ τὴν πίστη ποῦ πιστεύω καὶ πολλοὺς θὰ θάψει ἀπὸ κάτω!

—Νὰ μὴν τὸν ξαναχτίσουμε... πολὺ καλὰ Παναγῆ, νὰ μὴν τὸν ξαναχτίσουμε. Ποτέ μου δὲν τὸ περίμενα ἀπὸ σένα σοβαρὸ ἄνθρωπο, νὰ φέρνεις τὴ γκρίνια στὸ χωριό. Μεγάλο κακὸ ἀλήθεια νὰ θέλουμε τὴν πρόοδο καὶ γιὰ τὸ χωριό μας .. μὰ γι' αὐτὸ δὲν θὰ δοῦμε ποτέ μας οὔτε προκοπὴ οὔτε καλό .. ἔχουμε τὴν καλλίτερη πατάτα καὶ τὰ καλλίτερα καρπούζια. Ἔχομε τὴ δύναμη τοῦ ποταμοῦ, κι' ὅμως καίμε ἀκόμα πετρέλαιο καὶ λάδι γιὰ φωτισμό. Σ' ἄλλα χωριά, ἔβαλαν κιάλας αὐτοκίνητο, ἐμεῖς ἔχουμε σοοστες καὶ γαϊδουράκια. Οὔτε δρόμους ἔχομε.

—“Ἄς εἶναι καλὰ ὁ βουλευτὴς μας ποῦ ἔρχεται μόνο σὰ θέλει νὰ πάρει τοὶ ψήφους μας” κι' ὁ ἐργολάβος ποῦ θέλει νὰ φάει τὸ μισὸ χωριό, γιὰ νὰ περάσει τὸ δρόμο κι' ἀπ' ἐδῶ.

Ἡ γιάτραινα πλησιάζει πάλι τὴ Μάντα καὶ μὲ στοργή

—Πᾶμε παιδί μου κι' ἄστους, αὐτοὶ δὲν καταλαβαίνουν ἀπὸ τέθιοι.

—Ποῦ εἶναι ὁ Δημήτρης μητέρα ;

—Στὸ σπίτι, μὲ τὸ θεῖο σου καὶ τὸ γιατρό, πᾶμε.

—Τὰ πνεύματα εἶχαν κατευνασθεῖ λίγο. Ὁ Παῦλος ἔφερνε βόλτες νευρικός καὶ κάπνιζε, ὁ γεωπόνος δὲν τὸ κουνούσε ἀπὸ τὸ παράθυρο κι' ὁ δάσκαλος ποῦ εἶχε ἔτοιμο τὸ μπαστουνι του ἂν χρειαζόταν, πῆρε τὸ λόγο κουνώντας τὴν κεφαλὴ του.

—Μᾶς ρεζιλέψατε... Τόσα χρόνια δασκά-
λευα τὰ παιδιά σας καὶ ποτὲ δὲν εἶπατε πικρὸ
λόγο γιὰ μένα. Πῶς ἦταν δυνατόν νὰ μπλεχθῶ
σὲ μιὰ δουλειὰ ποὺ δὲν θᾶταν γιὰ τὸ καλὸ τοῦ
τόπου μας καὶ μόνο; Τὸ πῶς θὰ τὸ μετανιώσε-
τε, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὥστόσο ὁμως σπει-
ρατε δαιμόνια κι' αὐτὰ δὲν θὰ βγοῦν σὲ καλὸ.
Πηγαίνετε στὰ σπίθια σας καὶ μὲ σύνεση,
σκεφτῆτε τ' ὅτι κάνατε σήμερα. Οἱ χωρικοὶ
φεύγουν σιωπηλοὶ μουρμουρίζοντας πῶς αὐτὸ
εἶναι ἡ ἀρχή. Μιὰ ἡσυχία ἀπλώνεται γιὰ λίγο
στὸ δωμάτιο, ὁ γεωπόνος ἀναπνέει. Ἐτοιμάζον-
ταν νὰ φύγουν γιὰ τὸ σπῖτι τῆς γιάτριννας, σάν
βλέπουν τὴ Στελλιανή. Γελᾷ ἄγρια σάν νάχει
σαλέψει τὸ λογικὸ τῆς. Στέκεται μπροστὰ στὴ
Μάντα καὶ πρὶν προφθάσει κανένας νὰ τὴν
ἐμποδίσει, τὴν ἀρπάζει ἀπ' τὰ μαλλιά.

Τὸ χέρι τοῦ Παύλου βαρὺ ἔπεσε ἀπάνω τῆς.

—Θὰ χαρῶ τὴν ἐκδίκησή μου ὡς τὸ τέλος κι'
ἄς μὲ σκοτώσεις—τοῦ φώναξε—σ' ἄκουσα ποὺ
τῆς ἔλεγε πῶς ἡ ἀγάπη πλερώνεται μ' αἷμα.
Γιατὶ τάχατες ἡ δική σου κι' ὄχι κι' ἡ δική μου;

Ἡ Μάντα κατώρθωσε νὰ σωθεῖ ἀπὸ τὰ χέ-
ρια τῆς. Ἡ Στελλιανή βρίσκεται τώρα στὰ χέ-
ρια τοῦ Παύλου ποὺ προσπαθοῦσε νὰ τὴν κάνει
νὰ συνέλθει, ἐνῶ αὐτὴ φώναζε:

—Χτύπα, χτύπα ὅσο θέλεις, καλλίτερα ὁ
θάνατος παρά ἡ βασανισμένη ζωὴ.

Ἦταν μιὰ στιγμή πολὺ κρίσιμη· κι' ὅπως
μὲ τρομερὴ ἔξαψη τὴν εἶχε πιᾶσει ἀπ' τὰ λυμέ-
να τῆς μαλλιά, συγκρατώντας τὴν, χωρὶς νὰ τὴν
χτυπήσει, ἡ Μάντα τρέχει καὶ τὸν ἀγκαλιάζει:

—Παῦλο μου μὴ . . . δὲν ξέρει τί λέει.

Ἡ Στελλιανὴ τάχασε, κύταξε τὴ Μάντα

ν' ἀγκαλιάζει τὸν Παῦλο ἀποσβολωμένη, ὅστε-
ρα, βγάζοντας μιὰ φωνὴ σὰν τοῦ ζώου ποῦ
τὸ σφάζουν, ἔφυγε τρέχοντας.

—Σὰς εἶχα προειδοποιήσει εἶπε ὁ δάσκαλος,
τόξερα πῶς ἡ βουβαμάρα τους δὲ θάβγαине σὲ
καλό.

—Τώρα ξεθύμαναν—λέει ὁ Παῦλος—αὔριο
θὰ ξαναρχίσωμε κι' ὅποιος τολμήσει ἄς πάει
νὰ τὸ χαλάσει.

Ὁ δήμαρχος σιωποῦσε σκεπτικός, κύταζε
τὴ Μάντα, σὰν νὰ περιμενε καὶ τὴ δική της
κρίση.

—Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ξαναρχίσωμε ἀμέ-
σως—λέει ἐκείνη—δὲν καταθέτω τὰ ὄπλα, ἀλ-
λά θὰ σκεφθοῦμε ἕναν τρόπο νὰ τοὺς πάρουμε
μὲ τὸ μέρος μας. Ἀκούσατε πῶς μίλησε ὁ κύρ
Παναγῆς ; Γιὰ νὰ ὑπολογίζωμε τὴ γνώμη τους.
Δὲν ἔχομε παρὰ νὰ περιμένωμε λίγο.

Δὲν ὑπολογίζετε τάχα αὐτοὺς ποῦ χτίζανε ;
Τὸ βράδυ θάχωμε ἐπεισόδια. Πρέπει νὰ τὰ προ-
λάβωμε μὲ κάθε τρόπο. Γιὰ τὴν ὥρα, ἔχομε
τὸ Δημήτηρ μας λαβωμένο ἄς μὴν δημιουργή-
σωμε ἄλλα θύματα.

Ὁ γεωπόνος πῆρε θάρρος καὶ φτιάχνοντας
τὸ σακάκι του καὶ τὰ γυαλάκια του, ἄφησε τὸ
παράθυρο καὶ πῆγε κοντά τους.

—Πολὺ καλὰ τὰ λέει ἡ δεσποινίς, βέβαια
δὲν χρειάζεται νὰ δημιουργηθοῦν φασαρίες με-
γαλύτερες !

Ξεκίνησαν ὄλοι γιὰ τὸ σπίτι τῆς γιάτριννας.
Ἡ Μάντα, περπατοῦσε πλάϊ στὸν Παῦλο καὶ
τὴ μητέρα της. Στὸ πρόσωπό της ἦταν ἀπλω-
μένη μιὰ μελαγχολικὴ καρτερία ποῦ ὅμως ἔλεγε
πῶς μιὰ μέρα θὰ νικοῦσε καὶ πῶς ἡ νίκη της

θάταν διπλή γιατί θάβλεπε αὐτοὺς τοὺς ἴδιους
ποὺ τὴ χτυποῦσαν σήμερα νὰ συνεργάζονται
αὔριο μαζί της.

Τὸ μαντάτο εἶχεν ἀπλωθεῖ σ' ὄλο τὸ κάτω
χωριό, πῆρε τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο κι' ἀνέβηκε
στ' ἀπάνω. Οἱ φίλοι τῆς Μάντας εἶχαν μαζευ-
τεῖ στὸ σπίτι της καὶ τὴν περίμεναν. Οἱ ἐχθροὶ
της, κύταζαν βουβά καθὼς περνοῦσεν ἀγέρωχη
ἀπὸ μπροστά τους καὶ τοὺς κύταζε ζωηρὰ μέ-
σα στὰ μάτια, ἔτσι ποὺ πολλὰ νὰ παιγνιδίσουν
στὴν ἀρχὴ σαστισμένα, καὶ νὰ χαμηλώσουν
σιγὰ σιγὰ.

Τὸ δίχως ἄλλο θὰ σκεφτόντουσαν τώρα, κι'
ἦταν μὰ τὴν ἀλήθεια, σπέρμα διασολικό, γιὰ νὰ
μὴν φοβηθεῖ ὕστερα ἀπὸ τόσο σαματᾶ !

Κι' ὅμως δὲν ἦταν αὐτό. Τὸ δυνατὸ τοῦτο
κορίτσι, βρῆκε τὴν εὐκαιρία σὰν ἔμεινε μόνο
του, νὰ λυγίσει κάτω ἀπὸ μιὰ φυσικὴ κούραση
μιας ἀγωνιώδικης πάλης καὶ νὰ σταματήσῃ λί-
γο ὡς ποὺ νὰ πάρει καινούριες δυνάμεις. Γιὰ
μέρες πολλὲς δὲν κατέβηκε στὸ καφφενεῖο οὔτε
στὸ κάτω χωριό.

* *

- Τί ὥρα ξύπνησες ἀγαπημένη ;
- Μόλις ἔφεξε
- Δὲν νομίζεις πὼς βγαίνεις πολὺ πρωτὶ ;
- Μ' ἀρέσει νὰ βλέπω τὴ μέρα ἀπ' τὸ βου-
νό, εἶσαι καλά ;
- Μόνο τίς λίγες ὧρες ποὺ κοιμᾶμαι φεύ-
γεις ἀπὸ τὸ νοῦ μου κι' αὐτὸ γίνεται ὅσο δὲν
σὲ βλέπω στὸνειρό μου.

Ὁ Παῦλος καθίζει πλάι στὴ Μάντα σ' ἓνα

μεγάλο χαράκι που προεξέχει στο ὕψωμα του βουνοῦ, ἀπλώνει τὸ χέρι του καὶ ἀγκαλιάζοντάς την ἀπὸ τῆ μέση, γέρνει στὸ στήθος του τὸ κεφάλι της. Τῆς χαϊδεύει ἀλαφρὰ τὰ μαλλιά, ἐκείνη τὸν κυτάζει στὰ μάτια, φαίνεται σκεπτική.

— Μάντα μὴ μοῦ ἀρνηθεῖς πὼς κάτι σέ βασανίζει. Συχνὰ ἀντικρύζω τὸ βλέμμα σου τρομαγμένο, τί σκέφτεσαι ;

— Μ' ἀγαπᾶς στ' ἀλήθεια Παῦλο ;

— Τὸ ρωτᾶς ;

Τί γίνεται στὸ κάτω χωριό ; Σταμάτησαν οἱ καυγᾶδες ;

— Ἔσπασαν μερικές μύτες, πρίστηκαν λίγα μάγουλα, ὑπάρχει λίγη ἔχθρητα ἀκόμα . . . Ἀγῶνας δίχως αἷμα γίνεται ;

— Ἦταν σὰν νὰ ζητοῦσαν ἀφορμή, ἂν δὲν ἦταν ἡ λέσχη, θαύρισκαν τίποτ' ἄλλο.

— Ξύπνησαν τὰ αἷματά τους.

Σιωποῦν λίγο, κρατιοῦνται ἀπ' τὰ χέρια. Ἀσκορδαλοὶ κατεβαίνουν σχεδὸν ἄφοβα κοντὰ τους, τσιμποῦν κάποιο σπόρο καὶ ξαναφεύγουν. Τὸ βουητὸ τῆς πηγῆς δίνει ἓνα περιεργο τόνο στὴ μοναξιά τοῦ βουνοῦ. Ὁ ἥλιος βγαίνει ὀλοστρόγγυλος ψηλά, στὴν ἀρχὴ ἔχει ἓνα πορτοκαλί χρῶμα, ὕστερα χρυσιζει. Τὰ λειβάδια παίρνουν ἓνα ζωηρὸ πράσινο χρῶμα, τὰ σπαρτὰ κίτρινίζουν καὶ οἱ παραπόταμοι φαίνονται καθαρὰ. Ἀπὸ διάφορα περάσματα, μικρὰ κοπάδια ἀπὸ ἀγριόπαπιες καὶ νερόκοτες παίρνουν φτερό. Ἀραιοὶ πυροβολισμοὶ δονοῦν τὸν ἀέρα καὶ ἀναγγέλλουν τὴν ὕπαρξη κυνηγῶν.

Ἡ Μάντα ἀγκαλιάζει τὸν Παῦλο, τὸν σφύγει δυνατὰ καὶ τοῦ λέει γέρνοντας τὸν κεφάλι στὸ στήθος του ἐνῶ τὸν κυτάζει:

—Τι θά γίνουμε ; Κοντά σέ μένα, πήρε και σένα τὸ σχέδιο καλέ μου. Μᾶς γράψανε στὸ ἴδιο κατάστιχο !

—Ἐχε ἐμπιστοσύνη σέ μένα, δὲν πιστεύω νάχασες τὸ θάρρος σου;

Σηκώνονται και παίρνοντας μιὰ μικρὴ στραταρίδα, προχωροῦν πρὸς τὴν ἀντίθετη πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ. Ἐδῶ εἶναι ἓνα μεγάλο δάσος ἀπὸ ἄγρια βελανίδια κι' ἄγριοαχλαδιές, περπατοῦν πιασμένοι χέρι χέρι κάτω ἀπὸ τὴ σκιά. Ἀπὸ μακριὰ ἔρχεται ὁ χτύπος τσεκουριῶν, κάποιος κόβει ξύλα κι' ὅσο προχωροῦν, βλέπουν καπνὸ. Θᾶναι κάποιο καμίνι ποῦ φτιάχνουν κάρβουνα.

Ἄραβωνιαστοῦν ἢ νά πατρευτοῦν ἀμέσως και νά φύγουν ἂν θέλει ἀπὸ τὸ χωριό.

Ἐκεῖνη ἀρνεῖται, τὸ γιατί, δὲν τὸ ξέρει οὔτε ἡ ἴδια.

—Μήπως θά περιμένεις τὴ Θεώνη ;

—Ἴσως νᾶναι κι' αὐτό. Μιλήσαμε χτὲς βράδυ κι' ἐτοιμάζονται γιὰ τὸ γάμο.

Ἐνας τσομπᾶνος τοῦ Παύλου ἀνέβαζε πρόβατα στὸ βουνό, τὸν πλησίασαν και ζήτησαν ν' ἄλμexει γάλα γιὰ νά πιοῦν. Ὁ τσομπᾶνος πήρε ἓνα γαλαχτερὸ πρόβατο, τ' ἄλμexε στὸν ἀραγὸ και τοὺς πρόσφερε.

Ἐστερα πάλι προχώρησαν, πήραν μιὰν ἄλλη στραταρίδα, ἔφτασαν στὴν πηγὴ, κάθισαν λίγο και κατέβηκαν στὸ κάτω χωριό, μακριὰ ἀπ' τὰ σπίτια και τὰ καφφενεῖα, τράβηξαν κατὰ τὴ θάλασσα.

Σ' ἓνα χωράφι τοῦ Παύλου ὑπῆρχε ἓνας καλαμιῶνας, ποῦ κρατοῦσε ἄρκετὰ μεγάλη ἀπόσταση. Κάθε καλοκαῖρι ἀνανέωναν τὶς καλύ-

βες στ' άλώνια απ' αὐτὰ τὰ καλάμια καὶ πέρα-
ναγαν καὶ τὸν καπνὸ.

Ἡ Μάντια εἶχε μιὰ ἰδέα: Νὰ πέσουν στὴ
θάλασσα. Διάλεξε καθέννας τὴν καμπίνα του
σ' ἓνα κούφωμα ποὺ τὸ φύλλωμα τῶν καλαμιῶν
ἦταν πυκνὸ καὶ σὲ λίγο συναντήθηκαν κοντὰ
σ' ἓνα νησάκι ποὺ μιὰ μεγάλη σπηλιά ἔμοιαζε,
σὰν στόμα θηρίου. Οἱ τσομπάνηδες μεταχειρί-
ζονταν τὸ νησάκι γιὰ χειμαδιό, κι' ὁ μύθος ἔλε-
γε πὼς ἦταν κάποιο μεγάλο θηρίο ποὺ ἐρχόταν
ἀπὸ ξένο τόπο καὶ τὸ στοίχειωσε ὁ ἅγιος τοῦ
χωριοῦ. Τὸ κορίτσι φοροῦσε τὴν κομπιναιζὸν
του γιὰ μαγιώ. Βγῆκαν στὸ νησί. Τρομαγμένο
πετάχτηκε ἀπὸ μιὰ κρύπτη ἓνα ἀγριόγιδο, πῆρε
τὴν ἀνηφοριὰ καὶ τρόμαξε τ' ἀγριοπερίστερα,
ποὺ σχημάτισαν ἓνα γκριζο σύννεφο πάνω ἀπ'
τὸ νησάκι καὶ πέταξαν γιὰ τὶς καλάμιές.

Φέρνουν βόλτα στὸ βουνό, μικροὶ θάμνοι καὶ
λίγη βοσκή, μικρὲς γουβίτσες, σκεπασμένες μὲ
πέτρες γιὰ νὰ κρατοῦν καθαρὸ τὸ νερὸ τῆς βρο-
χῆς. Ἡ ἀρμύρα τῆς θάλασσας ἔχει φθάσει ὡς
ἀπάνω καὶ σὲ πολλὰ μέρη τὸ ἀλάτι γιαλίζει
σὰ μάρμαρο στὸν ἥλιο.

Ὁ ἥλιος καίει, τὰ νέα κορμιά ἀρχίζουν νὰ
πυρώνουν, ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, ἀγνάντια μὲ
τὸ λυβικὸ πέλαγος φαίνονται λίγα δέντρα, τρέ-
χουν γιὰ τὴ σκιά τους. Ὁ Παῦλος καθαρίζει
τὸν τόπο, ξαπλώνουν.

Στὴν ἀρχὴ δὲν μιλοῦν. Τὰ στήθεια τους εἶναι
φουσκωμένα ἀπ' τὸν ἀέρα, τὰ πρόσωπά τους
εἶναι ἀλμυρὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα, τὰ μάτια τους
εἶναι γεμᾶτα ἥλιο...

Ἀνάμεσα στὴ γῆ καὶ στὸν οὐρανὸ' κι' εἶναι
κι' οἱ δύο τους νέοι κι' εἶναι κι' οἱ δύο τους ζε-

στοί. Τὰ νεῦρα τους παραλύουν, ἡ ἀνάσα τους κόβεται. Εἶναι δυὸ ἄνθρωποι ἐλεύθεροι, ἄγριοι σὰ ψυχόρμητά τους· σάν τ' ἄγριόγιδα σκαρφαλώνουν στοὺς βράχους, σάν τ' ἄγριο-περίστερα πετοῦν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο... Κι' εἶν' οἱ δυὸ τους ἐκεῖ, ἀνάμεσα σὲ γῆ καὶ σ' οὐρανό!

Σάν γύρισαν στὶς καλαμιές ἡ μέρα ἔγερνε· κουρασμένοι, εὐτυχισμένοι πῆραν τὸ δρόμο γιὰ τὸ χωριό. Στὸς λίγους ποὺ συνάντησαν, ἔδωσαν χαιρετισμό, στὴν εὐτυχία τους δὲν ἤθελαν νὰ σκεφθοῦν τίποτ' ἄλλο. Γι' αὐτοὺς θαρρεῖς κι' εἶχε γεννηθεῖ ὁ κόσμος κελὴ τῆ μέρα καὶ τὸν ἔβλεπαν ὡραῖο γιατί ἔκλειναν μέσα τους ἕνα κόσμο ὡραῖο. Τὸ κακὸ τῶχαν κιόλας ξεχάσει. Ὡς τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ, εἶχανε τόσο ἀγαπηθεῖ ποὺ νὰ μὴν μπορεῖ νὰ ζήσει ὁ ἕνας μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄλλο οὔτε μιὰ ὥρα. Ἡ Μάντα παρακολουθοῦσε τὸν Παῦλο ποὺ φορῶντας μπότες, κυλότα κι' ἕνα σκοδρο πουκάμισο μ' ἀνασκουμπωμένα τὰ μανίκια, πῆγαινε σὰ περιβόλια καὶ σὰ χωράφια του καὶ ἐπιστατοῦσε. Στὸ θέρισμα ἔκαναν ἕνα μικρὸ γλέντι στὸ χτῆμα καὶ στὸν τρυγητὸ ἄναψαν φωτιές ποὺ φαίνονταν ἀπὸ τὸ πάνω χωριό. Ὑστερα στὸ ληομόζωμα, ἡ Μάντα ἔνοιωθε μεγάλη χαρὰ ν' ἀνακατεύεται μὲ τὶς ἐργάτριες καὶ νὰ κουβεντιάζει μαζί τους.

Μὲ τὴν Στελλιανὴ συναντιόντουσαν κάθε φορὰ ποὺ ἡ Μάντα πῆγαινε στὸ χτῆμα. Ἦταν σιωπηλὴ χωρὶς ν' ἀφήνει νὰ καταλάβει ἡ Μάντα, ἂν εἶχε μετανοήσει ἢ ὄχι.

Ἐκελὴ τῆς μιλοῦσε μὲ καλωσύνη καὶ πίστευε πὼς θὰ ἔπαιρνε τὴ συγνώμη τῆς σιγὰ σιγὰ γιὰ ἕνα πρᾶμα ποὺ δὲν ἔφταιγε. Κάποτε κά-

ποτε ή έπιβολή τής Μάντας στή Στελλιανή ήταν φανερή. Τό είχε δεϊ στά μάτια της σέ μιιά έκφραση χαράς στήν παρουσία της.

Ή Στελλιανή ίσως ν' άγάπησε τόσο τόν Παύλο κι' άπό αίσθημα άνωτερότητας πού κι' ή ίδια δέν πίστευε, ν' αγαπούσε τώρα κάθε τί πού εκείνος έπλησίαζε. Μά και ιδιαίτερα, ή Μάντα, τής είχε μιλήσει τόσο πολύ και τόσο διαφορετικά στή ψυχή της. Ήθελε νά τήν κερδίσει μέ κάθε τρόπο και φαίνεται πώς πήγαινε σιγά σιγά νά τό πετύχει.

Στά πρωτοβρόχια παντρέφτηκε ή Θεώνη μέ τόν Δημήτρη. Τούς στεφάνωσε ό Παύλος. Γινηκε γλέντι μεγάλο. Οί νέοι και οί νέες του χωριου τραγούδησαν, χόρεψαν και πήραν κουφέτα άπό τής νύφης τό δίσκο για τό μαξιλάρι τους.

Τώρα, δειλά δειλά στήν άρχή πού όσο πήγαιναν ξεθάρρευαν, τά κορίτσια κατέβαιναν στά καφφενεία κι' όχι σπάνια έβλεπαν ένα ζευγαράκι νά παίρνει τόν άνηφορικό δρόμο για τό βουνό. Έκεϊ πού μέ καρδιοχτύπια βλεπόντουσαν πριν κρυφά, τώρα άρχιζαν νά καταλαβαίνουν πώς κάτω άπ' τόν ήλιο τίποτα δέν έπρεπε νά μένει κρυμμένο και σκοτεινό.

Τά πρόσωπα-τών νέων, άρχιζαν νά χάνουν τήν μαραμένη τους έκφραση. Ή έπίδραση τής Μάντας άρχισε νά φαίνεται.

* * *

Έκείνο τό χειμώνα έπεςαν πολλές και δυνατές βροχές και κατά τό τέλος έβρεξε τρεις μέρες συνέχεια. Τά πηγάδια γέμισαν κι' ό πο-

ταμός άγριος άπλωσε τούς ύγρούς του πλοκά-
μους, χύθηκε στα περβόλια, χάλασε τούς φρά-
χτες και τὰ γεφύρια, έφραξε τις τάφρους και
γλύφοντας τις πλευρές τών χαμηλών σπιτιών,
άνέβηκε στις στέγες κι' ένώθηκε με τή βροχή.
Ου̐θε περνούσε, σκορπούσε τήν καταστροφή.
Ξερίζωσε δέντρα, πήρε ζώα, έπνιξε παιδιά και
γέρους. Πάνω στις χαμηλές ταράτσες που οι
χωρικοί ξέραιναν τό καλοκαίρι τὰ σύκα και τὰ
καλαμπόκια, έπλεαν τώρα, σκάφες, τσουκά-
λια, ξύλα κι' ό,τι άλλο εύρισκε τό ρέμα στο
διάβα του. Πολλοί από τό κάτω χωριό φιλοξε-
νήθηκαν στο άπάνω κι' οι πιό τολμηροί, με τήν
πρωτοβουλία του Παύλου και τών φίλων του,
πήραν έργαλεία κι' έπροσπαθοῦσαν ν' ανοί-
ξουν μεγάλα ρήγματα για νά τραβήξουν τό νε-
ρό κατά τή θάλασσα. Κινδύνεψαν συχνά από
τήν όρμη του νερού κι' άπ' τ' άντικείμενα που
έσερνε μαζί του. Πηδοῦσαν από τόπο σε τόπο,
γλυστροῦσαν κι' έπεφταν, ύστερα πιανόντου-
σαν από κάποιο ξεριζωμένο δέντρο και χρησι-
μοποιοῦσαν βάρκες.

Ή θάλασσα, γκρίζα, φουρτουνιασμένη, έ-
παιρνε τὰ νερά για νά τὰ γυρίσει πάλι σε λί-
γο άνακατεμένα με τὰ δικά της ξεβράσματα,
δίνοντας έτσι ένα τόνο πιό άγριο στη θεο-
μηγία τούτη.

Τό σπίτι της Μάντιας είχε μεταβληθεί σε
νοσοκομείο. Άκούραστη, άφοβη, τολμηρή, φο-
ρούσε ένα μουςαμιά και μ' άλλους μαζί, προσ-
παθοῦσε νά σώσει τὰ παιδάκια από τό κάτω
χωριό. Με κίνδυνο της ζωής της, τσαλαβουτών-
τας μέσα στις λάσπες και στα νερά, έπαιρνε τὰ
παιδάκια στο σπίτι της, στα άπάνω δώματα,

γιατί τὰ κάτω εἶχαν γιομίσει μὲ λάσπες καὶ σκουπίδια ποὺ κατέβαζε τὸ νερὸ ἀπὸ τὸ πάνω χωριὸ κι' ἐκεῖ τὰ περιποιόταν ἡ Θεώνη μὲ τὴ μητέρα της.

Ὁ δάσκαλος μὲ τὸ δήμαρχο, πήγαν στὴ χώρα, μίλησαν στὸ νομάρχη κι' ἔκαναν ἔρανο γιὰ σκεπάσματα καὶ τροφές, ὕστερα γύρισαν μαζί γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ ὁ νομάρχης τὴν κατάσταση καὶ νὰ φροντίσουν γιὰ τὸ φράγμα ποὺ ἔλεγεν ὁ Παῦλος.

Ὑστερα ἀπὸ τίς τρεῖς μέρες, βγήκε ἕνας ἥλιος ζεστός καὶ φώτισε τὴν καταστροφή, σ' ὀλητὴ μεγαλοπρέπειά της. Προσπαθοῦν τώρα νὰ ξεθάψουν ἀπὸ τίς λάσπες καὶ τὰ ἐρείπια τὰ πτώματα. Τ' ἀντικείμενα ποὺ βρισκόταν σὲ μιὰ ὑποφερτὴ κατάσταση, τὰ τοποθετοῦσαν σ' ἕνα μεγάλο χωράφι ἀπ' ὅπου μπορούσαν νὰ τὰ ξεδιαλέξουν οἱ κάτοχοί των. Συνεργεῖα ἀσχολοῦνται ν' ἀδειάσουν τὰ σπίτια ἀπὸ τίς λάσπες καὶ νὰ στερεώσουν πρόχειρες παράγκες γιὰ τοὺς ἄστεγους. Στὸ χτήμα τοῦ Παύλου φιλοξενήθηκαν πολλοὶ κι' ἀπὸ τ' ἀπάνω χωριό, ἄρχισαν νὰ κατεβαίνουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ πᾶν νὰ μυροφορεθοῦν καὶ νὰ κλάψουν τοὺς νεκροὺς των.

Τὸ χωριὸ βουτήχτηκε στὸ πένθος κι' ἕνα μοιρολόϊ ἀκούγονταν ἀπ' ὅπου κι' ἂν περνοῦσες. Ὑστερα ἀπλώθηκε πάλι ἡ σιωπὴ κι' ἡ καρτεριά, παίρνοντας τὴν ὄργη τῆς φύσης σάν μιὰ τιμωρία γιὰ κάποιες πράξεις τους.

Ὁ Φεβρουάριος ἦρθε παγώμενος, τὸ βουνὸ ἄσπρισε κι' οἱ δρόμοι γίνηκαν ἀπέραστοι. Μέρες καὶ νύχτες, στίβαζε τὸ χιόνι στὶς σκεπές καὶ στὶς πόρτες κι' ἔκλεινε τοὺς ἀνθρώπους

μέσα. "Αλλά συνεργεία, άλλες προσπάθειες. 'Ο άνθρωπος με την καρτερία του, άναμέτρησε τη δύναμή του κι' αυτή τη φορά με τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης καὶ τὰ νίκησε με λίγα θύματα. Δρόμοι άνοιγονταν μέσα στο χιόνι κι' οἱ πόρτες ξέφραζαν τὸ πρωτὶ γιὰ νὰ φράξουν τὸ βράδυ. 'Ο γκρίζος καπνὸς ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τίς καπνοδόχους, ἦταν τὸ μόνο σημεῖο διαμαρτυρίας στὴν λευκότητα τοῦ χιονιοῦ.

'Η Μάντα, πήρε εἴκοσι παιδάκια στὸ σπίτι της, ἔφτιαξε μικρὰ πρόχειρα κρεβατάκια καὶ τὰ άπασχολοῦσε μέσα στὴ ζέστα ποὺ ἔδινε μιὰ καλὴ φωτιὰ ποὺ φρόντιζε νὰ μὴ σβύσει οὔτε μιὰ στιγμή. "Ἐτσι πέρασ' ὁ μῆνας, τὸ παγωμένο κρῦο ἄρχισε νὰ ὑποχωρεῖ καὶ σιγὰ σιγὰ τὸ λήμψαν νὰ βγοῦν ἔξω καὶ νὰ παίξουν στὸ χιόνι.

Πήγαιναν τώρα ὁ Παῦλος κι' ἡ Μάντα στὸ κυνήγι καὶ γύριζαν με πλούσιο θήραμα λαγοῦ, ποὺ τὸ μαγεῖρευε ἡ γιάτρainera κι' ἔτρωγαν ὅλοι μαζί. "Υστερα τραγουδοῦσαν κι' ἔπαιζαν λέγοντας πεισματικά, τραγούδια γιὰ τὴν άνοιξη καὶ τὸ καλοκαῖρι, ποὺ δὲν μπορούσε, παρὰ ν' ἔρχόταν μιὰ μέρα ὅσο καὶ ἂν ὁ Μάρτης ἐπέμενε στίς πέντε γνῶμες του!

Κι' ἔτσι ἔγινε. 'Η άνοιξη ἦρθε μ' ὄλα τ' άγαθά της νὰ τοὺς άποζημιώσει.

'Ἦταν χαρὰ Θεοῦ. Τὰ χιόνια ἔλυωναν κι' ἀπὸ τὸ άπάνω χωριὸ ὡς τὸ κάτω, ἡ ζωὴ ἄρχισε τὸν κανονικό της δρόμο. Τὰ κλαδιὰ ἄρχιζαν νὰ πρασινίζουν καὶ τὰ πουλάκια ξανάχιζαν τίς φωνηές τους.

'Απὸ τὴ γῆ ξεφύτρωσε πλούσιο τὸ χορτάρι

κι' οί έλληές έδιναν έλπίδες για μιá πλούσια έσοδεία.

Τá παιδάκια γύρισαν στá σπίτια τους με μεγάλη θλίψη. Είχαν τόσο αγάπησει τή Μάντα που δέν ήθελαν νά φύγουν από κοντά της. Κ' εκείνη τ' αγάπησε τό ίδιο και τους υποσχέθηκε πώς δέν θά τά ξεχάσει. Κάθε απόγεμα που ή μέρα θάταν καλή, θά τά περίμενε στην αύλή της και θά περνούσαν δυό ώρες μαζί. "Υστερα, τίς κυριακές θ' ανέβαιναν στό βουνό. 'Ο Παύλος θάφευγε για τή χώρα κι' ύστερα για τήν 'Αθήνα. "Όσο κρατούσε τό καλοκαίρι, θάπρεπε νά φροντίσουν για τό φράγμα που θά έμπόδιζε τά νερά του ποταμού νά φέρνουν τήν καταστροφή.

'Η Μάντα πηγαίνει στό χιήμα και τόν βοηθει νά έτοιμασεί. 'Η Στελλιανή του σιδερώνει τά πουκάμισα και τό κουστούμι του, ή Μάντα τοποθετεί τά μαντηλάκια στη βαλίτσα του. Είναι σιωπηλές κι' οί δυό, κάποτε κάποτε κυτάζονται στá μάτια. 'Ο πόνος τής Στελλιανής, είναι ζωγραφισμένος στό βλέμμα της, τής Μάντας στην καρδιά, κατορθώνει νά φαίνεται ψυχραιμη. Μελετá τή Στελλιανή, που φαίνεται νά έχει ύποταχθει στη μοίρα της, κι' είναι σαν νά βλέπει τήν Μάντα σαν κάτι άνωτερο που δικαιωματικά τής πήρε εκείνον που αγαπούσε.

'Η Μάντα τήν βλέπει σαν ξεχωριστό άτομο που ύποφέρει και νοιώθει πολλές φορές τήν ανάγκη νά φύγει άπ' τή ζωή του Παύλου, νά χαθεί από τή μέση. Μιά κίνηση τής Μάντας, ένας λόγος της στη Στελλιανή, τήν κάνει νά τό ύποπτεύεται, και τήν βλέπει νά τρομάζει, νά φοβάται για τήν περιφρόνηση και τήν κα-

κία πού θ' ἀντικρύσει στά μάτια του. Τώρα εἶναι καλός μαζί της, τῆς μιλά στοργικά, τήν ὑπολογίζει, γι' αὐτήν εἶναι κάτι.

Δέν ἔχει ἄλλο στόν κόσμο τώρα ἢ Στελλιανή, ἢ νεροποντή πῆρε τόν πατέρα της κι' ἢ μάννα της κόιτεται σέ κακά χάλια. Ὁ Παῦλος σέ λίγο, θάναί τὸ μόνο στήριγμά της, ὁ λόγος του δέν πρέπει νά δευτερωθεῖ.

Τῆς δίνει τὰ πουκάμισα. Καλοσιδερωμένα, καλοδιπλωμένα τ' ἀφήνει πάνω στά χέρια της, τὰ δάχτυλά τους σμίγουν. Εἶναι μιὰ ἐπαφή πού τοὺς φέρνει περίεργο συναίσθημα. Ἡ Μάντα τοποθετεῖ τὰ πουκάμισα στή βαλίτσα, ἢ Στελλιανή τῆς φέρνει καί τὸ κουστοῦμι, ὕστερα τὰ παπούτσια, δέν ἀπομακρύνεται, ἀγγίζει τὴ βαλίτσα, διορθώνει τὰ λουριά, στριφογυρνᾷ καί κυτάζει τὴ Μάντα.

— Εἶπε νά τοῦ βάλουμε δυὸ βιβλία. . . Στελλιανή. . . πάνω στό γραφεῖο του εἶναι, τὰ φέρνεις ;

Τὸ κορίτσι φεύγει καί γυρίζει μὲ τὰ βιβλία στήν ἀγκαλιά του, πάνω στήν καρδιά του . . . σέ λίγες ὥρες, τὸ βράδυ, αὔριο ἢ μιὰν ἄλλη μέρα, ἐκεῖνος θά τὰ κρατήσει στά χέρια του, τῆς τὰ δίνει. Ἡ βαλίτσα εἶκαι ἕτοιμη, τὴν κλειδώνουν κι' αὐθόρμητα πιάνουν τὸ χεράκι καί οἱ δυὸ, κυτάζονται πάλι σιωπηλές στά μάτια, ἢ Μάντα τὴν ἀφήνει στή Στελλιανή. Τὴν πῆγε στό γραφεῖο καί γυρίζοντας λέει σιγά :

— Ἐρχεται ! ὕστερα χάθηκε. Ἡ Μάντα προχώρησε στό παράθυρο καί τὴν εἶδε νά τρέχει κάτω ἀπ' τὶς ἀχλαδιές. Ὁ Πετρῆς πού ἐρχόταν κείνη τὴ στιγμή θέλησε νά τὴν σταματήσει κι'

ή Στελλιανή ἄρχισε νά τοῦ φωνάζει καί νά τόν μαλλώνει.

Ὁ Παῦλος μῆκε χαρούμενος στό δωμάτιο, τρέχει στή Μάντα.

— Ἡ ἀγαποῦλα μου εἶναι ἐδῶ ; πῆγε νά τήν ἀγκαλιάσει, ἡ Μάντα τόν ἀπώθησε ἐλαφρά κι' ἔβαλε τὸ δάχτυλο πάνω στά χεῖλη, σάν νά τούλεγε νά σωπάσει. Ἐκεῖ μέσα, δέν ἔπρεπε νά τήν φωνάζει «ἀγαποῦλα του», οὔτε νά τήν ἀγγίζει. Ἡ ἀτιμόσφαιρα ἦταν γιομάτη ἀπ' τοὺς στεναγμούς τῆς Στελλιανῆς κι' αὐτό τῆς ἔκανε κακό.

— Τι ἔχεις Μάντα ; κάθε φορά πού θάρθεις σπῖτι μου γίνεσαι νευρική

— Πᾶμε ἔξω Παῦλο. Τόν ἔσυρε σάν παιδί ἀπό τὸ χέρι καί τράβηξαν γιά τίς καλαμιές. Τὸ περιβάλλον ἐκεῖνο τῆς ἦταν ἀγαπητό. Κάθισαν χάμω, ἔγυρε τὸ κεφάλι τῆς στό στήθος του καί τόν κύταζε στά μάτια.

— Σέ παρακαλῶ νά μὴν ἀργήσεις, τοῦ λέει μὲ παράκληση.

— Γίνεσαι νευρική, ὅταν σέ γνώρισα ἤσουν τόσο ἤρεμη, γιατί Μάντα; Γιατί δέν μοῦ μιλάς; Γιατί δέν μοῦ ἐμπιστεύεσαι ὅλες τίς σκέψεις σου;

Ἐκεῖνη τόν ἀγκάλιασε κι' ἀκουμπώντας τὰ χεῖλη τῆς στά δικά του πήρε μιὰ βαθειὰ ἀνάσα· δέν μίλησε ὅσο κι' ἂν τήν παρακάλεσε. Εἶχε κάποιο σχέδιο στό νοῦ τῆς. Ὁ Παῦλος φλυαροῦσε.

— Τώρα πού θά λείπω, δέν θέλω νά χάσεις τὸ θάρρος σου, θέλω νά βγαίνεις, νά κάνεις συντροφιά μὲ τὰ κορίτσια, μὲ τὰ . . . παιδιὰ σου, δέν εἶν' ἀλήθεια Μάντα πὼς τ' ἀγαπᾷς περισσότερο τὰ παιδάκια ἀπὸ μένα ; Σ' αὐτὰ δίνε-

σαι περισσότερο από μένα . . . είναι στιγμές που ζηλεύω, σ' αφήνω όμως γιατί βλέπω πόσο καλό σου κάνει αυτό . . . μεθαύριο όμως δέν θ' ανήκεις σέ κανέναν άλλο χάρια από μένα, δέν είν' έτσι ; Σέ θέλω δική μου, αποκλειστικά δική μου !

—Αυτό θά σέ κουράσει Παύλο και μιά μέρα θά πάψεις νά μ' αγαπᾶς. Δέν θά σου παραπονεθῶ ποτέ, θά φύγω από κοντά σου χωρίς νά σου πῶ οὔτε μιά λέξη, οὔτε ἕνα λόγο.

—Αυτό νά τό βγάλεις από τό μυαλουδάκι σου, δέν θά συμβεῖ ποτέ, μὰ ποτέ και πρό παντός τή λέξη θά «φύγω» νά μὴν τὴν ξαναπεις. Νομίζω πὼς κιόλας ἔφυγες ! Αυτό θά μούκανε κακό, θάθελες Μάντα νά μοῦ κάνεις κακό ;

Κουλουριάστηκε στήν ἀγκαλιά του περισσότερο κι' εἶπε σιγά

—Φοβᾶμαι . . .

—Τί φοβᾶσαι ;

—Δέν ξέρω.

—Πὼς δέν ξέρεις ; Πρέπει νά ξέρεις ὅταν διαπιστώνεις μιά κατάσταση, γιατί φοβᾶσαι Μάντα ; Ποιὸν φοβᾶσαι ; Ποῦ εἶναι ὁ ἐχθρὸς πού σέ κάνει νά φοβᾶσαι Μάντα ;

—Μέσα μου Παύλο !

—Εἶσαι περίεργη' σέ νόμιζα δυνατή, ἢ μάλλον εἶσαι δυνατή γυναῖκα' κάποιες στιγμές ὅμως φαίνεσαι παιδί.

—Μὴ μοῦ μιλήσεις ἄλλο Παύλο !

* * *

Τίς πρώτες μέρες στενοχωρέθηκε ἡ Μάντα, σιγά σιγά ξαναβρῆκε τὴν ἰσορροπία της. Τά

παιδιά της, ὅπως τῆς ἔλεγε ὁ Παῦλος, τῆς γέμιζαν τὴ ζωὴ της κι' οἱ φιλενάδες της, τὴν ἀπασχολοῦσαν τόσο. Ἐρχότανε τώρα συχνὰ καὶ ζητοῦσαν τὴ γνώμη της γιὰ τὸ χτένισμά τους, γιὰ τὰ φουστάνια τους. Ἀνέβαιναν στὸ βουνὸ κι' ἐμάθαιναν νὰ ψήνουν γλυκὰ στὸ σπῖτι.

Ἐνα ἀπόγεμα ἡ Μάντα πῆγε στὸ χτήμα τοῦ Παύλου, ἡ Στελλιανὴ τὴν δέχτηκε μὲ χαρὰ. Γιατὶ δὲν πῆγε τόσες μέρες; Εἶχε ζυμώσει κουλουράκια καὶ τῆς φύλαε. Εἶχανε καὶ κανέλλα μέσα, ἔτρεξε νὰ τῆς τὰ φέρει.

Ἡ Μάντα τραγανίζει ἕνα καὶ τὰ βρίσκει θαυμάσια. Ἡ Στελλιανὴ ἦταν μιὰ ἐξαισία νοικοκυρά, θὰ μποροῦσε νὰ φτιάξει ἕνα περίφημο σπῖτι, νὰ κάνει ἕναν ἄντρα εὐτυχισμένο, θὰχε δικά της παιδιά, τῆς μιλεῖ.

— Δὲν θὰ παντρεφτῶ ποτὲ, λέει μὲ πείσμα μικροῦ παιδιοῦ ἡ Στελλιανὴ καὶ κυτάζει τὴ Μάντα στὰ μάτια. Σιωποῦν λίγο, πρώτη χαμηλώνει τὰ μάτια ἡ Στελλιανὴ.

— Ὁ Πετρῆς σ' ἀγαπᾷ Στελλιανή. . εἶναι ἕνα ἄξιο παλληκάρι, σιγὰ σιγὰ, θὰ τὸν ἀγαπήσεις κι' ἐσύ. . θὰ πάρεις τὴ θέση τῆς μητέρας σου στὸ χτήμα, ὁ Παῦλος, θὰ σταθεῖ κοντὰ σου σὰν ἀδελφός. . ἡ μητέρα σου πόσο θὰ ζήσει; Τί θὰ τῆς πεῖς σὰν θὰ κλείνει τὰ μάτια της; Τὴν τελευταία φορὰ ποὺ τὴν εἶδα, τῆς ὑποσχέθηκα, νὰ φροντίσω γιὰ σένα. . Μίλησα μὲ μιὰ ἐτοιμοθάνατη μητέρα, Στελλιανή, γιατί δὲν μοῦ λὲς τί σκέφτεσαι;

— Θὰ φύγω!

Ἡ λέξη αὐτὴ τρόμαξε πολὺ τὴ Μάντα, τὴν κυτάζει αὐστηρά :

—Ποῦ θὰ πᾶς Στελλιανή ;

—Στὴ χώρα νὰ μπῶ σ' ἓνα σπίτι. . .

—Δὲν θὰ μπορέσεις νὰ μείνεις Στελλιανή, ἐδῶ εἶσαι κυρά, ἐκεῖ, θὰ τᾶξεις μὲ τὸ μέτρο ὅλα, νὰ μὴν τὸ ξαναπείς.

—Θὰ τὸ ξαναπῶ γιατί τὸ σκέφτηκα καλά !

—Εἶσαι μιὰ πεισματάρη. Ὁ Παῦλος δὲν θὰ σ' ἀφήσει.

—Δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μ' ἐμποδίσει, οὔτε κείνος, οὔτε σύ, οὔτε κανένας. Κανένας δὲν ἔχει δικαίωμα στὴ ζωὴ μου. Ἄκουσα πολλές φορὲς πὺ ἐλεγες, πῶς ἡ δουλειὰ δίνει τὴν ἀνεξαρτησία στὴ γυναῖκα, γιατί νὰ μὴν τὴν δώσει καὶ σὲ μένα ; Ἄν δὲν ξέρω τὰ γράμματα πὺ ξέρεις ἐσύ, ὥστόσο καταλαβαίνω πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι νομίζεις. Διάβασα τὰ βιβλία τοῦ κυρίου Παύλου σὰν ἔλειπε.

—Φοβᾶμαι γιὰ σένα Στελλιανή, ἡ πολιτεία θὰ σὲ καταστρέψει.

—Τόσα κορίτσια φεύγουν κάθε χρόνο ἀπὸ τὸ χωριὸ μας καὶ πᾶνε στὴ χώρα καὶ στὴν Ἀθήνα ὑπηρετίες. Ὅταν ἔρχονται στὰ πανηγύρια, εἶναι καλοντυμένες, ξέρουν νὰ μιλοῦν. . . δὲν εἶναι πιά χωριάτισσες. Πολλὲς παντρεύονται κίολας ! Γιατί αὐτὲς κι' ὄχι κι' ἐγώ ;

Ἡ Μάντα στενοχωριέται, τὰ μάτια τῆς Στελλιανῆς γιαλίζουν περίεργα, νόμιζε πῶς ἔχει κάποια εὐθύνη γιὰ τὴν κοπέλλα τούτη. Σκέφτεται λίγο, ὕστερα λέει :

—Ἄκουσε Στελλιανή, αὐτὸ πὺ σκέφτεσαι δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ τὸ κάνεις. Δουλεύεις γιὰ τὸ κακό σου, ἂν δὲν ἐνοιωθα κάποιο ἐνδιαφέρο γιὰ σένα, θὰ σᾶφηνά νὰ κάνεις ὅ,τι θέλεις· τώρα δὲν σ' ἀφήνω. Ἐσύ, δὲν εἶσαι σὰν τ' ἄλλα

τά κορίτσια πού πάνε υπηρέτριες. Ὁ χαρακτήρας σου, θά ἐπαναστατοῦσε γρήγορα καί θά σου ἀναγκασμένη νά τρέχεις ἀπό σπίτι σέ σπίτι. Ὑστερα . . . ναι βλέπω καθαρά Στελλιανή...

— Ἐκεῖνο πού δέν τέλειωσες, θέλει νά πει, πώς θά πάρω τόν κακὸ δρόμο . . . Τὸ καταλαβαίνω, ἐσὺ πήγες στὸ νησάκι μὲ τὸν κύριο Παῦλο . . . ξαπλώσατε στὸ βουνὸ καί στις καλαμιές, τὰ ξέρω ὅλα, ὅμως δέν εἶσαι μιὰ, τέτοια . . . πώς γίνεται :

— Δέν θά σ' ἐμπόδιζε κανένας νά πᾶς κι' ἐσὺ μ' ἓναν ἄνθρωπο πού θ' ἀγαποῦσες . . .

— Δέν θ' ἀγαπήσω πιά ποτὲ στή ζωὴ μου. Ποιὸς θά μοῦ δώσει ἐμένα σημασία :

— Ὁ Πετρῆς σ' ἀγαπᾷ.

— Ὁ Πετρῆς εἶναι χωριάτης, δέν . . .

— Κι' ὁ Δημήτρης εἶναι χωριάτης, ἡ ἀδελφοῦλα μου δέν εἶναι εὐτυχισμένη; Σὲ λίγο θά γεννήσει, γιὰ πῆγαινε νά τῆ ρωτήσεις, εἶναι πολὺ εὐτυχισμένη Στελλιανή, ἡ Θεώνη μας!

Στάθηκε ἀδύνατο νά τὴν μεταπεισε, τότε σκέφτηκε ἡ Μάντα νά κάνει κάτι ἄλλο καί τὸ ἔθεσε σ' ἐφαρμογὴ ἀμέσως. Ἐγινε πιὸ διαχυτική μὲ τὴν Στελλιανή, τὴν χάϊδεψε, τῆς ἔλυσε τὶς κοτσίδες τῆς καί πηγαίνοντας στὸν καθρέφτη, προσπαθοῦσε νά τῆς φτιάξει ἓνα χτένισμα πού νά τῆς πηγαίνει καλλίτερα. Ἀνακάτεψαν κουτιά, πῆραν κορδέλλες, πιαστράκια, ψαλίδια. Τὰ μαλλιά κόντηναν κι' ἔγιναν δυὸ μποῦκλες πού σταυρώθηκαν πίσω μ' ἓνα μικρὸ φιογκάκι. Ἡ Στελλιανή δέν χόρταινε νά βλέπει τὸν ἑαυτὸ τῆς στὸν καθρέφτη.

Τὸ φουστάνι τῆς ἤθελε ἓνα γιακαδάκι κι' ἡ ζώνη λίγο πιὸ κάτω· ἂν ἔβαζαν κι' ἓνα μικρὸ

τσεπάκι μ' ένα μαντηλάκι στο άριστερό μέρος :

—Θάσαι φίλη μου ; ρωτᾷ μὲ ἀγωνία ἡ Στελλιανὴ τὴ Μάντα σὲ μιὰ στιγμή, ὅταν τὴ βεβαίωσε πὼς εἶναι καὶ πὼς δὲν τὴν ξεχωρίζει ἀπὸ τ' ἄλλα τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ, ἡ Στελλιανὴ τὴν ἀγκαλιάζει καὶ τὴν φιλεῖ στο μάγουλο.

Ἡ Μάντα χαίρεται, τὸ πρῶτο βῆμα πέτυχε τὴν παίρνει ἀγκαζέ, περνᾷ ἀπὸ τὸ δωμάτιο τῆς Μαργίτσας ποὺ κουβεντιάζει σιγὰ μὲ δυὸ γυναῖκες. Σὰν τις εἶδε ἡ ἄρρωστη, ζώηρεψε Ἡ Μάντα πῆγε κοντά της, ἔπιασε τὸ χέρι της, τῆς εἶπε πὼς εἶναι καλλίτερα κι' ἔχει ὄψη καλὴ, ὕστερα πῆρε τὴν Στελλιανὴ ἀγκαζέ.

—Θὰ πᾶμε λίγο στο περιβόλι. Ἡ ἄρρωστη τίς παρακολουθεῖ μὲ χαμόγελο, νοιώθει νὰ φεύγει κάποιον βᾶρος ἀπὸ τὸ στήθος της.

Τὰ κορίτσια κατεβαίνουν στὸν κῆπο, προχωροῦν κάτω ἀπὸ τίς ἀχλαδιές καὶ πᾶνε σὲ μιὰ μεγάλη στέρνα· πίσω ἀπ' αὐτὴν στέκεται ὁ Πετρῆς. Ἡ Μάντα δίχως νὰ πεῖ τίποτα στὴ Στελλιανὴ, φωνάζει τὸν Πετρῆ.

—Πετρῆ ἡ . . .

Γύρισε ξαφνιασμένος, ἔτρεξε κοντά τους, μὴ μπορῶντας ἀκόμα νὰ καταλάβει τί γίνεται μὲ τὰ δυὸ κορίτσια ποὺ ὁ κόσμος τίς νόμιζε θανάσιμες ἐχθρές.

Στάθηκε σαστισμένος μπροστά τους, κυτᾶζοντας πότε τὴ μιὰ πότε τὴν ἄλλη. Ἡ Μάντα τοῦδωσε θάρρος πιάνοντάς τον ἀγκαζέ.

—Σὲ ἀπαγάγομε ! Ἀκολούθα μας καὶ μὴ μιλάς !

Γελᾷ δυνατὰ καὶ μεταδίζει καὶ στοὺς ἄλλους τὸ γέλιο. Πᾶνε στο σπιτάκι τοῦ Πετρῆ σὲ μιὰ ρομαντικὴ γωνιά μὲ ρωδιές, τριανταφυλλίες,

κερασιές και ἄλλα καρποφόρα δέντρα. Μιά γουροῦνα εἶναι ξαπλωμένη με δέκα γουρουνάκια γύρω της ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Ἡ Μάντα πιάνει ἓνα, τὸ τρίβει λιγάκι με τὰ χέρια της, τοῦ λέει «κούτσ . . . κούτσ» ὕστερα τ' ἀφήνει. Ἡ Στελλιανὴ τὴν παρακολουθεῖ σαστισμένη κι' αὐτὴ, ἔτοιμη ν' ἀμυνθεῖ ἂν ἡ Μάντα μιλοῦσε στὸν Πετρῆ γιὰ κείνη. Ἡ Μάντα γυρίζει ἀπὸτομα στὸν Πετρῆ.

—Ἐχεις ἀμύγδαλα ; φιλεψέ μας λοιπόν ! Τί κύριος εἶσαι σύ, νὰ βλέπεις δυὸ δεσποινίδες νὰ σὲ τιμοῦν με τὴν παρουσία τους και νὰ μὴ τοὺς λὲς ὀρίστε ;

Ἡ Πετρῆς δὲν τὰ χάνει αὐτὴ τὴ φορά, κάτι τοῦ λέει μέσα του, πῶς ἡ Μάντα δουλεύει γιὰ τὸ καλὸ του. Ἀνοίγει τὴν πόρτα του, μπαίνει λίγο μέσα :

—Θὰ μῆπτε μέσα δεσποινίδες μου ἢ νὰ σὰς βγάλω καρέκλες ;

Ἡ Μάντα τὸν σπρώχνει κιόλας ἐλαφρά, μπαίνει μέσα σιγοτραγουδῶντας ἓνα πεταχτὸ τραγουδάκι, ὕστερα γυρίζοντας σὰ σβούρα, βλέπει ἓνα γύρω τὸ σπίτι.

—Τί ὡμορφα ποὺ εἶσαι ἐδῶ Πετρῆ ! Θάρχουμε συχνὰ νὰ σοῦ κάνω ἐπίσκεψη . . . Ἡ Στελλιανὴ τὴν παρακολουθεῖ ἀπὸ τὴν πόρτα, μπαίνει σιγὰ κι' ἐκείνη, ἡ Μάντα κυτάζει φωτογραφίες.

—Ἐσὺ εἶσαι ἐδῶ Πετρῆ ; βρὲ τί ὡμορφος ἦσουνα ; Μά . . . γιὰ σιάσου—πάει μπροστά του και τὸν βλέπει στὰ μάτια—δὲν ἄλλαξες και πολὺ, τώρα εἶσαι πιὸ ἄντρας ! Ποῦ εἶναι τ' ἀμύγδαλα ;

Ἡ Πετρῆς συνέρχεται ἀνοίγει ἓνα ντουλάπι

καὶ φέρνει ἓνα γιάλινο πιατάκι μὲ σπασμένον ἀμύγδαλα.

—Θὰ πιεῖτε μιὰ τσικουδιά ;

—Πίνουμε, λέει ἡ Στελλιανὴ ποῦ τὸν κυτὰ ζει μὲ κακία.

Ἡ Μάντα ὅσο πίνει, βλέπει τὸν Πιτρηὶ στα μάτια, τὸ παλληκάρι σὰ νὰ καταλαβαίνει, τῆς κλείνει τὸ ἀριστερὸ μάτι. Εἶχαν συνεννοηθεῖ. Δὲν χρειαζόταν παρά λίγο περισσότερο θάρρος ἀπὸ μέρους του. Σὲ λίγο λέει κι' ἐκεῖνος πιὸ πονηρὸς ἀπὸ τὴ Μάντα, προσπαθῶντας νὰ μὴ δώσει σημασία στὴν παρουσία τῆς Στελλιανῆς.

—Μάντα—μ' ἀφήνεις νὰ σὲ λέω ἔτσι ;—θάρθεις τὴν κυριακὴ στὸν ἀρραβῶνα μου ;

—Τί ; ἀρραβωνιάζεις ; Καὶ ποιά εἶναι ἡ τυχερή ;

Ἡ Στελλιανὴ δὲν τὸ περίμενε καὶ πειράχτηκε.

—Χαρᾶς τὴν τύχη ! λέει. Οἱ ἄλλοι κάνουν πῶς δὲν τὴν προσέχουν

—Ἡ κόρη ἑνὸς παπουτσιῆ ἀπὸ τὸ πέρα χωριό . . . Εἶναι ὁμορφὴ, εἴκοση χρονῶ, νοικοκυρά κι' ἔχει καὶ περιουσία . . .

—Ὅλα τὰ καλὰ δηλαδὴ τάχει λέει ἡ Μάντα χαμογελῶντας. Καὶ βέβαια θάρθω, θάρθουμε μαζί μὲ τὴ Στελλιανὴ !

—Ἐγὼ δὲν πάω πουθενά, ἀπαντᾷ ἐκείνη πεισμωμένη καὶ βγαίνει ἔξω. Ἡ γουρούνα τρόμαξε καὶ σέρνοντας πίσω τῆς τὰ γουρουνάκια τῆς τράβηξε κάτω ἀπ' τὰ δέντρα.

Ἡ Πιτρηὶς μὲ τὴν Μάντα βγήκαν, τὸν κρατοῦσε ἀγκαζέ, καὶ τοῦ μιλά μὲ νωχέλεια σὲ λίγο λέει στὴν Στελλιανὴ :

—Πᾶμε νὰ μοῦ δείξει κάτι πρᾶσιές ὁ Πιτρηὶς :

Προχωροῦν χωρὶς νὰ τῆς δώσουν καιρὸ ν' ἀπαντήσῃ ναι ἢ ὄχι. Ἡ Στελλιανὴ τοὺς ἀκολουθεῖ ἀπὸ ἀπόσταση. Ἀρχίζει νὰ πειράζεται. Κοντὰ στὴ Μάντα, βλέπει τὸν Πετρῆ μὲ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον. Δὲν περπατᾷ κι' ἄσκημα πλάϊ σὲ μιὰ κυρία. . . ἡ κόρη τοῦ παπουτσοῦ. . . μὰ γιατί γελοῦν ἔτσι ; Τοὺς φτάνει, σκύβουν σὲ μιὰ πρασιά, ἐκεῖνος τῆς ἐξηγεῖ, ἡ Μάντα τὸν ἀκούει μὲ προσοχή. Μιλοῦσε ἄλλη φορὰ ἔτσι ὁ Πετρῆς ;

Ἡ Μάντα σηκώνεται πρώτη καὶ κάνοντας πὼς δὲν προσέχει τὴν Στελλιανή :

— Λοιπὸν Πετρῆ, θάρθω αὔριο νὰ πάρω φιντάνια, ἔτσι ; Ἡ καλλίτερα, πάρε τὸν κόπο νὰ μοῦ τὰ φέρεις ἐσύ, θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ νὰ πάρουμε ἓνα καφφέ στὸ σπίτι.

Περπατοῦν τώρα γιὰ τὴν στέρνα, αὐτὴ τὴ φορὰ πιάνει ἀγκαζέ τὴ Στελλιανή.

— Ποῦ θὰ πάτε τώρα ; λέει ὁ Πετρῆς ποὺ δὲν ἤθελε νὰ χάσει τὴν συντροφιά τους.

— Ἄν θέλει ἡ Στελλιανή, θὰ πάμε μιὰ βόλτα ὡς τ' ἀπάνω χωριό, θέλω νὰ δῶ τὴν Κορίνα καὶ τὴν Εὐτέρπη.

— Ἐρχομαι λέει βιαστικὰ ἡ Στελλιανή, ποὺ ἐπιθυμοῦσε πολὺ νὰ μπεῖ στὸν κύκλο τῶν κοριτσιῶν. Ἀπὸ τὴ θλιβερὴ ἐκείνη ἐποχὴ ποὺ εἶχε φερθεῖ ἄσκημα στὴ Μάντα, δὲν τῆς μιλοῦσε καμμιά. Τῆς ἔδειχναν καθαρὰ τὴν περιφρόνησή τους κι' ὅταν τὴν συναντοῦσαν γύριζαν ἄλλοῦ τὸ κεφάλι.

Χαιρετοῦν τὸν Πετρῆ καὶ φεύγουν παίρνοντας σιγὰ σιγὰ τὴν ἀνηφοριά. Ἡ Μάντα μιλεῖ γιὰ διάφορα ζητήματα καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἡ Στελλιανὴ τῆς λέει :

—Λές νά μίλησε τήν ἀλήθεια ὁ Πετρῆς, γιά τόν ἀρραβῶνα του ;

—Καί γιατί τάχα νά πεί ψέμματα ; μὴ δὲν εἶναι ζηλευτός γαμπρός ; Ὁμορφος, νέος, διευθυντής —τονίζει τὴ λέξη— σ' ἕνα χτήμα ποῦ κρατᾶ τὸ μισό χωριό, κάθε κορίτσι θὰ ἦταν εὐτυχισμένο κοντά του.

—Μ' αὐτός . . . ἔλεγε πῶς . . . μ' ἀγαποῦσε !

—Ἐνας ἄντρας μπορεῖ νά λέει σέ δέκα κορίτσια πῶς τ' ἀγαπᾶ, στήν πραγματικότητα ὅμως ; Τώρα Πετρῆς ; Πέταξε τὸ πουλάκι Στελλιανή, μὴ τὸν σκέφτεσαι πιά ! Φροντίζει ν' ἀλλάξει γρήγορα συζήτηση. Ἡ Στελλιανή, δὲν ξέρει τί νά σκεφτεῖ. Ἄν ἔφερνε κι' ὁ Πετρῆς μιὰ ἄλλη γυναῖκα στὸ χτήμα ;

Στὸ σπῖτι τῶν κοριτσιῶν κάθισαν λίγο, φλυᾶρισαν ὕστερα πέρασαν ἀπὸ τὸ σπῖτι τῆς Μάντας. Ἡ Στελλιανή φαίνεται πῶς θέλει νά τῆς μιλήσει, ἡ Μάντα τὸ ἀποφεύγει καὶ σέ λίγο τὴν χαιρετᾶ καὶ βγαίνει στὸ δωμάτιό της. Σὰν μένει μόνη ἡ Στελλιανή μὲ τὴ Θεώνη καὶ τὴ γιάτρινά νοιώθει μιὰ στενοχώρια, ὅσο κι' ἂν ἐκεῖνες τῆς μιλοῦν μὲ καλωσύνη γι' αὐτὸ καὶ φεύγει γρήγορα.

Τὸ βράδυ δὲν προσπάθησε ὁ Πετρῆς νά τὴν δεῖ καὶ νά τῆς μιλήσει ὅπως ἔκανε ἄλλες φορές, κι' ἐκείνη ποῦ εἶχε συνηθίσει νά τὸν ἀκούει νά τῆς μιλεῖ γιά τὴν ἀγάπη του καὶ νά τὸν βρίζει, τῆς κακοφάνηκε. Ἦταν σὰ νά τῆς ἔλειπε κάτι. Τὴν ἄλλη μέρα τοῦ ζήτησε τὰ φυντάνια νά τὰ πάει μόνη της στὴν Μάντα, μιὰ καὶ θὰ πήγαινε ἐκεῖνη. Δὲν ἦταν καμμιά ἀνάγκη ν' ἀφήσει τὸ χτήμα καὶ νά τρέχει στῆς γιάτρινας τὸ σπῖτι. Ὁ Πετρῆς χαμογέλασε καὶ τῆς εἶπε νά

πάει κοντά στη μητέρα της πού την είχε περισσότερο ανάγκη. Πήγε μόνος του στη Μάντα κι' όταν γύρισε, της είπε πώς ήπιαν στην αύλη καφφέ και πώς κουβέντιασαν ένα σωρό ωραία πράματα !

Τις επόμενες μέρες, κράτησε τὸ ἴδιο, μιὰ σοβαρὴ στάση ἀπέναντί της καὶ κάποτε κάποτε προσπαθοῦσε νὰ της ἐπιβληθεῖ. Ἡ Μάντα, τὸν εἶχε δασκαλέψει καλά. Τὸ βράδυ ἔφυγε στὸ καφενεῖο κι' ὅταν γύρισε, ἡ Στελλιανή, τὸν ἄρχισε στὶς φωνές. Σὰν θὰ γύριζε ὁ κύριος Παῦλος, θὰ τούδειχνε αὐτή ! Ὅριστε μας ! ἔκανε κι' ἡ μῦγα ἀλώνι καὶ γυρίζει καὶ μαλλώνει ! Ἡ κυριακὴ ὅμως πού ἔρχόταν ; Τί θάκανε ὁ Πετρῆς τὴν κυριακὴ ; Θάπρεπε νὰ τὸν ἀφήσει νὰ φύγει ; Μὰ πάλι πὼς νὰ τοῦ τὸ πει ; Θὰ τόπαιρνε ἀπάνω του καὶ θὰ της ἔψηνε τὸ ψάρι στὸ χεῖλι. Σκέφτηκε σκέφτηκε καὶ τὸ σάββατο βράδυ, ἀργὰ σὰν γύρισε ὁ Πετρῆς ἀπὸ τὸ καφενεῖο, πρὶν πάει νὰ κοιμηθεῖ, κατέβηκε μαζί του στὸν κήπο. Δὲν εἶχε ὕπνὸ ἀπόψε ἡ Στελλιανή, ἂν ἤθελε μποροῦσε νὰ της κάνει λίγη συντροφιά.

Ἐνα ὀλόγιομο φεγγάρι φώτιζε τὰ δέντρα κι' οἱ σκιές των, φαίνονταν κοντὰ κοντὰ καθὼς περπατοῦσαν. Ἡ γῆ, ἀνάδιδε μιὰ μεθυστικὴ μυρουδιά καὶ τὸ κορίτσι πού δὲν τὸ εἶχε ἀκόμα ἀντρίκειο χέρι ἀγγίζει, ἔνοιωσε τὴν παρουσία τοῦ Πετρῆ σὰν μιὰ γαλήνη μέσα του.

— Γιατί μ' ἀποφεύγεις τώρα Πετρῆ, τοῦ λέει δειλά καὶ περνᾷ τὸ χέρι της στὸ μπράτσο του.

Ὁ Πετρῆς χαίρεται, κατορθώνει ὅμως νὰ μὴ φανεῖ.

— Αὐτὸ δὲν ἤθελες Στελλιανή ; της λέει

ἤρεμα. Τόσον καιρὸ μ' ἔδιωχνες, μέβριζες, ἀπὸ κλῶτσο κι' ἀπὸ μπάτσο, μεῖχες Στελλιανή!

—Μετάνοιωσα Πετρῆ. . . κι' ἂν ἤθελες. . .

—Μπᾶ ; Καί τι εἶναι αὐτὸ ποὺ σ' ἔκανε νὰ μετανοιώσεις ; Μήπως κατέβηκε τὸ ἅγιο πνεύμα ;

—Μὴ μὲ πειράζεις Πετρῆ, ἐγὼ σκέφτηκα νὰ φύγω ἀπὸ τὸ χωριό, ἡ Μάντα ὅμως μὲ φόβισε, μοῦ μίλησε γιὰ σένα . . ἂν πεθάνει ἡ μάννα μου Πετρῆ, θὰ μείνω ἔρημη στὸν κόσμo. . .

Ἄσπαστος ὁ Πετρῆς θέλει νὰ τὴν βασανίσει ἀκόμα :

—Σὲ λυποῦμαι Στελλιανή, μάρτυς μου ὁ Θεὸς ποὺ μ' ἀκούει ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ, ἴντα θές ὅμως νὰ κάνω ἀπούδωκα τὸ λόγο μου ; Τόσον καιρὸ, τὸ ριζικὸ σου χτύπαιε τὴν πόρτα σου κι' ἐσύ τ' ἀπόδιωχνες ! Τώρα . . εἶναι ἀργὰ πιά.

Ἡ Στελλιανὴ σιγοκλαίει. Κάτω ἀπὸ μιὰ κληματαριὰ εἶναι ἓνα καναπεδάκι μὲ κορμὸ δέντρου φτιαγμένο. Ὁ Πετρῆς τὴν ἀγκαλιάζει ἀπὸ τὴ μέση καὶ τὴν τραβᾷ σιγὰ γιὰ κεῖ. Ἄν τὸ κορίτσι γύριζε νὰ τὸν δεῖ, θάβλεπε πῶς ἡ ὄψη του ἦταν πολὺ χαρούμενη, ὥστόσο τῆς λέει :

—Πολὺ μοῦ καῖνε τὴν καρδιά τὰ λόγια σου καὶ μοῦ σπαράζουν τὴν ψυχὴ τὰ δάκρυά σου, μὰ σῶπα, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κλαῖς , , ἔλα νὰ τὰ κουβεντιάσωμε νὰ δοῦμε τί μπορεῖ νὰ γίνει. Καθίζου, ἡ Στελλιανὴ σκουπίζει τὰ μάτια τῆς καὶ κλαίει ἀκόμα. Τὸ στήθος τῆς ταράζεται, λέει ;

—Βέβαια, εἶναι ντροπὴ νὰ κλαίω μπροστὰ σου μὰ δὲν μπορῶ Πετρῆ μπλειό. . . τὸ παράπονο φούσκωσε τὴν ψυχὴ μου, δὲν μ' ἀγαπᾷ ἔμένα κανένας, ὅλα τὰ κορίτσια εἶναι χαρού-

μενα κι' ἐγὼ βαρυγκομῶ τὴ μοίρα μου καὶ τὴν
καταριέμαι. Ἄνέ μ' ἀφήσεις κι' ἐσύ, κάτεχε
πὼς θὰ φύγω ἀπ' τὸ χωριὸ καὶ δὲν θὰ ξανα-
γύρσω!

Ὁ Πετρηῆς, ἦταν ἀληθινὰ συγκινημένος. Ἔ-
νοιωθε μεγάλη ἱκανοποίηση νὰ βλέπει τὴ Στελ-
λιανὴ πού τόσα χρόνια τὸν ἔδιωχνε νὰ κλαίει
κοντὰ του. Στὸ τέλος τὴ λυπήθηκε. Πῆρε τὸ
κεφάλι της στὰ χέρια του καὶ σκουπίζοντας τὰ
μάτια της, ἄφησε κι' αὐτὸς τώρα τὸν ἑαυτό του
νὰ ἐξωτερικευθεῖ.

—Σὼπα Στελλιανή, δὲν θὰ σ' ἀφήσω νὰ φύ-
γεις . . . μὴ βάζεις τὸ κακὸ στὸ νοῦ σου, δὲν θὰ
πάω αὔριο στὸ πέρα χωριό, θὰ μείνω κοντὰ
σου, δικός σου σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ!

Ἡ Στελλιανὴ σταμάτησε τὸ κλάμμα, τὸν κύ-
ταξε:

—Τὸ λές ἀλήθεια Πετρηῆ;

—Σὰν τὴν ἀλήθεια πὼς τὸ φεγγάρι μᾶς
φέγγει ἀπόψε Στελλιανή! Ἐκείνη, δὲν τὴν γνω-
ρίζω ἀκόμα, ἐσένα, σ' ἀγαποῦσα!

Ἡ Στελλιανὴ νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ φωνά-
ξει ἀπὸ χαρὰ. Κουρνιαρίζει περισσότερο κοντὰ
του, θέλει γὰ τὸν ἀγκαλιάσει, δὲν τολμᾷ ὅμως
Θυμᾶται τὰ λόγια τῆς Μάντας, «δὲν θὰ σ' ἐμ-
πόδιζε κανεὶς μὲ τὸν ἄνθρωπο πού θ' ἀγαποῦ-
σες», γιὰ μιὰ στιγμή ὁ Παῦλος ἔρχεται στὸ
νοῦ της, κάτι κρῦο ἀγκαλιάζει τὴν ψυχὴ της,
κυτᾶζει μὲ θάρρος τὸν Πετρηῆ:

—Θὰ μὲ συχωρέσεις ποτὲ Πετρηῆ;

—Δὲν ἔκανες καμμιά ἁμαρτία—εἶχε κατα-
λάβει τὴ σκέψη της—ἦταν μιὰ ἰδέα κι' ὁ ἀφέν-
της μας θὰ εὐχαριστηθεῖ μὲ τὴν ἔνωσή μας.

—Τὸ φεγγάρι κρύφτηκε πίσω ἀπ' τὰ ψηλὰ

κλαδιά τῶν δέντρων. Ὁ Πετρῆς ἔδινε τὸ λόγο του στὴ Στελλιανή.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Πετρῆς εἰδοποίησε τὴ Μάντα πὺ ἔφτασε ἀμέσως. Πῆγαν καὶ οἱ τρεῖς εὐτυχισμένοι μπροστὰ στὴν ἄρρωστη καὶ τῆς τὸ εἶπαν. Ἡ Μαργίτσα ἔδωσε τὴν εὐχή της καὶ στοὺς τρεῖς καὶ ζήτησε νὰ τὴ βοηθήσουν νὰ καθίσει στὸ κρεβάτι, ἡ χαρὰ λές καὶ τῆς εἶχε δώσει ζωὴ κι' ἔκλαιγε καὶ γελοῦσεν ἀπὸ τὴ χαρὰ της κι' ἔλεγε πὺς μόλις γύριζε ὁ Παῦλος, ἔπρεπε νὰ παντρευτοῦν.

Τὸ χωριὸ τὸ δέχτηκε μὲ χαρὰ. Ὁ Πετρῆς ἦταν ἀξιαγάπητος ἀπ' ὄλους κι' ἡ Στελλιανή, δὲν θάμενε ὄρφανή.

Μὰ πιὸ πολὺ ἀπ' ὄλους χάρηκεν ἡ Μάντα. Ἀπὸ τὴ συνειδησὴ της ἔφυγε ἓνα βᾶρος καὶ πιά δὲν εἶχε νὰ γνοιαστεῖ παρά γιὰ τὸν ἑαυτὸ της. Πῆγαινε κάθε μέρα στὸ χτήμα κι' ἐβοηθοῦσε τὴ Στελλιανή, δίνοντάς της συμβουλές καὶ ὁδηγίες γιὰ τὰ προικιά της καὶ τὴν καινούρια της ζωή. Ὅσο γιὰ τὸν Πετρῆ, βρισκόταν στὸν ἔβδομο οὐρανό· κι' αὐτό, χάρις στὴν ἐξυπνάδα τῆς Μάντας. Δὲν θὰ τὸ ξεχνοῦσε ποτέ, τὴν ἤθελε καὶ κουμπάρα κι' ὅταν τῆς τὸ εἶπε καὶ δὲν ἀρνήθηκε, μόνο πὺ δὲν τῆς φίλησε τὰ χέρια. Τὰ μάτια του ἔλαμπαν ἀπὸ χαρὰ.

Κι' ἡ Μάντα σκεφτόταν πὺς ἂν εἶχε κάποια μαγικὴ δύναμη, θὰ προσπαθοῦσε νὰ κάμει ὄλους τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχισμένους. Δὲν ἤθελε νὰ βλέπει κανένα λυπημένο γιατί ἔνοιωθε τὴ λύπη του σὰν νᾶταν δική της κι' αὐτὸ τὴν στενοχωροῦσε πολὺ.

Οί καλύβες διορθώνονται, οί θυμωνιές στιβά-
ζονται στά άλώνια, ώριμοι καρποί πέφτουν στή
γή προσκυνώντας τή μάννα που τούς έθρεψε.
Τ' άμπέλια είναι φορτωμένα από τό μαύρο και
χρυσό σταφύλι και τά τζιτζίκια τραγουδούν τό
καλοκαίρι. 'Ο κοιμισμένος Θεός άπό τό βουνό,
έριξε πλέρια τήν εύλογία του σι' άπάνω και
στό κάτω χωριό. Οί κοπελλιές ροδοκόκκινες μ'
άσπρες μαντήλες στά κεφάλια άνεβοκατέβαιναν
τίς ρίζες και τά ρέματα, μέ τό τραγουδι στά
χείλη.

Μέσα σ' αυτή τήν εύλογημένη χαρά, γένη-
σεν ή Θεώνη ένα όμορφο στρουμπουλό άγοράκι.
Τήν περιποιήθηκεν ή μητέρα της κι' ή Μάντα,
ένοιωσε μιá μεγάλη συγκίνηση μέ τόν έρχομό του
νέου άνθρώπου στό σπίτι της. Τό «παιδί μας»,
φώναζε κι' έβοηθούσε τήν άδελφή της σάν τό-
φτιαχνε, ύστερα έγερνε τρυφερή πάνω στήν κού-
νια του και του τραγουδούσε δυνατά:

*Νιάκιαν του, ντάκιαν του
νάβγουν τά δοντάκιαν του!
Τάρι ρί, τοῦ λέγανε
και μοῦ τό παντρεύανε
και τοῦ δίγανε προικιά,
ένα κόσκινο φλουριά!*

Τόνιζε τίς λέξεις και γελούσε κι' ή ίδια μέ
τήν παιδιάτικη χαρά που ένοιωθε "Άλλες φο-
ρές páλι θά τόπαιρνε στήν άγκαλιά της και θά
καθόταν ώρα κάτω άπό τή χαρουπιά ως που
έρχόνταν τά παιδάκια και τοῦκαναν χαρές κι'
έτραγουδούσαν όλοι μαζί: «Έχω γυό κι' έχω

χαρά πού θά γίνω πεθερά». «Έλα, έλα νά σοῦ πῶ, ὅ,τι μοῦπε ἕνας λαγός, εἶπε μου νά σ' ἀγαπῶ καί νά μὴν τὸ μολογῶ!» !

Ἡ Θεώνη γελοῦσε καί πηγαινοερχόταν μέ τις παχεμένες λαγῶνες της κι' ἡ Μάντα παρατηροῦσε τὴν ἱκανοποίηση σ' ὅλες της τις κινήσεις. Γιὰ τὴν Θεώνη, δὲν ὑπῆρχε τώρα ἄλλος κόσμος, ἄλλη ἔγνοια. Ἦταν κυρά καί ἀφέντρα στὸ σπίτι της, ὑποταχτική καί καλὴ συντρόφισσα στὸν ἄντρα της κι' ἡσυχὴ κι' ἀγαθὴ μητέρα στὸ παιδί της πού τὸ δέχτηκε σὰ μιὰ φυσικὴ συνέπεια τῆς ὅλης ἱστορίας τοῦ γάμου. Θὰ τὸ φρόντιζε καί θὰ γινόταν ὅ,τι ὁ Θεὸς τοῦχε γραμμένο.

Καμμιά ἀνησυχία γιὰ τὸ τί φέρνει μαζί του αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, γιὰ τὸ τί θὰ ἀπαιτήσῃ.

Ἡ εὐθύνη της θὰ περιοριζόταν στὴν ὅσο τὸ δυνατό καλὴ ἐξωτερικὴ του διατήρηση.

Ἡ Μάντα ὁμως δὲν σκεφτόταν ἔτσι. Τὸ μικρό, τῆς εἶχε ἀνοίξει ἕνα καινούργιο δρόμο στὴ σκέψη της, στὴν ἀνησυχία της.

Εἶχε ἄραγε ἐκείνη τὸ δικαίωμα ἔτσι ἀνεξέλεγκτα νά φέρει ἕναν ἄνθρωπο στὸν κόσμο ; Εἶχε τόσες ἀρετὲς γιὰ νά τις μεταδώσῃ σ' ἕνα ἄλλο κορμί πού θάβγαινε ἀπὸ τὸ δικό της ; Στὴ σκέψη της φέρνει σ' ὅλες τις λεπτομέρειες, τίς πράξεις καί τὰ λόγια τοῦ Παύλου, προσπαθεῖ νά βρεῖ κάτι πού δὲν θάπρεπε νά τὸ κληρονομήσῃ τὸ παιδί τους.

Τὸ παιδί τους ! ρίγος κάνει τὴ σάρκα της νά τρέμει κι' αὐθόρμητα ἀκουμπᾷ τὴν παλάμη καί χαδεύει τὴν κοιλιά της. Τὸ ἔνστικτο τῆς μητρότητας ἦταν πάρα πολὺ ἀνεπτυγμένο μέσα της κι' ὅσο τὸ λαχταροῦσε, τόσο τὸ φοβόταν.

Κι' άράδειαζε κεφαλάκια με τή σκέψη της στη σειρά και μετρούσε τά ζευγάρια τών ματιών τους κι' άκουε νά τήν φωνάζουν: Μαμά, μάννα, μητερούλα!

Κι' έπαιζε μαζί τους κρυφτό, κι' έτρεχαν στο ρέμα, ή πήγαιναν στην πηγή κι' άρχιζαν τίς ιστορίες. Έδω ένοιωθε κάποιο φόβο μέσα της. Πώς νά τούς παρουσίαζε τή ζωή και τό θάνατο όσο μπορούσε πιό όμορφα για νά μήν τά πληγώσει; Και θά τή ρωτούσαν κι' εκείνα όπως έκαναν τά παιδάκια του χωριού, πόσο ψηλά νά είναι ό ούρανός; κι' άν βγούν στο δώμα μ' ένα μακρύ, μακρύ καλάμι, θά μπορούσαν τάχα νά τόν φτάσουν; Και θά τής έλεγαν για τά στοιχειά στα σταυροδρόμια... μά όχι, τά δικά της τά παιδιά δέν θά τής έλεγαν για στοιχειά και για μπαμπούληδες, γιατί εκείνη δέν θά σκότιζε τό μυαλουδάκι τους με ύπερφυσικά φαινόμενα!

Τέτοιες σκέψεις έκανε ή Μάντα όσο κρατούσε τό μωρό της άδελφής της στην άγκαλιά της. "Ενοιωθε σχεδόν εύτυχισμένο τόν έαυτό της, ύστερα άρχιζε νά κουράζεται. Φώναζε γρήγορα γρήγορα τή Θεώνη, τής έδινε τό παιδί της, ταχτοποιούσε άν είχε κάτι χαλαρό κι' έφευγε για νά βρεθεί μόνη της. Ή κάθε μέρα έμοιαζε τόσο με τήν προηγούμενη. Οί άνατολές κι' οί δύσες, τά παιδιά, οί φιλενάδες. Ή Στελλιανή με τόν Πετρή που φαίνονταν τόσο ταχτοποιημένοι τώρα, όλα κι' όλοι κάτι ήθελαν άπ' αύτήν. Μάντα άπ' έδω, Μάντα άπ' εκεί. Τής φαινόταν πώς τής άφαιρούσαν κάτι, χωρίς νά ναι σέ θέση νά τό αναπληρώσουν.

"Άρχισε νά γίνεται νευρική "Αν άργούσε ό

Παῦλος, θάφευγε. Ἔτσι ξαφνικά, χωρίς προετοιμασίες, χωρίς κουβέντες πού θά τήν ἔκαναν ἴσως νά μετανιώσει. Θά σηκωνόταν ἕνα πρωί καί παίρνοντας τὸ βαλιτσάκι της, θά τοὺς φιλοῦσε βιαστικά καί θά τοὺς ἀποχαιρετοῦσε, ἀφαιρώντας τους τὴν ἔτοιμη ἐρώτηση, ἀπὸ τὰ χεῖλη: Ποῦ θά πῆγαινε; Στὴν ἀρχή, θάπαιρνε τὰ γνωστὰ δρομολόγια κι' ὕστερα, ὅπου τὴν ἔβγαζε ἡ ἄκρη! Κάπου πού νά ἐναλλάσσονται οἱ εἰκόνες μὲ μεγαλύτερη γρηγοράδα καί νά μὴν πετρώνουν στὴν κόρη τοῦ ματιοῦ της, ὕστερα θά γύριζε πάλι. Θά τοὺς ξανάβλεπε μὲ πιὸ πολὺ ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη καί θάμενε γιὰ κάμποσο μαζὶ τους.

Ἔτσι σκεφτόταν καί μὲ τὴ φαντασία της, τὰ εἶχε κάνει κιόλας ὅλα τοῦτα καί συχνά καθόταν ἀφηρημένη ἢ ἔπεφτε στὸ διάβασμα γιὰ ν' ἀποκοιμηθεῖ πάνω στὸ βιβλίο.

Σπάνια γελοῦσε τώρα καί σ' ὅ,τι ἔκανε, ἄφηνε τὴ σφραγίδα τοῦ βιαστικοῦ, σὰν νά μὴν εἶχε τὸν ἀπαιτούμενο καιρό. Μιά ἀγωνία τὴν ἔπνιγε καί μόνη λύτρωση εὔρισκε στοὺς ἀτέλειωτους μακρυνοὺς περιπάτους, πού χαλάρωναν τὰ νεῦρα καί τῆς ἔφερναν ὕπνο. Σιγὰ σιγὰ ἄρχιζε νά τῆς γίνεται κατάσταση ἢ ζωὴ τούτη, κι' ὁ Παῦλος δὲν σκλάβωνε πιά τόσο τὴ σκέψη της. Μὲ ψυχρὴ ἡρεμία ὕστερα ἀπὸ τὸν αὐτοέλεγχον, ἄρχιζε τὸ δικό του. Τὸ δίχως ἄλλο, δὲν θαῦρισκε ἐκεῖνο πού ζητοῦσε ἡ ψυχὴ της οὔτε σ' αὐτόν. Τί ἦταν ἀλήθεια κι' ὁ Παῦλος; ἕνας ἄντρας πού μ' ὅλη του τὴ μὀρφωση δὲν θάπαυε ποτὲ νά ἦταν ἕνας ἄντρας καί κείνη μιά γυναῖκα, πού θά στεκόταν πάντα ἀντιμέτωποι γιὰ λεπτομέρειες στὴ ζωὴ. Καί θά δένονταν μαζὶ του

για όλη της τη ζωή! Και θάπρεπε να τον βλέπει και να τον ακούει με το χαμόγελο! Και θάπρεπε να σκύβει κοντά του στις ώρες της ανησυχίας του, καλή κι' υπομονετική για να τον ξεκουράζει. Και θάπρεπε να μην έχει ποτέ νεύρα, να μην επιτρέπει να επιδροθν άπάνω της καιρικές κι' ανθρώπινες μεταβολές!

Νά μην αγαπά τὰ παιδάκια περισσότερο άπ' αυτόν! Νά γίνει κυρά κι' άφέντρα στο χτήμα του και να σέρνει την πλήξη της από τη μιá κάμαρα στην άλλη!

"Ε, όχι κύριέ μου, κάποιο λάθος έγινε ανάμεσα μας. Έγώ, δέν είμαι μηχανή να με κουρντίζεις όπως σου άρέσει και σου βολεϊ. Έγώ, δέν περιμένω την εύτυχία μου από σένα, γιατί άπλούστατα δέν πιστεύω πώς ύπάρχει εύτυχία. Συμπτώσεις, μικροχαρές, διαλείμματα ξεκουραστικά!" Άλλο τόσο μην ύπολογίζεις κι' έσύ σέ μένα. Θάχω τις σκέψεις μου, τις αγάπες μου στα ζώα και τους ανθρώπους, κατά πώς μου βολεϊ και μένα. Θάχω τὰ νεύρα μου σαν έρχονται κι' ούτε θα σου γελω σαν δέν θαχω κέφι κι' ούτε . . .

Ή σκέψη της Μάντας παίρνει ένα φοβερό κατήφορο, άρχίζει να νομίζει δυστυχημένο τον έαυτό της. Γιατί να γεννηθεϊ; Τί θέλει εκείνη ανάμεσα σ' ανθρώπους ποϋναι τόσο καλοί κι' άγαθοί, τόσο άπλοϊ στις σκέψεις τους, τόσο λίγο άπαιτητικοί στη ζωή; Μην δέν είναι καλά; Μή κι' έχει τόσα πολλά έλαττώματα για να μη μπορεί να συνταιριαστει με κανένα; Πάλη γίνεται μέσα της κι' άγωνιώδικα βγαίνουν τὰ έρωτήματα προς όλες τις κατευθύνσεις για να

γυρίσουν άναπάντητα και να κοιμηθούν ύπου-
λα μέσα της.

Μά γιατί άργεί κι' ό Παύλος να γυρίσει ;
Γιατί άργεί τουλάχιστο να γράψει ; Νά βρήκε
παληές συντροφίες που τον άπασχολούν ; "Η
νά ξαναβρήκε τον παληό ξένοιαστον έαυτό
του ; Νά θέλει τάχα να την δοκιμάσει ; "Η . . .

Ό Παύλος έγραψε, άρχισε να γράφει κάθε
μέρα ήταν άνάγκη να μείνει άκόμα στην 'Αθή-
να. Τό τσιμέντο και τά σίδερα που έστειλε για
τό φράγμα τά παράλαβε ό δάσκαλος με τό δή-
μαρχο και τά φύλαξαν σε μιάν άποθήκη. Τους
έγραφε πώς προσπαθούσε να συνεννοηθεί με τό
'Υπουργείο Τουρισμού για να χτίσουν ένα με-
γάλο ξενοδοχείο στην πηγή και να δημιουργή-
σουν έτσι μιá κίνηση στό πανηγύρι της Πανα-
γιάς που μαζεύονταν πολüs κόσμος. Δέν περιο-
ρίστηκε όμως σ' αυτά. Προσπαθούσε να συνεν-
νοηθεί και με τό 'Υπουργείο Παιδείας για να
χτίσουν ένα καινούριο σχολειό και πρό πάντων
να δημιουργήσουν ένα γυμνάσιο.

Σ' αυτό, απέβλεπε να διοριστεί ή Μάντα για
να μην φύγει από τό χωριό μιá κι' επέμενε να
δουλέψει. Στη Μάντα ιδιαίτερα, έγραφε να μην
στενοχωριέται και να τοϋ γράψει με λεπτομέ-
ρειες, τί κάνει και τί σκέφτεται. Νά μην τοϋ
κρύψει τίποτα, μιá τίποτα, γιατί εκείνος κατα-
λάβαινε πολϋ περισσότερα απ' όσα εκείνη
τοϋλεγε ! Κι' εκείνη που δέν τοϋ είχε μιλήσει
άκόμα για τον έσωτερικό της άνθρωπο, κάθισε
και τοϋγραψε ένα μεγάλο γράμμα, κι' άφησε
τον έαυτό της να φανεϊ όπως τον έβλεπε εκεί-
νη πολλές φορές σαν βρισκόταν μονάχη με τίς
σκέψεις της.

...«Θά προτιμούσα νά μή σοῦ μιλήσω ποτέ, κι' αὐτό γιατί στίς λεπτομέρειες δέν εἶμαι ποτέ ἡ ἴδια. Ἔρχονται στιγμές πού νομίζω πώς δέν εἶμαι μιὰ Μάντα, μά εἶμαι δυό καί κάποτε τρεῖς. Στό χωριό μου γύρισα γεμάτη ἀπό ἐνθουσιασμούς καί ὄνειρα. Μὲ χτύπησαν κι' αὐτό, ὅσο κι' ἂν δέν τόδειξα ἀπό ἐγωϊσμό, μέ πόνεσε πολύ. Τό ἔγκλημά μου δέν ἦταν μεγάλο, δέν ἦταν καθόλου ἔγκλημα! Κλειστήκα στὸν ἑαυτό μου καί τίς ὥρες πού βρισκόμουν μονάχη ἐνοιώθα τὴν ἀνάγκη νά μή ξαναβγῶ στὸν κόσμο. Ἦρθαν στιγμές πού ἔκλαψα ἀπὸ παράπονο καί ἀγανάχτηση. Τότε ἄκουγα μιὰ φωνή μέσα μου νά λέει;

—Γιατί μὲ φυλακίζεις καί μὲ παιδεύεις στίς ἄρρωστες σκέψεις σου; Δέν εἶχες καμμιάν ὀντότητα λοιπόν; Θέλεις νά κλειστεῖς σάν τὴν χελώνα στὸ καβουκι σου γιατί φοβάσαι τὸ φῶς, τὴν ἀλήθεια; Ποῦ εἶναι ἡ δύναμή σου; Τὸ κακό ἦταν σκουλίκι καί μὲ τὴ φαντασία σου, τόθρεψες θηρίο!

Τότε ἔβγαίνα στὸ βουνό κι' ἐρχόμουν μαζί σου στὴ θάλασσα. Γύριζα μὲ καινούρια δύναμη κι' ἤμουν ἔτοιμη νά ξαναονειρευτῶ. Μά ἔρχονταν ἡ δευτέρα φωνή, τρελλή, τεμπέλικη, σαρκαστική:

—Μάντα, Μάντα, φώναζε, δέν θά βάλεις ποτέ μυαλό; Ποῦ ἐτοιμάζεσαι νά πᾶς; Θάλεγε κανένας πὼς θέλεις νά καταχτήσεις τὸν κόσμο! Χά, χά, χά, μὴν εἶσαι τάχα ὁ νέος Μεσσίας πού περιμένει ἡ ἀνθρωπότητα; Πόσες φορές μακάρισες τὸν ἐρχομό μου στὴ ζωὴ σου; Σάν ἄλλοι ζητοῦσαν τὴ γνώμη σου γιὰ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς, ἔλεγες πὼς εἶσαι ἓνα μερ-

μήγκι ! Μὲ καλοῦσε νὰ πᾶμε ν° ἀνοίξουμε πηγὰδια στὴν ἄμμο καὶ νὰ χτίσουμε σπιτάκια κατὰ πῶς κάναμε παιδιά. Ν' ἀφήσωμε τὸ κύμα νὰ μᾶς κυνηγήσει καὶ νὰ μᾶς βρέξει τὰ πόδια.

Ἡ φωνὴ αὐτὴ προχωρεῖ καὶ μοῦ φωνάζει, σὰν δὲν εἶναι τόπος ἐτοῦτος γιὰ μᾶς, ἢ σοῦστα τοῦ Γιωργῆ, θὰ μᾶς περίμενε ἕνα πρωτὶ γιὰ νὰ μᾶς πάει στὴ χώρα. Ὑστερα θὰ κατεβούμε στὸ μικρὸ λιμανάκι ποῦναι γιομάτο ἀπὸ καϊκία, βαπόρια καὶ μαοῦνες. Θὰ μποῦμε στὸ πρῶτο βαπόρι καὶ θὰ περιμένωμε στὴ γέφυρα ὡς πού νὰ σαλπάρει. Τὸ νησί, θᾶταν σὲ λίγο μιὰ σκοῦρα γραμμὴ στὸν ὀρίζοντα καὶ μεῖς μιὰ κουκκίδα ἀνάμεσα στὴ θάλασσα καὶ στὸν οὐρονό. Οἱ τελευταῖοι γλάροι θὰ μᾶς ἀποχαιρετοῦσαν καὶ τὴν ἄλλη μέρα, οἱ μεγάλες τσιμινιέρες τῶν ἐργοστασίων μιᾶς πολύβουης πολιτείας θὰ μᾶς καλοσωρῖσουν. Θὰ ριχτοῦμε στὴ βιοπάλη, ξένοι ἀνάμεσα στοὺς ξένους. Θὰ κοιμούμαστε μὲ καρδιοχτύπια καὶ θὰ ξυπνοῦμε μὲ μεγάλα ὄνειρα. Γιὰ μᾶς δὲν θὰ ὑπάρχει πατρίδα, γιὰ μᾶς δὲν θὰ ὑπάρχει ξένη γῆ!»

Σ' ὄλες αὐτὲς τίς σκέψεις μου σὲ βλέπω νὰ μοῦ ἀπαντᾷς μὲ ἀγωνία: «Καὶ μένα; Δὲν μὲ σκέφτηκες διόλου ἐμένα;»

Ναὶ Παῦλο, σὲ σκέφτηκα. Ξέρεις πῶς σ' ἀγαπῶ πολὺ, μὰ δὲν μπορῶ νὰ πολεμήσω ἐκεῖνο πού ξυπνᾷ κάποτε μέσα μου, καὶ μ' ἀπομακρύνει ἀπ' ὅ,τι ἀγαπῶ. Δίνομαι πολὺ σ' ὅ,τι ἀγαπήσω καὶ νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ ἀπομακρύνω γιὰ νὰ τὸ ἐπιθυμήσω καλλίτερα. Ἔρχεσαι νὰ σταθεῖς κοντά μου μὲ τίς ἀπαιτήσεις πού ἔχει ὁ ἄντρας ἀπὸ τὴν γυναῖκα. Νοιώθω μεγάλῃ τὴν εὐθύνη μου καὶ δὲν μπορῶ νὰ ξέ-

ρω ἂν θὰ εἶμαι ἐκείνη πού με φαντάστηκες.
Γιατί νὰ μὴν εἶμαι ἀπλὴ σὰν τὴ Θεώνη μας ;
Μὰ πάλι ἂν με καταδίκασαν νὰ ζήσω ὅπως
ζεῖ ἐκείνη, δὲν θ' ἄντεχα. Ἀρχίζω νὰ φοβᾶ-
μαι πὼς δὲν εἶμαι σωστὴ γυναῖκα Παῦλο ἐγώ !
Μὴν τάχα εἶμαι στ' ἀλήθεια μιὰ Ἀστρολόγη ;
Μὴν εἶναι ἡ μοναξιά πού μοῦ γεννᾷ ὅλες αὐ-
τὲς τὶς σκέψεις ; Μοῦ λείπεις τόσες μέρες καὶ
νομίζω πὼς αἰωροῦμαι στὸ κενόν. Κι' εἶμαι ἡ
ἴδια ἐγώ πού σοῦ γράφω νὰ μὴν ἀργήσεις πε-
ρισσότερο, νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ στηριχθῶ
κοντά σου καὶ νὰ ἐξαρτηθῶ γιὰ νὰ φύγω ἀπὸ
τὸν ἑαυτό μου. Νά, γιατί σοῦ εἶπα μιὰ μέρα
πὼς φοβοῦμαι. Εἶναι τόσο λαβύρινθος λοιπὸν
ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ;

* *

Τὶς ἐπόμενες μέρες ἡ Μάντα, δόθηκε πολὺ
στὰ παιδιά. Κάθε ἀπόγεμα τραγουδοῦσαν στὴν
αὐλὴ καὶ ἔκαναν τοὺς διαβάτες νὰ σταματοῦν
πάνω ἀπὸ τὸ πατητήρι καὶ νὰ τὰ καμαρώνουν.
Ἡ ἀπασχόληση αὐτὴ κοίμιζε γιὰ λίγο τὶς ἀνη-
συχίες της καὶ τὴν ἔκανε νὰ νοιώθει τὴν ἱερὴ
ἐκείνη φλόγα πού φωτίζει τὸ νοῦ καὶ κατευθύνει
τὴν ἐνέργεια, σὰν ἔβλεπε τὰ παιδικὰ ἐκεῖ-
να ματάκια νὰ τὴν κυτᾶζουν, ἔτοιμα νὰ ἐξαρ-
τήσουν τὴν μελλοντικὴ ζωὴ τους, σύμφωνα μὲ
τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ πού θάριχνε στὶς ψυχές
τους. Τὶς στιγμὲς ἐκεῖνες, ἔνοιωθε ἀλήθεια πολ-
λὸ ὑπεύθυνο τὸν ἑαυτόν της. Καὶ τὶς νύχτες,
τὶς ὄρες πού δὲν κοιμόταν, σκεφτόταν, σκεφτό-
ταν πολὺ γιὰ νὰ θυμηθεῖ μιὰ πονηρία ἐνὸς παι-
διοῦ ἢ μιὰ σκληρότητα ἐνὸς ἄλλου. Κι' ὅστε-

ρα από πολλήν ώρα, θαύρισκε τόν τρόπο για να παλαιψει την άλλη μέρα μαζί του.

Και μόλις άκούγονταν τά γελάκια κι' οί φωνές τους, έτρεχε πρώτα σ' αυτά για να τά πλησιάσει περισσότερο κοντά της.

Τέλειωνε ή ώρα τους κ' εκείνα δέν ήθελαν να φύγουν. Τά κατευόδωνε με χάδια και τρυφερά λόγια, τους έδινε την τελευταία της συμβουλή και τους χαμογελοῦσε όσο απομάκρινότανε. "Υστερα, βιαστικά, έφευγε στην πηγή, ή στα καλάμια να περπατήσει μόνη της και να καθίσει σε μιá γωνιά, σιωπηλή, όπου έβλεπε σιγά σιγά έναν έναν από τους έαυτούς της να βγαίνουν και να την τρομάζουν με την τυραννική τους παρέα.

Σε μιá τέτοια στιγμή στα καλάμια τη βρήκε ό Παῦλος κάποιο απόγεμα που γύρισε: «βιάσθηκα νάρθω, της λείει, παίρνοντάς τηνε στην άγκαλιά του, για να σκοτώσω τους έχθρους που κατοικοῦν μέσα σου και σε βασανίζουν!»

Κι' έκλαιγε και γελοῦσεν ή Μάντα από τη χαρά της και του διηγήθηκε με λεπτομέρειες για τις ψυχικές μεταπτώσεις που ένοιωσε στην άπουσία του. Άπαίτηση του Παύλου ήταν να μην του κρύψει τίποτα, έτσι θα την βοηθοῦσε για να προλάβουν ένα μεγαλύτερο κακό και κείνος, που είχε νοιώσει τόσο πολύ τό χαρακτήρα της, της μίλησε μ' έναν άσυγκράτητο ένθουσιασμό για τ' ό,τι έμελλε να γίνει στο χωριό. Για τ' ό,τι θάκαναν μαζί. "Έλεγε παραπάνω άπ' ό,τι θα μπορούσαν να κάνουν: ήταν τό μόνο μέσο για να γιατρέψει τη φίλη του που είχε ανάγκη τόσο από όνειρα κι' ένθουσιασμούς για να ζήσει. Κι' έτσι είδε

H12
36
28/5

πάλι τὴ γαλήνη στὰ μάτια τῆς καὶ τὸ τραγοῦ-
δι ξανᾶρθε στὰ χεῖλη τῆς. "Αφοβὴ ρίχτηκε στὴ
θάλασσα καὶ τὸν προκάλεσε νὰ τὴν προσπε-
ράσει.

"Ἄλλῃ φορὰ ὁ Παῦλος, θὰ καθυστεροῦσε,
ἐπίτηδες γιὰ νὰ τῆς δώσει τὴ χαρὰ πὼς τὸν
ξεπέρασε, σήμερα ὅμως ἦταν ἀνάγκη νὰ δείξει
τὴ δύναμή του, ἔστω καὶ στὴ λεπτομέρεια αὐ-
τῆ, γιὰ ν' ἀρχίσει νὰ νοιώθει τὴν βεβαιότητα
πὼς ἔχει ἕνα δυνατὸν ἄντρα κοντὰ τῆς ὅπως
τὸν ἄφηνε νὰ τὸ καταλαβαίνει, πὼς τὸν ποθοῦ-
σε. "Ὅχι μόνο τὴν προσπέρασε, μὰ γυρίζοντας,
τὴν πῆρε στὴν ἀγκαλιά του, τὴν τράβηξε στὸ
βυθὸ καὶ τὴν ἀνάγκασε νὰ γαντζωθεῖ τρομαγ-
μένη ἀπάνω του, ὕστερα φιλώντας τὴν, τὴν ἔ-
βγαλε στὴν ἐπιφάνεια.

Καὶ φτάσαν νυχτωμένα στὸ νησάκι γιὰ νὰ
τρομάξουν πάλι τ' ἀγριόγίδα καὶ τ' ἀγριοπερί-
στερα καὶ νὰ μείνουν οἱ δύο τους ἐκεῖ, ἀνάμε-
σα στὴ γῆ καὶ στὸν οὐρανὸ, δημιουργώντας
ἕνα ἰδανικὸ κόσμον μὲ τὴ σκέψη καὶ τὸ λόγο.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΕΔΙ

Τ Μ Η Μ Α
ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΚΑΝΙΣΣΑ